

צ'בזטי מזהר"ן

קמא

דף סג.: סד.:

עם

ביאור חברותא
ללימוד בעיון

תורה נה

אמר שהמתמיד בלימוד ספרו יהיה נעשה איש כשר באמת
ובעל מה גדול כי יש בה עמקות נוראה שאין בשום ספר
(ה"מ שמו שמה)

ליקוטי

(יחזקאל לו) אשר לא תקחו עוד הרתת רעב כגוים [1]. והוא בחי' אסף רוח וכו' [2], בחי' (בראשית מא) איש אשר רוח אלקים בו. וזה שנאמר בו (שם מו) יוסף ישית ידו על עיניך, שע"י היד נשמר העין מכה המדמה כנ"ל: עיניך כסכא (משפטים דף צח ע"א) מה שדרש על פסוק ה' אלקי גדלת מאד וכו' :

וזה בחי' (תהלים עז) אזכרה נגינתי בלילה עם לבבי אשיחה ויחפש רוחי, בלילה שאז הוא פקדונות הרוחות בחי' בידך אפקוד רוחי הנ"ל [1], אזי הזמן לקבץ הרוח טובה מתוך הרוח רעה, היינו שאז עיקר הזמן של ההתבודדות, ולהתבודד בינו לבין קונו ולפרש שיחתו לפני ה'ש"י, לשוח עם לבבו, ולחפש הרוח טובה [1] דהיינו הנקודות טובות [1] שיש בו עדיין, לבררם מתוך הרוח רעה, שזהו בחי' ניגון הנ"ל, שע"י נשמר הזכרון כנ"ל. דהיינו שע"י זוכה לזכור תכליתו האחרון לעולם הבא, ולחשוב תמיד על סופו ולאדבקא מחשבתיה בעלמא דאתי תמיד שכל זה הוא בחי' זכרון כנ"ל. וזהו **אזכרה נגינתי בלילה, עם לבבי אשיחה ויחפש רוחי**. אם תדקדק במקרא הזה, תמצא שבכל המלות האלה ככולם מבואר כל ענין הנ"ל.

אזכרה זה בחי' הזכרון הנ"ל, שצריכין לזכור תמיד בעלמא דאתי. וזה בחי' **נגינתי** דהיינו בחי' הניגון הנ"ל שהוא בחי' בירור הטוב מן הרע כנ"ל. כי ע"י בחי' ניגון ושמחה יכולין לזכור עצמו בעוה"ב. כי שמירת הזכרון הוא, ע"י ניגון ביד שהוא בחי' שמחה כנ"ל. וזהו **בלילה**, כי עיקר בירור הרוח טובה הוא בלילה, שאז הוא פקדונות הרוחות כנ"ל. וזהו **עם לבבי אשיחה**, כי ע"י בחי' ניגון ושמחה הנ"ל ע"י נשמר הלב מכה המדמה כנ"ל. ואז יכול לשפוך לבו כמים לפני ה' [1] שזהו בחי' **מי צרר מים בשמלה הנ"ל**, בבחי' [2] **שפכי ממים לבך נוכח פני ה'**. וזהו **עם לבבי אשיחה ויחפש רוחי**, שע"י נשתעוררין לשוח עם לבבו מתכליתו הנצחי לעוה"ב ולחפש ולכפש למצוא הנקודות טובות בחי' הרוח טובה שבקרבו, כדי לשוב להשי' ע"י. **כי עיקר התשובה הוא להכניע הרוח רעה ולברר הרוח טובה כידוע [1]**:

וזה בחי' קימה בחצות לילה. כי כנור היה תלוי למעלה ממטתו של דוד וכיון שהגיע הצות לילה היה מנגן מאליו, (כשארז"ל ברכות ג:) [1] היינו שבחצות לילה אז נתעורר בחינות הניגון וקדושה הנמשך מכנור של דוד, שהוא בחי' בירור הרוח טובה וכו' כנ"ל. **וע"כ אז הזמן להתגבר בעבודת ה'** לקום אז לעסוק בעבודת ה' **לפרש שיחתו לפני ית'**, כי אז עיקר הכיור ע"י בחי' ניגון בכלי הנ"ל שהוא בחי' כנור של דוד שמנגן אז כנ"ל: והבן היטב דברים אלו למעשה:

זאת התורה נאמרה בשבת הנוכה. ואחר שאמר התורה הזאת אמר, אני אמרתי עתה, איך מדליקין נר הנוכה, בחי' לאמשכא משה רבות קודשא ולאדלקא בוצינא וזהו בראשית לא ויקרא ז': שמיני לו. [2] אמור פה: [2] קד: [1] בהעלותך קנד [1], **שמך מושחת קודש [1]**, שהוא הדעת כידוע [1], היינו בחי' הגדלת הדעת הנ"ל, שהוא בחי' זכרון הנ"ל: ולא ביאר יותר [1]: **(שייך לעיל) מי אסף רוח בחפניו, מי צרר מים**

ויהי מקץ נד אבא שאול אומר נה

מוהר"ן סג.

בשמלה וכו' כנ"ל. וזהו (תהלים קמו) **ישב רוחו יזלו מים**, ע"י ישב רוחו, שמלקט ומאסף הרוח בידו, ע"י יזלו מים, בחי' מי צרר מים, שהוא בחי' הלב, בחי' **שפכי ממים לבך כנ"ל [1]** ע"ש: **כלל הענין**, הוא מה שארז"ל (פסחים סו. נדה יט: [2]) אין אדם דן גזרה שוה מעצמו. כי יכול להיות שהוא דן גזרה שוה מעצמו, והוא מכה המדמה, שמדמה מילתא למילתא כנ"ל ע"ש. ע"כ אמור לדון ג"ש, היינו לדמות מילתא למילתא מעצמו. אא"כ קיבלה מרבו, ורבו מרבו, עד משה רבינו ע"ה, מפי הגבורה [1], כדי להינצל מכה המדמה והבן יב [2]: (לשון רבינו ז"ל)

נה [1] איתא בגמ' (נדה כד ע"ב) אבא שאול אומר קובר מתים הייתי, פעם אחת רצתי אחר צבי, ונכנסתי בקולית של מת וכו' :

א דע כי לראות במפלתם של רשעים א"א, אלא ע"י בחי' ארץ ישראל. בבחי' (תהלים קז) **שב לימיני עד אשית אויביך הדום להגלך [2]**. ימין זה בחי' ארץ ישראל, בחי' בנימין, בן ימין, שנולד בארץ ישראל וכמואב בפירשי' פ' וישלח [1]:

ב ולהמשיך בחי' קדושת א"י עכשו בגלות, שהוא [2] תחת יד הסי"א, ואין יכולת בקדושתה להתגלות, אעפ"כ יכולין לגלות ולהמשיך קדושתה אפי' בגלות המר הזה, בבחי' (ויקרא כו) **ואף גם זאת בארץ אויביהם [1]**, היינו אפי' בגלות המר, יכולין לגלות בחי' גם זאת. וע"י מה יכולין להמשיך את קדושת א"י, ע"י התנוצצות [2] אור זכות אבות, כמאמר הוזהר (שלח דף קעד ע"א) באתר דאית תמן אבות אית תמן שכונתא, בבחי' (שם) **זכרתי את בריתי יעקב וכו' והארץ אזכור**, כשמתנוצצין אור זכות אבות, אזי נתגלה קדושת א"י, ולא די שהאדם ניצול מהרשע, אלא גם רואה בהרשע מה שהרשע רצה לראות בו:

ג כ"י הרשעים ממשיכים בחי' רע עין על שונאיהם, בחי' (ברכות ז ע"ב) ולא עוד אלא שרואה בשונאיו. והאדם [2] ניצל מרע עין הזה, ע"י למוד זכות שלמד על הרשע. כי גם הקב"ה מלמד זכות על הרשע, בשביל להציל את הצדיק מרע עין של הרשע: **וזה [2] שאהז"ל (שם) ולא עוד אלא שזוכה בדין שנאמר [17] מרוב משפטך מנגדו**. וזאת הזוכה שזוכה בדין, שמלמדין עליו זכות, ע"י ניצול הצדיק מרע עין של הרשע, כי לסלק הדין והמשפט, צריך לזה התגלות הדין, בבחי' (דברים לב) **ותאחו במשפט ידי**, שלא לשלוח על הרשע. וכשנתגלה יד ה' [17], אזי נעשה צל, שבו נתכסה הצדיק מארם של הרע עין [17], בבחי' (ישעי' נא) **ובצל ידי כסיתוך**. כי הרשעים בגלות המר הזה, עיניהם למושים [17] כראי מוצק [17], וארם עיניו לטמכיטי למרחוק בבחי' (תהלים כב) **המה יביטו יראו בי**, וע"י הצל כהו מאור עיניו ונחשכים, שאין הארם שלהם יכול להזיק. אבל הצדיקים שמאור עיניהם בזמן הזה קטן, בבחי' (ישעי' מב) **מי עיור במשולם**, וע"י הצל נתחזק מאור עיניהם, כדרך הלוי הראות שאינם יכולים לראות היטב כשאור חזק וגדול, וצריכים לצל

תורה אור
ויחזק לו (ל) והרביתי את פרי העץ והגבית השדה למצון אשר לא תקחו עוד חרפת רצב בגוים: משיל ל (ד) מי עלה שמים ויבד מי אסף רוח בתפניו מי צרר מים בשמלה מי תקים כל אפסי ארץ מה שמו ומה שם בגו כי תדע: בראשית מקץ מא (לח) ויאמר פרעה אל עבדיו הַנְּמָצָא כֹּה־אִישׁ אֲשֶׁר רָחַ אֱלֹהִים בּוֹ:

בראשית ויחי מח (יז) ויבא יוסף כי ישיב אביו יד ימינו על ראש אפרים וירע בעיניו ויתמך יד אביו לקסיר אתה מעל ראש אפרים על ראש מנשה:

תהלים עז (1) אפקרה מקיני בלילה עם לבבי אשיחה ויחפש רוחי: תהלים לא (1) בדרך אפקוד רוחי פדיקתה אותי יקוק אל אמת:

איכה ב (ט) קומי רבי בללך (ובלללהו) לראש אשפרות שפכי ממים לבך נכח פני אויבי שאי אלוי עשה על נפש עוללך: השפכים פרעב בראש כל חוצות: שבות כי תשא ל (כה) וישית אתו שפון משחת קדש רחק מרקמת משה רחק שפון משחת קדש יתנה: תהלים קמו (יח) ישלח דברו וימסע ישב רוחו יזלו מים:

תורה נה
תהלים קי (א) לךוד ממורו נאם ידוך לאדני שב לימיני עד אשית משה יתנה לרגליך: ויקרא בחקתי כו (מד) ואף גם זאת בהיותם בארץ איביהם לא מאסתים ולא געלתים לבקלם לתרפי בריתי אמת כי אני ידוך אליהם: ויקרא בחקתי כו (מב) ויברתי את בריתי יעקוב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם אשר והארץ אוכר:

תהלים י (ה) תהילו רכבו ידרכו בקבל עת קרנם משפטיך מנגדו כל צדדיך ויפח קדם: דברים האוינו לב (מא) אם שנותי ברוך חרבי ותאחו במשפט ידו אישב יקום לצדי ולמשנאי אשלת: ישעיה גא (טו) ואשים דברי פיך ובצל דין כסיתוך לגעל שמים וליסד ארץ ולאמר לציון צמי אמת: תהלים כב (יח) אפתח כל עצמותי תהי יביתו יראו בי: ישעיהו מב (יט) מי עזר פי אם עבדי ותרחש כפלאכי אשלה מי עזר כפשלם ועזר כלצדי יקוק:

¹ לשח"ב הנ"ל אשיחה ויחפש עיני תורה רפכ
² עיני פל"ח ולקמן שפכי ממים איכה ב' יט
³ כנבואר בסוגי ג. אין אדם עובר עברה א"כ נכנס בו רוח שנות
⁴ עיני פרשי' יאמות עב. ד"ה עת רצון
⁵ ודף לה:
⁶ כנבואר בסוגי ג. אין אדם עובר עברה א"כ נכנס בו רוח שנות
⁷ עיני פרשי' יאמות עב. ד"ה עת רצון
⁸ שנות ל כה [ושם ל לא. ויקרא י. כא יב]
⁹ הוא בחי' הכמה מוחין דאבא עיני שער הפסוקים פרשת שמיני ד"ה והנה צוה משה. ופרי עץ חיים שער ה"ח והנוכה ופרים פ"ד. לקוטי תורה סוף ויקרא. ועיין זוהר ח"ג

אמור דף פט. ועיין לעיל תורה ד' ושם נרשם עור מ"ל
² עיני פל"ח ריש תורה נד.
³ ברוך סג:
⁴ ירושלמי פסחים פ"ו ה"א
⁵ עיני פסחים סו. ופרשי' שם
⁶ עיני פסחים צו. ופרשי' ותוס' שם ועיני ירושלמי פסחים פ"ו ה"א שבי לקיים תלמודו חזק דין שקיבל מתור לדון ג"ש מעצמו. ורק לחוש דין ע"י ג"ש מעצמו אמר ועוד פרטים בה עיני אנציקל' התלמודית
⁷ ע"ש קדש
⁸ מתולד - להציל
⁹ בדפורי צילום 102 טור ג נוסף בסוף התורה - כי הזכרון בכת המדמה כי גם לבחנה יש לה הזכרון כמו שאנו רואים שגם לבנה וזכרות שבחוקים זה ושבח כלב והיא בורחת משם הוא הוא החילוק

בין לונד בספר לשונות מפי החכם כי ספר הוא רק לזכרון כמיש כתב זאת זכרון בספר וע"כ זכרון שכתב אי אהת ושאי' לכותבם יש זכרון בגו כי באמת זה לא התקרא נאמר על תורה שנכתב זה לא פס"ס ועיני לעיל תורה יט בהשמות שמהר"ת העתיק כל זה שם. ועיני לעיל אות' מה בתורה שגם לנו שכתבתי יש כה המדמה.
² עיני ביאר הלוקטים תורה נד אות ד' שבתורה זו המשך רבינו לאנשיו ובעיקר למהר"ל מטה ברוך וך וכמבאר בחי' מוהר"ן תקבא ע"ש.
³ לא ע"י המון כסרים ועיני סוף תורה פז תהלה ועיני ככני לור - כמה וניה אות פז תהלה ועיני שייקא הוא הכוסף למהות שבהם נגד תורה יבטי. ועיני

⁴ באת יבא אהן כידוע ואין היא סוד השכינה עין קהלת יעקב עור ארץ
⁵ בדפורי - התנוצצות, בתקופת התולד-התנוצות, ומתולד - התנוצצות, ומתולד - ניצול
⁶ גם בדפורי תולד-תולד ומתולד-ניצול
⁷ בלוח"ת תולד כתב שחיבה זו ציל באת וגיל ולא גזול. וזו נוסף בתולד תהלים ה'
⁸ עיני ביואר הלוקטים אות ה'
⁹ עיני שיהות הר"ן סימן רטב
¹⁰ עיני איוב טו ט' ובמצודת שם לשון הכתוב באיוב לח יח
¹¹ גם בדפורי תולד-מביט, ומתולד-מביטים

סג: ליקוטי

אבא שאול אומר נה

מוהר"ן

והומרו, יבטל בשעת תפילה¹³. כמו חסידים הראשונים שהיה להם בשעת תפילה¹⁴ התפשטות הגשמויות¹⁵ (והרע שבכלל, היינו התפילות של פושעי ישראל שמתפלל עמהם, יבטל הרע שלהם, ויעשה מהרע כסא לקדושה¹⁶). וזה בחי' אפר שבתפילה¹⁷: **וְעֵפֶר** שבתפלה, היינו שיקשר את עצמו ככלל ובפרט, עם נפשין ורוחין ונשמתין של שוכני עפר, ויעורר אותם בתפילתו שיתפללו עמו, בבחי' (ישעיה כו) **הַקִּיצוּ וּרְנְנוּ שׁוֹכְנֵי עֶפֶר** (תנ"ך) **וְזָהוּ** (איכה ג) **יִתֵּן עֵפֶר פִּיהוּ**. כלומר שיקשר דבורו עם שוכני עפר כנ"ל: **וְזָהוּ** שאמר אברהם בתפילתו (בראשית יח), **הֲנֵה נָא הוֹאֵלְתִי לְדַבֵּר עִפְפֵּי ה' וְאֲנֹכִי עֶפֶר וְאֶפֶר**, כי זה צריך לבחי' התפילה¹⁸: **וְזָהוּ נִקְרָא** תפילה¹⁹ בציבור, כי אותיות **צַבֵּר** ר"ת **צְדִיקִים בִּינוּנִים רְשָׁעִים**. בינוני, הוא המתפלל, כמאמר חז"ל (קדושין מ ע"ב) לעולם יראה אדם את עצמו כאלו חציו זכאי וכו'. צדיקים, זהו בחי' עפר. רשעים, זהו בחי' אפר כנ"ל: ולעורר שוכני עפר, זה יש בפרט ובכלל. בפרט, היינו חלקי **נְרָן** שלו שבאו כבר בגילגול ונתקן. ובכלל, היינו **נְרָן**²⁰ של שוכני עפר אחרים, לעורר אותם שיתפללו עמו: **וְזָהוּ** בחי' שבעה שבעה הנאמר בפרה, שכל ענינה שבעה. היינו כמובא (בוהר אחרי עו ע"ב)²¹ שבעה ככוסין שבעה כהנים וכו'. זהו בחי' תפילה²², בחי' (תהלים קיט) **שֶׁבַע בְּיוֹם הַלַּחֲתִיד**:

ו ג צריך לתקן בתפילתו בחי' שלש קולות. בחי' (קהלת ה) **קוֹל כַּסִּיל בְּרוּב דְּבָרִים**, ובחי' (שמות לב) **קוֹל עֲנוֹת אֲנֹכִי שׁוֹמֵעַ**, ובחי' קול, בחי' (תהלים מד) **כָּל הַיּוֹם בְּלִמְתִּי נִגְדִי וְכוּ' מִקּוֹל מִחֶרֶף וּמְגַדֵּף: וְזָהוּ** בחי' עין ארו, ואזוב, ושני תולעת, הנאמר בפרה:

אָרֹז זה בחי' **קוֹל כַּסִּיל בְּרוּב דְּבָרִים**, ברוב²³ ההנהגות ואמונות כוזבות, שהם בחי' דרכי האמורי²⁴, כי פתי יאמין **לְכָל דְּבַר** (משלי יד): **וְזָהוּ** בחי' ארו, בחי' (עמוס ב) **אֲנֹכִי הַשְׂמֵרְתִּיךָ אֶת הָאֲמֹרִי אֲשֶׁר כְּנֻבָה אֲרִיזִים גְּבוּהוּ** והנהגותיו קומה, עפ"י הרוב הן כסילים²⁵, כי מחמת גובה קומתו, העשנים העולים מהלב אל המוח להתבשל במוח, ולהתהוות מהם מחשבות²⁶. העשנים האלו נחלשים ברוב הדרך שיש מהלב לבעל המוח, מחמת גובה קומתם, ואינם ביכולתם להתהוות מהן מחשבות שכליות. ומחמת זה, להנהיג קומה הם שומים²⁷. וזה בחי' דרכי אמורי, שאין להם שום שכל, מחמת כי **כְּנֻבָה אֲרִיזִים גְּבוּהוּ**. בשביל זה הם מאמינים אמונות רבות כוזביות:

קִטְנִי קומה, שהעשנים שלהם נתבשלים היטב, ונעשה מהם מחשבות שכליות, אבל מחמת ששכלם יותר ממעשיהם הטובים, בחי' (אבות פ"ג) כל שחכמתו מרובה ממעשיו, עיי"ו כשהחשבה²⁸

כדי שיוכלו לראות: **וְזָהוּ** (תהלים לו) **צוּפָה רִשָׁע לְצַדִּיק וּמִבְּקַשׁ לְהַמִּיתוֹ**, היינו עם רע עין כנ"ל, **וְחִי לֹא יַעֲזֹבֵנו בַּיָּדוּ, בַּיָּדוּ דַּיִקָּא**, היינו בהתגלות יד ה' כנ"ל. ועיי' מה נתגלה יד ה', **עַיִן לֹא יִרְשָׁעֵנוּ כַּשְׁפָּטוֹ** (א'). עיי' בחי' **וְתֵאֵחָז וּבְמִשְׁפַּט יָדִי, בַּחֲיוֹ מִרוֹם מִשְׁפָּטֶיךָ כְּנֹל** (פ'), כי עיי"ז כהו מאור עיני הרשע, בבחי' (ישעיה כח) **שׁוֹנוּ בְּרֵאִיהֶם** (פ'), עיי' פקו **פְּלִילִיָּהּ**, זהו בחי' משפט, שזוכה בדיון, עיי"ז **שׁוֹנוּ בְּרֵאִיהֶם**, נחשך מאור עיניו כנ"ל: **וְעַיִן** הצל נתחזק מאור עיניו של הצדיק כנ"ל, ויכול לראות למרחוק, בבחי' (תהלים קכא) **אֵשׁ אֵשׁ עֵינֵי אֵל הַחַרִּיב**, ורואה ומשיג צדקתו של השי"ת, ויכול לידע ולהבין כי ה' הצדיק, אע"פ שהרשע זוכה בדיון, ואין זה ממדת הצדק, ורואה שהצדק שהקב"ה מצדיק את הרשע במשפט, זהו צדקתו של הקב"ה (שמות כג) **כִּי לֹא אֲצַדִּיק רִשָׁע: וְזָהוּ אֵשׁ אֵשׁ עֵינֵי אֵל הַחַרִּיב**, זהו בחי' צדקתו של הקב"ה, בבחי' (תהלים לו) **צַדִּיקְךָ כַּחֲרִי אֵל, אֲעִיפֶ שְׂמוֹשְׁפָטֶיךָ כְּבוֹשׁ בְּתוֹחֶם רַבָּה**:

ד וְעַיִן חיוזק הראיה של הצדיק, שרואה צדקת ה', נתחזק אמונתו, ויכול להתפלל. כי לבו נתפשט מעקמומותו שהיה לו (פ') קודם שראה צדקת ה'. כי עיי' הצדקות של ה' שרואה נתפשט הלב מעקמומותו, ונתיישר, בבחי' (שם) **וּצַדִּיקְךָ לִישְׂרֵי לֵב**. כי מתחילה נעקם לבו מלהאמין בשלימות בהשי"ת, כי היה נדמה לו שעיוות ח"ו הקב"ה את הדין, אבל עכשו שרואה צדקות ה', נתיישר לבו בשלימות אמונה, ואז מחזק את עצמו, ומתפלל על צרכיו. כי עיקר התפילה היא עיי' אמונה (פ'), שמאמין שהכל ברשות הקדוש ב"ה אפילו לשנות הטבע, ואין הקב"ה מקפח שכר כל בריה (פ'), **כִּי צַדִּיק ה' (פ')**. וזהו בחי' (תהלים קיט) **אֹדֶךָ בְּיוֹשֵׁר לֵב**, עיי' ישרת לב, שהיא בחי' אמונה, נעשה בחי' תפילה²⁹: **וְזָהוּ** בחי' **פְּרַח אֲדוּמָה** (פ'), כמאמר הוזהר (הוקת דף קפ ע"ב) **פְּרַח דְּקַבִּילַת מִשׁוֹר**. פרה, זהו בחי' תפילה, בחי' (הושע יד) **וְנִשְׁלַמְה פְּרִים שְׂפִתֵינוּ**. דקבילת משור, בחי' הסתכלות, לשון (במדבר כד) **אֲשׁוּרְנוּ וְלֹא קְרוּב**. כי על ידי בחי' **אֵשׁ אֵשׁ עֵינֵי אֵל הַחַרִּיב כְּנֹל**, נעשה בחי' תפילה: **וְזָהוּ אֲדוּמָה תְּמוּמָה**. אדומה דא גזירת דינא. תמימה דא שור תם דינא רפיא (כמ"ש בוהר שם). היינו שרואה שהקב"ה מחליש כח הדין, בבחי' **וְתֵאֵחָז וּבְמִשְׁפַּט יָדִי: אֲשֶׁר לֹא עָלָה עֵלֶיךָ עוֹל דָּא שְׁלוּמֵי אֲמוּנֵי יִשְׂרָאֵל** (א') (ג"ג) שם בוהר (הנ"ל) זהו בחי' חיוזק אמונה, בחי' תפילה, שנעשה על ידי חיוזק הראיה כנ"ל, בחי' **וּצַדִּיקְךָ לִישְׂרֵי לֵב כְּנֹל**:

ה וְזָהוּ בחי' **עֵפֶר וְאֶפֶר** הנאמר בפרה (פ'), כי בחי' התפילה, צריכה לבחי' **עֶפֶר וְאֶפֶר** (פ'), כי צריך להכניע הרע, הן בפרט הן בכלל, תחת הטוב, בבחי' (מלאכי ג) **וְעֲפֹתַם רִשָׁעִים כִּי יִהְיוּ אֶפֶר תַּחַת כַּפּוֹת רִגְלֵיכֶם** (פ'). וזה בחי' **אֶפֶר שׁוֹשׁ בַּחֲיוֹ הַתְּפִילָּה**. ורגל, זה בחי' 'תפילה (פ'), בבחי' (תהלים כו) **רִגְלֵי עַמְדָּה וְכוּ' : הָרַע** שבפרט, היינו גופו המגושם ארץ יש תקוה:

תהלים פרה לו (לב) צופה רשע לצדיק ויבקש להמיתו: (לג) יקח לא יעזבנו בידו ולא ירשיענו בהשפטו: שערות כח (ו) וגם אלה בין שגו ובשך מעי כחן ובימי שגו בשך נבלעו מן היין משו מן השכר שגו ברגה פקו פליליה: תהלים קכא (א) שור למפלות אשא עיני אל הנררים מאין יבא עזרי: שמות משפטים כג (ו) מדבר שקר תרחק וקרן צדיק אל מרחק כי לא אצדיק רשע: תהלים לו (ו) צדקתך כפריה אל משפטיך תחום רבה אדם ובהנהגה תושיע ידו: תהלים לו (יא) משך תסדף לידוך וצדקתך לישרי לב: דניאל ט (י) וישקר ידוך על תרעה וביאה עלינו כי צדיק ידוך אלהינו על כל מעשיו אשר עשה ולא שמענו בקלו: תהלים קיט (ו) אודך בישך ללב משפטי משפטי צדקתך: במדבר יב (ב) זאת תקח תהוה אשר צנה ידוך לאמר דבר אל בני ישראל ויקחו אליהם פרה אדמה תמימה אשר אין בה מום אשר לא עלה עליה על: חושע יד (ג) קחו עמכם דברים ושנונו אל ידוך אמרו אליו כל תשא עון וקח טוב ושלמנה פרים שפתינו: במדבר בלק כו (י) אראנו ולא עתה אשרנו ולא קרוב ידוך טובק מיעקב וקם שבט מישראל ויקח פאתי מאב ויקח כל בני שתי: דברים בבקתי לב (כא) אם שויתי בך תרבי ותאחז במשפט ידי אשריב וקם לצדיק ושלמנה אשלים: במדבר חקת יב (ב) זאת תקח תהוה אשר צנה ויקח לאמר דבר אל בני ישראל ויקחו אליהם פרה אדמה תמימה אשר אין בה מום אשר לא עלה עליה על: שמות א-ב כו יט אנכי שלמי אמני ישראל אמה מבקש להמית עיר ואם בישראל לקח תלעל ונתלת ויקח: במדבר חקת יב (י) ויקחו לקח מעפר שריפת החטאת ונתנו עליהם ויקחו אתה מחרוץ לפתוה בקיבוץ שורו ונתנוה לעזרת בני ישראל להשקטות למי נדה חטאת הוא: מלאכי ג (כא) וצסתם רשעים כי יהיו אשר מתת כפות רגליכם ביום אשר אני עשה אפר יקח צבאות פ: תהלים כו (יב) רגלי עמדה בבשור בקהלים אבך ידוך: ישעיה כו (יט) יהיו מנחך נבגלתי יקטנו הקיצו ורגנו שבכי עפר פי טל אורת טלף וארץ רפאים תפיל: איכה ג (כט) ומן בעפר פיהו ארץ יש תקוה:

* עד כאן שני הפסוקים בתהלים לו (לב לג) הנ"ל
א' אות ג'
ב' לשון הפסוק שגו ברואה
ג' בגלל קושיה צדיק רוע רשע טוב לו ועיין סוף תורה יד ד"ה ואי דלינן טפי. ובלק"ה ר"ח י' יב
ד' במוקדים נקדו צדקות וצ"ע יותר נראה שצ"ל צדקות וכן במהדור הקרן (הורוביץ) החדש תקנו.
ה' עיין תורה ז' אות א'
ו' פסחים ק"ח. נידר כג: ב"ק לה: הוריות י':
ז' לה"ח כ' דניאל ט' יד
ח' גם בדפדפי תפילה, מתרצו - תפלה
ט' פרשת חקת במדבר יב ב'
י' שמואל-ב-ב כ' יט
יא' מוהר"ח בתקפא
יב' בתקפא (ש' דגש ב') (נדאה שמוחסר אותיות לא הקפידו)
יג' במדבר יט ט' ואסף איש טהור את האפר ושם יז ולקחו לטמא מעפר שריפת החטאת

ועיין חולין פח: מכאן למדו ב"ה לגבי כסוי הדם שאפר נקרא עפר.
ט' כדלקמן ואנכי עפר ואפר
ט' עיין זוהר פקודי רלו: (שם מבוואר שבפסוק זה רמזו סוף אפר הפרה. ועיי"ש מתוך מדבש ועיין קהלת יעקב ערך אפר פרה)
ט' גם בדפדפי תפילה, ומתורו - תפלה
ט" עין תורה ט' סוף אות ב'
י' גם בדפדפי תפילה, ומתורו - תפלה
ג' גם בדפדפי תפילה, ומתורו - תפלה
ט' עיין שיע אר"ח סימן צח
כ' הבטיח הוה עיין פס"ח הנהגת הלימוד פ"א ולעיל סוף תורה ד'. והביאור עיין בעש"ט עה"ת בראשית אות מה ובמקור מים חיים שם אות מג.
כ" מתורו - שבתפלה
כ" בתקפא ו' מנדק חולם ופ' עם דגש (נדאה שהיה חסר להם אותיות והשלימו במנוקדות)
כ" רינה זו תפלה עיין ברכות לא.
כ" גם בדפדפי תורו - עם, ובלוה"ת תרוד ומתורו - אל (כלשון הפסוק)

י" גם בדפדפי תפילה, מתרצו - תפלה
י" גם בדפדפי תפילה, ומתורו - תפלה
י" גם בדפדפי ר"ג, מתרצו - ר"ן
כ' * ובמדבר רבה פרשה יט ב' [נתנומא חקת סימן ה' ילקוט שמעוני תורה רמז תשנט. פסיקתא רבתי יד']
כ" גם בדפדפי תפילה, ומתורו - תפלה
כ" גם בדפדפי הנהגות, ומתורו - הנהגות
כ" תוספתא שבת פרק ז' וח'. רנב"ז דברים
י"ח ט' דרשות הר"ן דרוש יב
י"ג גם בדפדפי תורו - אנכי, ומתורו - אנכי (כלשון הפסוק)
י"ד בדפדפי אשמוד
י"ז בדפדפי והגובה
י"ז כמאמר חז"ל כל הארוך שוטה עיין רמב"ן מלהמות על הרי"ף סוכה טו: ועיין ספר מעשה טוביה חלק עולם הקטן פ"ב ד"ה והחקירה הרביעית (דף סו במהדור) ונציה (תרסח) הובא באדרת אליהו (הגר"א) עה"ת בראשית א' ג'. ועיין מטה אפרים תרמו אות ד' לחוש לדעת בעל הלכות גדולות סימן טו שהדס שוטה הפירוש שעליו אויכים.

י" עיין סוף תורה כט שבע מחלפת ראשו ועיין בעש"ט עה"ת בראשית אות לו ומקור מים חיים שם אות כט. ועיין תורה לה אות א' להפך שהמדות תלו בהכמה שבמת ועיין טל אלוות (לכ"ז יעקב מאיר שפילמן) ח"א פ"ב אות יב עפ"י נראה שכמה יתור מה כח מתיק כלב ונכח למטה ותווי למח ועשה מתפסק ותווי להכריז הכב.
י"ט גם בדפדפי על, בתורו ומתורו - אל
כ' גם בתורו - הגובה, בדפדפי הגובה, ומתורו - הגבוה
כ" עיין אדרת אליהו הנ"ל שרמו שם לטעם הזה.
כ" בתקפא שורה אחרונה רק שתי תיבות וצ"ע

ליקוטי

אבא שאול אומר נה

מוהר"ן

סד.

שכליות הזורות" אל לבם, אין כה בלבם להכיל את השכל. כי עיקר חיווק הלב [2] הוא ע"י מעשים טובים. עיי"ז הם בבחינות (משלי יז) **לַקְנוֹת חֵכְמָה וּלְב אֵין**, ועיי"ז השכל הם מחטיאים. והן הן הפילוסופים, שאין להם לב טוב וטהור [7], ואינם בכחי' (תהלים קיט) **בלבי צפנתי אמרתך למען לא אחטא לך**, ומחמת זה השכל מחטיאים ביותר. והן כחי' (מלכים א' ה') **איזוב חיוצא בקיר**. איזוב, זה כחי' קטני קומה. הם בעלי השכל, אבל הלב אינו יכול להצפין כה השכל בתוכו, כי לבם חלש וחסר, ובפרט הנואפים העוסקים בחכמת הפילוסופיא, שמאוד מאד מוזיק להם. כי לבם חסר, בכחי' (משלי ו') **נואף אשה חסר לב**. וזהו **איזוב חיוצא בקיר**, היינו בקירות הלב [8]. שהשכל יוצא דרך קירות הלב, ואין הלב יכולה להכיל בתוכה את השכל בבחינות **בלבי צפנתי וכו'**. וזהו כחי' קול ענות אנכי שומע, קול הרופין וגידופין [9] שמגדפין כלפי מעלה בחכמתם כידוע. ועליהם נאמר, (קהלת ז) **ואל תתחכם יותר** : **ושני** תולעת, זהו כחי' קול שלישי. שיש לאדם בזיונות והרפות משונאים, בכחי' [10] **כל היום כלמתי נגדי ובושת פני כיסתני** מקול מחרף ומגדף. וזהו תולעת, כחי' (תהלים כב) **אנכי תולעת ולא איש הרפת אדם ובזוי עם** : **וזהו** שחיטה שריפה אסיפה הנאמר בפרה [11], שהם שלש בחינות אלו : שחיטה, זהו כחי' ביטול אמונת כסילים, בכחי' (הושע ה') **ושחטה שטים העמיקו** [12]: שריפה, זהו כחי' חיווק הלב, שיוכל להכיל את דברי החכמה בתוכו, בכחי' (תהלים לט) **חם לבי בקרבי**. כי עיי' שנעצר דברי השכל בלב, נתחמם הלב, כי השכל הוא כאש עצור [13], וזהו שריפה : ואסיפה, זהו כחי' ביטול הבזיונות של השונאים, בכחי' (בראשית ל') **אסף אלקים את הרפתי**, זה כחי' ביטול קול שלישי כנ"ל : **זי וכל זה צריך המתפלל לתקן בתפלתו. להעלות את הנופלים באמונות כוזביות, להעלותם בתפלתו לאמונה אמיתיות** שהיא התפלה, ולקבוע בלבם אמונה שלימה : **ולתקן את לב המחקרים החכמי פילוסופיא, שיוכל לבם להכיל את שכלם, שלא יחטיא אותם, בכחי' בלבי צפנתי וכו'**. וזה נעשה עיי' כוונת הלב שבתפלה, מתקן את לבם : **ולתפוך כל הבזיונות וההרפות להפוך** לכבוד : כי כשאדם עומד בהיכל המלך, ומבטל את עצמו מכל וכל, ואין רואה שום דבר, אלא את המלך רואה, בוודאי כששומע איזהו חרפה ובזוי, הוא מפורש" את החרפה והבזוי לפירוש של כבוד להמלך. כי אך אפשר שיבוא אחד לתוך היכל המלך, ויבזה את המלך, אלא בוודאי אלו דברים הם דיבורי כבוד, ומתכונן בהדיבורים" אך לפרש ולצרף [14] אותם שיתהו מהם כבוד להמלך. ואין לחשוב, שמוא אלו החרפות עליו נאמרים, זה אינו, כי מי הוא, הלא ישותו נתבטל, ואין כאן אלא המלך בעצמו. וזהו (תהלים כט)

ובחיכלו פולו אומר כבוד, כל האמירות צריך לצרפם להתהוות מהם כבוד. ובשעת התפילה האדם עומד בהיכל המלך, בכחי' (שם נא) **אדני שפתי תפתח, אדני זהו היכל** (תי' יח ד' לא ע"ב [15]). **בכך צריך לעשות מכל הבזיונות צירופי כבוד להמלך** : **ח ועיי' תפילה** כתיקונו, מתנוצץ אור זכות אבות, בכחי' חלה זכות אבות (ע' בזה' שלה הנ"ל [16]). וזה נעשה עיי' תפילות כתיקונו, כי חלה זכות אבות עיי' **ויחל משה את וכו'** (שמו' לב) עיי' כחי' תפלה. ובאתר דאבות תמן שכינתא תמן, שהיא כחי' חלה שהיא גם זאת [17]. כי **גם** כחי' כ"חלה, שהיא שיעור **מ"ג** בצים"ה. והוא"י כחי' ירושת א"י, כי זאת המצוה נצטוו שיעשו תיכף, כמ"ש (במדבר טו) **והיה באכלכם מלחם הארץ תרימו תרומה מראשית עריסותיכם חלה תרימו תרומה** [18]. כי באתר דאבהן תמן שכינתא תמן, דהיא כחי' חלה, היא ארץ ישראל, ועל ידי כחי' ארץ ישראל, לא די שניצול מרע עין של רשעים, אלא גם רואה בהם מה שהם רצו לראות בו. ועד עכשיו **עברו משכיות לבם** [19], שהשיגו יותר ממה שהתאוו, ועכשיו על ידי **ויחל**, על ידי חלה זכות אבות, על ידי חלה תרומה, על ידי ארץ ישראל, נעשה לבם תוחלת ממושכה מחלת"ב **לב** (משלי יג) : **וזהו**, (תהלים לו) **קוה אל ה' ושמור דרכו**, זה כחי' תיקון התפילה, כחי' דריכת הקשת, כחי' התפילה. והן תלת גוונים דקשת, שהם אור האבות המתנוצץ כנ"ל. על ידי זה **וירוממך לרשת ארץ** [20], זהו כחי' ארץ ישראל. ועל ידי זה **הפקרת רשעים תראה** [21], כחי' **שב לימיני וכו'** כנ"ל [22]. וזהו **שכן ארץ ורעה אמונה** (תהלים שם), עיי' אמונה שהיא התפילה, עיי' בא לבחי' א"י :

ט ודע שלא כל אדם יכול לתקן קולות הנ"ל בתפלתו, כי לפעמים הקולות הנ"ל בתפילתו"ה, הם יוצאים מרשעים גדולים כל כך, עד כי כל מי שעומד כנגדם הוא מסכן נפשו. וצריך לזה תפילה" גדולה כמו תפילת משה רבינו עליו השלום. ואפילו משה רבינו עליו השלום ה"ירא מעוג מלך הבשן, כי אחיות עוג ה' סמוך לימין, שהיא" ארץ ישראל, עד שאמר הקדוש ב"ה למשה **אל תירא אותו** (במדבר כא), כי אמר הא ימינא דילי אסתלק, כמוכא בזוהר"י (חקת דף קפד). ועוג אחיותו בימין, שהוא מבני ביתא דאברהם [23], וארצו סמוך לארץ ישראל [24], ובשביל זה היה ירא משה ממנו להתגרות, כ"ש שאר בני אדם, שצריך מאוד" לפשפש את עצמו, ולהבין שורש הרשע איך אחיותו, אם יוכל להתגרות בו [25] ולשיצאה לו : **וזהו** שאמר אבא שאול, **קובר מתים הייתי**. שהיתה השתדלותו תמיד לראות **הפקרת רשעים**, שבחיהם כ"בקריון מתים [26]. **פעם אחת רצתי אחר צבי**, כי עיקר

תורה אור משלי יז (טו) למה זה מחיר כד פסיל לקנות תבונה ולב אין: תהלים נא (יב) לב קטור ברא לי אלהים ורוח זבון חרש בקרבי: תהלים קיט (יא) בלבי צפנתי אמרתך למען לא אחטא לך: מלכים א ה יג וידבר על העצים מן הארץ אשר בלגנון ועד האזוב אשר יצא בקיר וידבר על התבונה ועל העוף ועל הרמש ועל הקדשים: משלי ו (לב) נאף אשה חסר לב משחת נפשו הוא יצטעה: שמות כי תשא לב (יח) ויאמר אין קול ענות גבורה ואין קול ענות תלושה קול ענות אנכי שמעתי: קהלת ז (טו) אל תהי צדיק תרבה ואל תמאסם יותר למה תשומם: תהלים מד (טו) כל היום כפליתי נגדי ובישתי פני כפליתי: תהלים כב (ו) ונאנכי תולעת ולא איש חרפת אדם ובוזי עם: הושע ה (ב) ונשחטה שטים העמיקו ואני מסר לכלם: תהלים לט (ד) חם לבי בקרבי פתגמי תבער אש דברתי בלשוני: ירמיהו כ (ט) ואמרתי לא אכפרנו ולא אדבר עוד בשמו וקהי בלבי כאש בערת עצר בצעמתי ונלאתי פקלל ולא אוכל: בראשית ויצא ל (כג) ומהר ותלד בן ותאמר אסף אלהים את תרפתי: תהלים כט (ט) קול ידוד יחולל אילות ונחשף יצרות ובהיכלו פלו אמר כבוד: תהלים נא (יז) אדני שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך: שמות כי תשא לב (יא) ויחל משה את פני ידוד אלהיו ויאמר למה ידוד תורה אסף בעצרך אשר הוצאת מארץ מצרים כשה גדול ובדך תתקן: במדבר שלח ט (ט) וקהי באקלקם מלחם הארץ תרימו תרומה ליקוק: (כ) ראשית ערסתכם חלה תרימו תרומה מתרומת גרן פן תרימו אתה: (כא) מראשית ערסתים תתנו ליקוק תרומה לדרתיכם: תהלים ע (ו) יצא מחלב עינמו צברו משכיות לב: משלי יג (יב) תוחלת ממשכה מתקה לב ועץ חיים מתנה באה: תהלים לו (לד) קוה אל יקוק ושמר דרכו וירוממך לרשת ארץ הפקרת רשעים תראה: תהלים קא (ו) לדוד מןמור: נאם ידוד לאדני שב לימיני עד אשית אביון הים לרגליך: תהלים לו (ג) בטה ביקוק וצפה טוב שכן ארץ ודעה אמונה: במדבר חקת כב (לד) ויאמר יקוק אל משה אל תירא אתו כי ב"ךף נמתי אתו ואת כל עמו ואת ארצו וצפיתי לו כאשר עשית לסיחן מלך האמורי אשר יושב בקשתוך:

¹² עיין ספרי (במדבר ריש פיסקא קי) **הובא בפרש"י שם** (עו"פ בנאכס אל הארץ פסוק יח שם) ¹³ * עיין תהלים עג ז' [לשון הפסוק משכיות לבב. ועיי' פש"י] ¹⁴ בתורלו - מחלה (כלשון הפסוק) ועיין פסיקתא רבתי טו, ומדוע שמואל יז ד' וחזושי הר"ן ב"ב עט: ועוד, שכתבו מחלת. ¹⁵ המשך פסוק הנ"ל ¹⁶ טוף הפסוק הנ"ל ¹⁷ באות א' ¹⁸ בתורלו-תפלה ¹⁹ כ"ל לעיל באות ב' [הכוונה לוהר (רע"מ) שלח קעד. הובא גם במגלה עמוקות פרשת שלח. ועיין גם תיקון כא דף נד:] ²⁰ כנ"ל באות ב' ²¹ בתשכ"ט ה"י ירא ²² מתרצו-שהוא ²³ מתרצו-בוהר ²⁴ בתורלו-חקת קפד. הנ"ל מאנשי ביתו שנימולו עימו ומוה האות ירא משה וא"ל

¹⁰ בתורלו-אמיתות ¹¹ בתורלו לחפן, ובגוה"ת שם-להפוך ¹² גם בדפדפי תורלו-מפורש, ובגוה"ת תורלו ומתורלו-מפורש ¹³ בתורלו-בהדבורים ¹⁴ עיין הגהות ומילואים לקיצור לק"מ השלם - כגון פשע שפע, נגע ענג. (ונלכח לה"ע הלופי תולדות אלכ"ס ואלכ"ס וכיו"ב, ולשפן ללשון תימה כגון טעקע! וואו מפסקו פוסקע) ¹⁵ כדפיס שלנו לב: אדני"י איהו כחשבן היכ"ל ¹⁶ בתורלו-תפלה ¹⁷ כ"ל לעיל באות ב' [הכוונה לוהר (רע"מ) שלח קעד. הובא גם במגלה עמוקות פרשת שלח. ועיין גם תיקון כא דף נד:] ¹⁸ כנ"ל באות ב' ¹⁹ בתשכ"ט ה"י ירא ²⁰ מתרצו-שהוא ²¹ מתרצו-בוהר ²² בתורלו-חקת קפד. הנ"ל מאנשי ביתו שנימולו עימו ומוה האות ירא משה וא"ל

^א גם בדפדפי-חחרות, בתורלו ומתורלו - חחרות ^ב עיין לקוטי עצות ערך דעת את לט וערך הקירות את ו' ^ג דפדפי-קנות חכמה ^ד לב טוב עיין *אבות פ"ב מ"ט. ולב טהור *תהלים נא יב, ועיין תורה קנו ^ה בדפדפי פלוסופי" שמואד מואד, ומתורלו - פילוסופיא שמואד מאד ^ו קיר לשון קירות הלב עיין ברכות י: ^ז * כמוכא בפרש"י שם (בשמות לב יח) ^ח תהלים מד טו ^ט בתשכ"ט כסתני ^י גם בתורלו-אנכי ומתורלו-ואנכי ^{יא} במדבר יט- שחיטה בפסוק ג/, שרפה בפסוק ה', אסיפה בפסוק ט'. ^{יב} עיין סנהדרין קב. ויד רמה שם-שחטה לשון שחיטה, שטים לשון סטיה אחר ע"ז. ^{יג} * עיין ירמיהו כ' ט' ^{יד} בתורלו-ו

תורה אור

תהלים קי (א) לָדוֹד מְזוֹמֵר נָאִם יְדוֹד לְאֵרְנֵי שֶׁב לְיַמֵּינֵי עַד אֲשֵׁית אֲבִיךָ הָרֶם לְרַגְלֶיךָ:

יחזקאל כ (ו) בְּיָוֵם הַהוּא נִשְׁאָרִי יְדֵי לָהֶם לְהוֹצִיאֵם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֶל אֶרֶץ אֲשֶׁר תִּרְאֶה לָּהֶם וְגַת חֶלֶב וְדֹבֶשׁ צְבִי הִיא לְכָל הָאֲרָצוֹת: בַּמְדַבֵּר הִקַּת כֹּא (לד) וַיֹּאמֶר יְדוֹד אֶל מֹשֶׁה אֵל תִּירָא אֲתוֹ כִּי בִּן־דָּוָד נִתְמַי אֲתוֹ וְאֵת כָּל עַמּוֹ וְאֵת אֲרָצוֹ וְעִשְׂתֶּה לוֹ כַּאֲשֶׁר שָׁפָטִי לְסִיחֹן מֶלֶךְ הָאֲמֹרִי אֲשֶׁר יוֹשֵׁב בְּחִשְׁבוֹן: בְּרֵאשִׁית לֶךְ לִי דָּוִד וְגַב־הַפְּלִיט וַיֹּגֵד לְאַבְרָם הַעֲבָדִי וְהוּא שָׂכָן בְּאֵלְנֵי מִצְרָא הָאֲמֹרִי אֲחִי אֲשַׁכֵּל וְאֲחִי עֶגְרֹ וְהֵם פְּעֻלֵי בְרִית אֲבָרָם: תְּהִלִּים לו (לב) צוּפָה רָשָׁע לְצַדִּיק וּמִבְּשֵׁל לְתַמְתּוֹ: (לג) יִקְרָק לֹא יִעֲבֹבֵנּוּ בְּדוֹד וְלֹא יִרְשָׁעֵנּוּ בְּהַשְׁפָּט:

דברים האריו לב (מא) אִם שְׂנוֹתַי בְּרַק תִּרְבִּי וְתִאֲחַז בְּמִשְׁפַּטִּי דְבִי אֲשִׁיב גַּם לְעָרִי וְלְמִשְׁנָאִי אֲשַׁלֵּם: איוב כג (ו) שָׁם יִקָּר נֹכַח עַמּוֹ וְאִפְסִיחָה לְנֶצַח מִשְׁפָּטִי: תהלים לב (ז) פָּנֵי יְדוֹד בְּעֵשִׂי רַע לְתַקְרִית מֵאֶרֶץ זָכְרָם:

תהלים קה (ד) דָּרְשׁוּ יְדוֹד וְעֲזֹב בְּקִשּׁוֹ פְּנֵי תְּמִיד: דברים עקב יא (יב) אֶרֶץ אֲשֶׁר יִקְרָק אֱלֹהֵי דָוִד אֲתָה תְּמִיד עֵינֵי יִקְרָק אֱלֹהֵיךָ בְּהַ מְרֻשֵׁת הַשָּׁהָה וְעַד אֲחֵרֵית שָׁהָה: תהלים קג (ו) כָּל הַנְּשָׁקָה תִּחַלֵּל יָהּ הַלְלוּהָ:

תורה נו במדבר כח (כו) וּבְיָוִם הַמִּכְרֹסִים בְּמִקְרָבֵיכֶם מִנְהַל יְהוָה וְיָדֹשׁ אֶת־עַבְדֵיכֶם מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל מִלְאָכְתִּי עֲבָדֵי לֹא תַעֲשׂוּ: אסתר א (כב) וְיִשְׁלַח סִפְרִים אֶל כָּל מִלְּכֵי מִדְּיָנָה וְהַמִּדְּיָנִים כֹּתְבֵיהֶם וְאֵל מִדְּיָנָה וְיִדְרִיגָה כִּתְבֵיהֶם וְאֵל עַם וְגַם פְּלִשְׁתֹּנֵי הַיָּמִית כָּל אִישׁ שׂוֹרֵר בְּבִיטוֹ וּמְדַבֵּר כְּלִשׁוֹן עַמּוֹ: פ

שמות יח (כא) וְאָתָּה תִּחַוָּה מִכָּל הָעָם אֲנִשֵׁי חֵיל יִרְאֵי אֱלֹהִים אֲנִשֵׁי אֲמַת שְׂנֵאִי בְּצַע וְשִׁנְיָה שְׁרֵי אֲלֹפִים שְׂרֵי מֵאוֹת שְׂרֵי תְּמַשִּׁים וְשְׂרֵי צְשִׂיתִ:

מלאכי א (יא) כִּי מִמְדַבֵּר שָׁמַע וְעַד מְבֹאֵה גְדוֹל שְׁמִי גְבוּרִים וּבְכָל מִקּוֹם מִקְטָר מִנְּטֵי לְשִׁמֵי וּמִנְּהַל טוֹהַר לֹא גְדוֹל שְׁמִי גְבוּרִים אֲמֹר יְדוֹד צְבָאוֹת:

קהלת י (יז) אֲשִׁרְךָ אֶרֶץ שְׁלֵלְכָךְ בֶּן חוֹרֵים וְיִשְׂרָאֵל בְּעַת אֲבָלוֹ בְּגִבְעָה וְלֹא בְשֵׁתִי:

שמות כ תשאל ל (כג) וְאָתָּה קַח לָךְ בְּשָׂמִים רֹאשׁ קֹדֶשׁ דְּרוֹר תִּמַּשׁ מֵאוֹת וּקְנָתֵךְ בְּשֵׁם מַחְצִיבוֹ תְּמַשִּׁים וּמִקְאֵתֶיךָ וְקָנָה בְּשֵׁם תְּמַשִּׁים וּמִקְאֵתֶיךָ:

עובדיה א (כא) וְעִלּוֹ מוֹשִׁיעַ בְּהַר צִיּוֹן לְשֹׁפֵט אֶת הַר עֹשֵׂי הַיְהוּדָה לְדוֹד הַמְּלֹכָה:

יחזקאל לג (ו) וְאָתָּה בֶן אָדָם צוּפָה נִתְמַדֵּף לְבֵית יִשְׂרָאֵל וְאָתָּה מִיָּד וְהוֹרֵתָם וְשָׁמַעְתָּ מִפִּי דָבָר וְהוֹרֵתָם וְקָמְתָּ מִנִּי: (ח) וְאָמַרְתִּי לְרָשָׁע רָשָׁע מוֹת תָּמוּת וְלֹא דַבַּרְתָּ לְהוֹדִיר רָשָׁע מִמְּרֹכָב הָאָדָם:

א באת א' פסוק ג' ופסוק טו עיני דוד וירא קנז דוד שיצא מיהודה השלים את תיקון ד' רגלי הכסא ה' בתולד וקולית ה' עיני משיח ה"ב את ערב וחי' את לא מתרצו תפלותי יומא נג: וש"ע או"ח סימן קכג א' שם באת ה' תוס' ד"ה זה עוג - מוקשה ה"ר ש' סיון נפלט מהמבול בדברים רבה פרשה א' פסקא כה

מפלתן של רשעים הוא ע"י ירושת א"י. ע"י המשכת קדושת א"י. בבחי' שב לימיני וכו' כנ"ל (א). וא"י צבני היא לכל הארצות (יחזקאל כ' פ'). ונכנסת בקולית של מות. היינו שרצה לתקן קולות הנ"ל. ורצתי אחריו שלש פרסאות. היינו בחי' התפלה. שהם ג' תפילות. ועל ידם מתנוצץ אור ג' אבות. שהם בבחי' רגלי הכסא (ב). כדי להמשיך אור א"י שהיא בחי' צבני הנ"ל. וצבני לא הגעתי וקוליותי לא כלתה. שלא השיג בחי' א"י (ג). כיטול קולות הנ"ל. וכשהזרתי לאחוריי. היינו אחר גמר תפילתי. שאז פוסע האדם לאחוריו ג' פסיעות (ד). אמרו לי של עוג מלך הבשן היא. ואין כל אדם יכול לתקן קולות כאלו. כי אהיותו בימין. ואפי' משה רבינו היה ירא מפניו. עד שהבטיחו הקב"ה אל תירא אותו כמוב' בזהר (שם): ובשביל זה. בחי' רשע כעוג. נקרא פליט. כמו"ש (בראשית יד) ויבא הפליט זה עוג וב"ר לך לך פ' מב (ז) וע' נדה סא. ובתוספות שם (ז) וע' מ"ר דברים פ"א (ז). שרצה שיהרג אברהם וישא את שרה (א). והוא בבחי' (ב) צופה רשע לצדיק אברהם וכו'. ה' לא יעזבנו בידו. בבחי' ותאחז במשפט ידי. והקב"ה כבש משפטו ממנו זמן רב. עד זמן מרע"ה (ב). ובשביל זה נקרא פליט. בבחי' (איוב כג) ואפליטה לנצה משופטי. שנפלט"י מהמשפט זמן כביר: מ"ע"י"ז. הצדיקים שהם עושי טוב. זוכים לפני ה'. כי קודם כריתות הרשעים. י"הו פני ה' מכוסה ומוסתר בעושי רע כדי להכריתם. בבחינות (תהלים לד) פני ה' בעושי רע להכריתם. ועכשיו תיכף כשרואים בכריתות רשעים. תיכף נתגלה פני ה' לעושי טוב : וזהו (שם קס) (ז) בקשו פניו תמיד. כי ע"י תמיד. שהוא בחי' א"י (ז). כמו"ש (דברים יא) עיני ה' אלקיך בה תמיד". על ידי א"י. תזכו למצוא פני ה'. כי ע"י א"י תזכו לראות בהכריתות רשעים כנ"ל :

וזהו בחי' כלליות מלאך סנד"ל במלאך מט"ט שר הפנים. כלליות עשיה ביצירה. ע"י שכופלין הפסוק כל הנשמה (ב) (כמוב' בכוננות) (א). בכל נשימו' ונשימה צריך להלל את ה' (בראשית רבה פ' יד (ב)). וע"י עין הרע נכפל הנשימה. כנראה בחוש. כשיש לאדם עין הרע. אזי מנהק (ב) ופותח פיו לקבל נשימה כפולה. וכשהנשימה כפולה. גם ההלל צריך לכפול כנ"ל. ובפרט צריך להלל ולהודות לה'. שהציל אותו מעין הרע הזאת. והוא רואה בהכרת רשעים. וזהו בחי' מט"ט שר הפנים מאיר לעשיה. היינו שעושי טוב זוכין לפני ה' כנ"ל. ע"י כריתות הרע עין שגרמו לכפילת הנשימה : (ע"כ לשון רבינו ז"ל) כי

א באת א' פסוק ג' ופסוק טו עיני דוד וירא קנז דוד שיצא מיהודה השלים את תיקון ד' רגלי הכסא ה' בתולד וקולית ה' עיני משיח ה"ב את ערב וחי' את לא מתרצו תפלותי יומא נג: וש"ע או"ח סימן קכג א' שם באת ה' תוס' ד"ה זה עוג - מוקשה ה"ר ש' סיון נפלט מהמבול בדברים רבה פרשה א' פסקא כה

א באת א' פסוק ג' ופסוק טו עיני דוד וירא קנז דוד שיצא מיהודה השלים את תיקון ד' רגלי הכסא ה' בתולד וקולית ה' עיני משיח ה"ב את ערב וחי' את לא מתרצו תפלותי יומא נג: וש"ע או"ח סימן קכג א' שם באת ה' תוס' ד"ה זה עוג - מוקשה ה"ר ש' סיון נפלט מהמבול בדברים רבה פרשה א' פסקא כה

א באת א' פסוק ג' ופסוק טו עיני דוד וירא קנז דוד שיצא מיהודה השלים את תיקון ד' רגלי הכסא ה' בתולד וקולית ה' עיני משיח ה"ב את ערב וחי' את לא מתרצו תפלותי יומא נג: וש"ע או"ח סימן קכג א' שם באת ה' תוס' ד"ה זה עוג - מוקשה ה"ר ש' סיון נפלט מהמבול בדברים רבה פרשה א' פסקא כה

א באת א' פסוק ג' ופסוק טו עיני דוד וירא קנז דוד שיצא מיהודה השלים את תיקון ד' רגלי הכסא ה' בתולד וקולית ה' עיני משיח ה"ב את ערב וחי' את לא מתרצו תפלותי יומא נג: וש"ע או"ח סימן קכג א' שם באת ה' תוס' ד"ה זה עוג - מוקשה ה"ר ש' סיון נפלט מהמבול בדברים רבה פרשה א' פסקא כה

א באת א' פסוק ג' ופסוק טו עיני דוד וירא קנז דוד שיצא מיהודה השלים את תיקון ד' רגלי הכסא ה' בתולד וקולית ה' עיני משיח ה"ב את ערב וחי' את לא מתרצו תפלותי יומא נג: וש"ע או"ח סימן קכג א' שם באת ה' תוס' ד"ה זה עוג - מוקשה ה"ר ש' סיון נפלט מהמבול בדברים רבה פרשה א' פסקא כה

א באת א' פסוק ג' ופסוק טו עיני דוד וירא קנז דוד שיצא מיהודה השלים את תיקון ד' רגלי הכסא ה' בתולד וקולית ה' עיני משיח ה"ב את ערב וחי' את לא מתרצו תפלותי יומא נג: וש"ע או"ח סימן קכג א' שם באת ה' תוס' ד"ה זה עוג - מוקשה ה"ר ש' סיון נפלט מהמבול בדברים רבה פרשה א' פסקא כה

א באת א' פסוק ג' ופסוק טו עיני דוד וירא קנז דוד שיצא מיהודה השלים את תיקון ד' רגלי הכסא ה' בתולד וקולית ה' עיני משיח ה"ב את ערב וחי' את לא מתרצו תפלותי יומא נג: וש"ע או"ח סימן קכג א' שם באת ה' תוס' ד"ה זה עוג - מוקשה ה"ר ש' סיון נפלט מהמבול בדברים רבה פרשה א' פסקא כה

א באת א' פסוק ג' ופסוק טו עיני דוד וירא קנז דוד שיצא מיהודה השלים את תיקון ד' רגלי הכסא ה' בתולד וקולית ה' עיני משיח ה"ב את ערב וחי' את לא מתרצו תפלותי יומא נג: וש"ע או"ח סימן קכג א' שם באת ה' תוס' ד"ה זה עוג - מוקשה ה"ר ש' סיון נפלט מהמבול בדברים רבה פרשה א' פסקא כה

א באת א' פסוק ג' ופסוק טו עיני דוד וירא קנז דוד שיצא מיהודה השלים את תיקון ד' רגלי הכסא ה' בתולד וקולית ה' עיני משיח ה"ב את ערב וחי' את לא מתרצו תפלותי יומא נג: וש"ע או"ח סימן קכג א' שם באת ה' תוס' ד"ה זה עוג - מוקשה ה"ר ש' סיון נפלט מהמבול בדברים רבה פרשה א' פסקא כה

א באת א' פסוק ג' ופסוק טו עיני דוד וירא קנז דוד שיצא מיהודה השלים את תיקון ד' רגלי הכסא ה' בתולד וקולית ה' עיני משיח ה"ב את ערב וחי' את לא מתרצו תפלותי יומא נג: וש"ע או"ח סימן קכג א' שם באת ה' תוס' ד"ה זה עוג - מוקשה ה"ר ש' סיון נפלט מהמבול בדברים רבה פרשה א' פסקא כה

א באת א' פסוק ג' ופסוק טו עיני דוד וירא קנז דוד שיצא מיהודה השלים את תיקון ד' רגלי הכסא ה' בתולד וקולית ה' עיני משיח ה"ב את ערב וחי' את לא מתרצו תפלותי יומא נג: וש"ע או"ח סימן קכג א' שם באת ה' תוס' ד"ה זה עוג - מוקשה ה"ר ש' סיון נפלט מהמבול בדברים רבה פרשה א' פסקא כה

א באת א' פסוק ג' ופסוק טו עיני דוד וירא קנז דוד שיצא מיהודה השלים את תיקון ד' רגלי הכסא ה' בתולד וקולית ה' עיני משיח ה"ב את ערב וחי' את לא מתרצו תפלותי יומא נג: וש"ע או"ח סימן קכג א' שם באת ה' תוס' ד"ה זה עוג - מוקשה ה"ר ש' סיון נפלט מהמבול בדברים רבה פרשה א' פסקא כה

א באת א' פסוק ג' ופסוק טו עיני דוד וירא קנז דוד שיצא מיהודה השלים את תיקון ד' רגלי הכסא ה' בתולד וקולית ה' עיני משיח ה"ב את ערב וחי' את לא מתרצו תפלותי יומא נג: וש"ע או"ח סימן קכג א' שם באת ה' תוס' ד"ה זה עוג - מוקשה ה"ר ש' סיון נפלט מהמבול בדברים רבה פרשה א' פסקא כה

א באת א' פסוק ג' ופסוק טו עיני דוד וירא קנז דוד שיצא מיהודה השלים את תיקון ד' רגלי הכסא ה' בתולד וקולית ה' עיני משיח ה"ב את ערב וחי' את לא מתרצו תפלותי יומא נג: וש"ע או"ח סימן קכג א' שם באת ה' תוס' ד"ה זה עוג - מוקשה ה"ר ש' סיון נפלט מהמבול בדברים רבה פרשה א' פסקא כה

א באת א' פסוק ג' ופסוק טו עיני דוד וירא קנז דוד שיצא מיהודה השלים את תיקון ד' רגלי הכסא ה' בתולד וקולית ה' עיני משיח ה"ב את ערב וחי' את לא מתרצו תפלותי יומא נג: וש"ע או"ח סימן קכג א' שם באת ה' תוס' ד"ה זה עוג - מוקשה ה"ר ש' סיון נפלט מהמבול בדברים רבה פרשה א' פסקא כה

א באת א' פסוק ג' ופסוק טו עיני דוד וירא קנז דוד שיצא מיהודה השלים את תיקון ד' רגלי הכסא ה' בתולד וקולית ה' עיני משיח ה"ב את ערב וחי' את לא מתרצו תפלותי יומא נג: וש"ע או"ח סימן קכג א' שם באת ה' תוס' ד"ה זה עוג - מוקשה ה"ר ש' סיון נפלט מהמבול בדברים רבה פרשה א' פסקא כה

א באת א' פסוק ג' ופסוק טו עיני דוד וירא קנז דוד שיצא מיהודה השלים את תיקון ד' רגלי הכסא ה' בתולד וקולית ה' עיני משיח ה"ב את ערב וחי' את לא מתרצו תפלותי יומא נג: וש"ע או"ח סימן קכג א' שם באת ה' תוס' ד"ה זה עוג - מוקשה ה"ר ש' סיון נפלט מהמבול בדברים רבה פרשה א' פסקא כה

16 לשה"כ באסרא א' כב
17 בפר"ר ותולד ומתולד-
שהוא
18 בתולד- חמישים. ובלה"ת
שם-חמישים
19 מתרצו-באתגליא
20 עיני תורה ע'
21 בתקפא לא ברור ונראה-
נקים
22 בתולד- ומיגש. בלה"ת
שם- ובכל מקום מוקטן מגש
לשמי
23 שמו"ל כג
24 ומגילה י'
25 ויומא פו:

ואחריה רפב (חלק ממנה)
ואחריה מתורה רכא ועד תורה
רנס ואח"כ תורה עד ענ ש פ
ואחריה עד ענ ענ נו ואחריה
נו (צילום 138 סוד ד)
26 תורה זו נאמרה בשבעות
שנת תקס"ה (תי"ט) שחל
ביום ב' ג' (פ"ח). עיני חיי
מוהר"ן כד. ועיני שיהות
27 בפר"ר כאן 'צילום 104
סוד ד) דפס מתורה קפס עד
תורה קצב ואחריה תורה סח
ואחריה קצג קצד ואחריה סח
טט עד טג ענ טב קצה עד
רו ואח"כ נו נח נט ואח"כ
מתורה רח עד תורה רכ

28 שם אות ט' ודברים רבה
ב' לו
29 עיני אבניה ברול סו
הובא בשש"ק ח"א תקס.
ועיני משנה בנדה סג. ואלו
הן הווסתות משהקת וכו' ולא
נוכר מנהגות. ועיני פרישה
או"ח צו אות א' ובפרש"י
ברכות כד סע"א
30 בפר"ר כאן 'צילום 104
סוד ד) דפס מתורה קפס עד
תורה קצב ואחריה תורה סח
ואחריה קצג קצד ואחריה סח
טט עד טג ענ טב קצה עד
רו ואח"כ נו נח נט ואח"כ
מתורה רח עד תורה רכ

לעיל תורה מד ולקמן סוף
תורה ולדן
31 כר הגרנט גם בדפר"ר
ותולד. ומתולד- תמיד עיני
ה אלקיך בה (כמ"ש בפסוק)
ועיני לעיל תורה מד סוף דף
נד: גם שם נקט בה תמיד כמו
כאן
32 תהלים ק' ו'
33 כמדופס בכל בסדורים
בפסוקי דומרא. והביאור
עיני פרי עץ חיים שער
המירות פ"ח ד"ה הללויה
הללו אל בקדש. שהוא סוד
השם כה"ת ועיני כאן פל"ה

34 מובא בפרש"י שם
יב תהלים לו לב
35 במדבר כא לה זכור אותו
ואת בניו וכו'
36 מתרצו- שומלט
37 בלוח התיקון תולד כתב
שכאן צריך להיות אות'
38 גם בדפר"ר ותולד- ה'ו.
ומתולד- ה'
39 ובדברי הימים-א טו או'
40 * עיני מרש שומר טוב
שם [מוזכר קה]. [עיני]
לעיל תורה לו אות ו' שם
ציין בתולד גם ראשית
הכמה תשובה פ"ו. ועיני

א באת א'
פסוק ג' ופסוק טו
עיני דוד וירא קנז דוד
שיצא מיהודה השלים את
תיקון ד' רגלי הכסא
ה' בתולד וקולית
ה' עיני משיח ה"ב את ערב
וחי' את לא
מתרצו תפלותי
יומא נג: וש"ע או"ח סימן
קכג א'
שם באת ה'
תוס' ד"ה זה עוג - מוקשה
ה"ר ש' סיון נפלט מהמבול
בדברים רבה פרשה א'
פסקא כה

מאמר אבא שאול אומר

מספה"ק לקוטי מוהר"ן

לְשׁוֹן רַבְּנֵינוּ, זְכוֹרֵנוּ לְבָרְכָהּ

זמן ומקום אמירת התורה

תורה זו כתב רבנו שנת תקסו בהיותו בזאסלאב לשם נסע לרפואת אשתו ושם שהה ג' חדשים מפסח עד יז תמוז בערך ותוך הזמן בערב שבועות נפטרה אשתו. גם אז סבל מאד מרודפיו/י² עיין חי"מ קנט קס וקסו ועיין באה"ל תורה נה אות נו ועי"ש מעשה באחד גדול נודמן לבית רבנו וקודם שהגיע זמנה להתפרסם/י³ הציץ בה ונפגע שלא זכה להתקרב לרבינו/י⁴.

פתיחה

אחר שבתורה הקודמת דבר על עין טובה ובחי' ניגון שהוא לברר רוח טובה מרעה דהיינו למצוא נקודות טובות בכל דבר ובכל אחד ועוד הרחיב הדבור בזה עפ"י יסוד הנ"ל גם בתורה רפב עד שגער במי שאמר שיש רשע גמור בישראל, הנה כאן כביכול תכלית התורה הזו לבאר כיצד להכרית רשעים ולראות במפלתם ודייקא אותו אבא שאול שהיה גדול בדורו מאד כמבואר שם, ושהיה מיוחד בעין טובה, כמבואר בתורה נד, כאן הוא דייקא כל ענייניו זה להכרית רשעים.

ואף שבשתי התורות צריך ללמד על הרשע זכות, אבל שם הלימוד זכות הוא כדי להחזירו בתשובה, ואילו כאן הלימוד זכות הוא כדי לראות במפלתו.

לכן נראה ברור שמדובר רק ברשע גוי שקם על עם ישראל כגון עוג והמן או אולי גם ת"ח שד יהודי שיש לו לס"מ הכרות עימו מכבר להיות מרכבה לו עמ"נ לחלוק על צדיק הדור כגון קרח והזקן הידוע. בתורה זו מבאר רבנו כיצד להתגבר על היצה"ר הוא השטן ומקטרג הוא הס"מ הרע עין הגדול דהיינו לראות במפלת אותם שעשו עצמם מרכבה לס"מ. וזה ע"י שמתגבר במדת טוב עין ולימוד זכות ומתגבר בתפלתו לבטל את כל הרע הבא מהם ועי"ז מתנוצץ זכות אבות ומתגלית קדושת א"י שהיא שרש מדת הטוב עין ארץ אשר תמיד עיני ה' אלקיך בה.

ליקוטי הלכות

או"ח פורים ה

שיחות השייך לתורה זו

מאמר "אבא-שאול", (ליקו"מ ח"א) סימן נ"ה, שמעתי שנכתב בקהילה קדושה זאסלאב שנת תקס"ז: (פל"ח תו' זו; מובא בשיש"ק ח"א, סעיף ר"ו).

^א כנ בסלו תשעא ירושלים

^ב המחלוקת עליו ע"י הסבא מש' התחילה בתחילת שנת תקסא. אבל התגברה ביותר בשנת תקסו (עיין הקדמה לתורה ס' בשם הביאור הלקוטים)

^ג אשתו נפטרה בערב שבועות תקסו ובחג שבועות אמר תורה סז שבה רמוז העניין אבל תורה נה נ"ל שאמר קודם לזה כשעסק בהמתקת הדין כדי שלא תיפטר, ואולי טעם שהעלים את התורה הזו אז באותה שעה כיון שמדבר בה בנפילת הרשע שחלק עליו ובגללו נלקחה ממנו אשתו ועסק זה עימו בפרטיות לא רצה שיתגלה ועיין בחי"מ קנו וקנו יש רמז קצת שקודם פטירתה היה מתקשר מאד לארץ ישראל כמבואר כאן שעי"ז רואה בנפילת הרשעים.

^ד עי"ש ביאור הליקוטים אות נ"ו. - בהכלל הנ"ל בהקדמה, שכל תורה נמשכה יותר כפי התיקונים והפעילות הנוכרות בה. מבואר יותר, בסיפור האיש שנכנס לביתו שלא מדעתו, והביט וראה בכתב תורתו הזאת, קודם השלמת העת והזמן שבהכרח חיוב דעתו להתעכב ולהסתירה עדיין ממראה עיני האדם. ולא זכה גם כן זה האיש, להשלמת רצונו שבהתקרבותו כראוי: עכ"ל

משמע שדחיקת השעה שלו דחקה אותו מרבינו ומשמע שעניין העיכוב בהתגלות התורה הזו לעיני אדם אע"פ שכבר נכתבה היה חלק מסוד עומק התיקון שבה. וצ"ע. ואולי רמז לבחי' ארץ אפיים לרשעים שמאריך להם אף עד שתושלם סאתם וזה בעצמו מציל את הצדיק מהרע עין שלהם אבל מי שדוחק את השעה בזה למהר להענישם השעה דוחקתו וגם הוא לא ניצל מהרע שלהם.

פעם נכנס איש (ר' דוד מפאלי) לבית רבינו שלא בידיעתו של רבינו, והביט וראה בכתב יד תורה נ"ה שבליקוטי מוהר"ן ח"א קודם הזמן שהיה חפץ רבינו לגלותה. ונענש איש זה שלא זכה להתקרב לרבינו כראוי: (עפ"י ביאור הליקוטים תורה זו, אות נ"ו, עיי"ש; מובא בשיש"ק ח"א, סעיף תפ"א).

רבי מאיר זק"ו לְבִרְכָה סִפֵּר, אֲשֶׁר אֲבִיךָ סִפֵּר לִפְנֵי רִבְנֵנוּ זְקָרְוֹנוּ–לְבִרְכָה, שְׁסִיִּים מִסַּכַּת נִידָה, וְשָׁאֵל אוֹתוֹ רִבְנֵנוּ זְקָרְוֹנוּ לְבִרְכָה: אִם כֵּן, אֵימְרוּ לִי: מִפְּנֵי מָה כְּשִׁישׁ לְאָדָם עֵין הָרַע הוּא מְגַהֵק וְפוֹעֵר פִּיּוֹ? דִּהֵיִינוּ: גִּעְנֵעֵצִין (=פִּיהוּק), וּבִסְמוּךְ אִמְרֵי הַתּוֹרָה סִימָן נ"ה בְּלִיקוּטֵי מוֹהֲרָן ח"א, וְשֵׁם מִרְמוֹ הָעֵינִין הַנֶּזְקֶר–לְעֵיל, (וְשִׁיךְ לֹזֶה עֵינֵין הַגִּיּוֹק שֶׁבְטוֹמַת הַנִּידָה): (אֲבַנִּי"ה בְּרוֹל, שו"ס מְרִבְנֵנוּ, סֵעִיף ס"ז; מוּבָא בְּשִׁישׁ"ק ח"א, סֵעִיף תַּק"ס).

מעשה במלך אחד שהלך עם פמליתו לצוד צבאים, ורדפו אחר צבי אחד ולא יכלו להשיגו בשום אופן. והתיאשו משרתיו לתפסו ויעצו למלך לשוב על עקביו, לא הסכים לזה המלך ואמר. אני, אם לא אצוד את הצבי, חיי אינם נוחים לי, ואני חייב לצודו. ובכן ארדוף אחריו עד שאתפסוהו. ומי שברצונו לחזור, שיחזור. "איך זאל דעם הערש נישט חאפן איז מיר מיין לעבן נישט ניאח". וסיפר זאת רבינו על ענין מאמר אבא שאול שבליקוטי מוהר"ן ח"א סימן נ"ה שאמר וצבי לא הגעתי וכו' הנאמר לענין ארץ ישראל שהיא צבי לכל הארצות, עיין שם: (שיש"ק ח"ב, סעיף ער"ב).

לענין המבואר בתורה נ"ה במאמר אבא שאול לענין ארץ ישראל "וצבי לא הגעתי", שמרמו על ארץ ישראל, שהיא נקראת ארץ הצבי, אמר רבינו זק"ו–לְבִרְכָה: "אבל אני כן השגתי את הצבי". כי זכה להיות בארץ ישראל על אף כל המכשולים והניסיונות הקשות, מה שלא זכו בו שאר צדיקים. "אבער איך האב דעם הערש יא גיכאפט": (שם ח"ו, סעיף ל"א).

עד כאן השיחות

מהלך התורה

- א. א שלראות במפלת הרשעים צריך להתקשר לימין ה' שהיא ארץ ישראל ולזכות לגלות את קדושת א"י כדי להתקשר אליה צריך שיתנוצץ זכות אבות וזה זוכים ע"י תפילה בשלימות ולזכות לתפלה בשלימות צריך להחליש את הארס של הרע עין הלוטש עיניו על הצדיק וזה זוכים ע"י לימוד זכות עליו.
- ב. והלימוד זכות על הרשע הוא לומר יד ה' עשתה זאת/ו ובוה עושה צל ומחליש את תוקף ארס היוצא מהרע עין ועוד גם מחזק את האמונה של הצדיק שע"ז מתחזק בתפילה ומעורר זכות אבות שע"ז מתגלית קדושת הארץ ומתקשר לימין ורואה בנפילת הרשע מה שהרשע רצה לראות בו.
- ג. והתפילה השלימה הנ"ל לבד שהיא בחיזוק אמונה כנ"ל צריך שתהיה בסוד פרה אדומה דהיינו בבחי' אפר ועפר ותיקון ג' קולות ארז אוזב ותולעת.
- ד. ואע"פ שעל פי פשוטו נראה שהתפלה היא לעורר זכות אבות שע"ז מתגלית קדושת א"י שע"ז רואה במפלת הרשע אבל בסוף התורה מבאר שתיקון קולות הרשעים שע"י תפילתו היא בעצמה גם הכנעת הרשע שרוצה לראות במפלתו. נמצא שהתפלה השלימה היא בחי' התגלות קדושת א"י שע"ז רואה במפלת הרשע.

הקדמה

הנושא הוא כיצד זוכים לראות במפלתם של רשעים

ונרמו בדבריו של אבא שאול בברייתא (נדה כד:). הוא אבא שאול דלעיל בתורה נד נאמר עליו שהיה מיוחד בעין טובה דהיינו שלא רואה רע אצל זולתו וכל רצונו שיהיה לזולתו רק טוב ועי"ז היה קובר את מיתת הלב והיינו דאמר קובר מתים הייתי וצ"ע א"כ כיצד כאן מבאר רבנו ברייתא השנייה שם שקובר מתים היינו את הרשעים הקרואים מתים בחייהם דהיינו שמדתו של אבא שאול להפך דייקא להשפיל רשעים, הרי לכאורה לאבא שאול אין רשעים, אלא צ"ל שמדבר ברע בעצמו דהיינו הס"מ ובאותם שנעשים מרכבה לו/ו כגון גויים או רשעים גדולים שלקחו עצמם לחלוק על הצדיק הדור, כגון המסופר במעשה מזובוב ועכביש שהס"מ מצא לו עיצה מה לעשות אם תרד נשמת צדיק גדול לעוה"ז שלא תתבטל הבחירה ע"י שהביא עימו זקן שהיה לו הכרות עימו מכבר. דהיינו אדם גדול שבחר לו חלק רע לחלוק על צדיק הדור ועי"ז נתלבש בו כל הרע של הצדיק כמבואר בספר ערבי נחל ריש פרשת קרח. ומהלשון שהיה לו הכרות עימו מכבר משמע שהיא נשמה

¹ ביאור הליקוטים אות ו' ואות ז'

¹ עיין ביאור הלקוטים אות ח'. – שעוד יש להתפלא בהמערכה והסדר שבדברי השגתו הזאת. כי הלא מראשיתם ואחריתם מבואר ענין אחד, שבתפלת הצדיק מחיזוק ראייתו מצל ה'יד, הנעשה מלימוד זכותו שעל הרשע, נהפך הדבר לראות בהרשע, מה שהרשע רצה לראות בו. ולמה זה הפסיק הענין, בהודעת הכרח התפלה לעפר ואפר, ותיקון הג' קולות, מאחר שנראה מדבריו הקדושים, שסובב בה גם על שאר כל התפלות שבעולם ולא לבד על התפלה הזאת שמתפלל הצדיק מחיזוק ראייתו הנ"ל, והיה לו לכתובה ולהציגה בפני עצמה, להודעה כוללת, ולא להרכיבה ולחברה לפרטיות התפלה הזאת. אבל ממכתבו שכתב בעת הזאת ובזאסלאו, ונדפס בספר חיי מוהר"ן סימן קסו), ובלשון הכתוב ועיניהם לטושים וכו'. תבין ותשכיל, שכונתו על הרשע שנתלבש בו הס"מ בעצמו, ושעל זה לבד יסובב בהכתוב, צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו וכו' וכנודע בזה בדברי חז"ל. אשר גם על זה, תסובב ממילא כלליות התפלות שבנפשות ישראל, להוושע ולהנצל בכל יום, מיסורי וצרות הנפש והגוף שנמשך על כל אחד, מהתחדשותו והתגברותו שבכל יום, מלמעלה ומלמטה וכי הוא המסית והוא המקטרג וכו', ואין זה נחשב כלל לפרטיות:

שכבר עסקה בזה בגלגול קודם דהיינו קורח על משה וחזר לחלוק על רבנו בדמות מפורסם גדול המכונה הסבא מש'.

הרשעים ממשיכים בחי' רע עין על שונאיהם

צ"ע כי הלשון על שונאיהם משמע שמדובר על זה ששונא אותם ובאמת לכאורה הכוונה למי שהם שונאים. ואולי הכוונה גם למי ששונא אותם כמ"ש משנאיך ה' אשנא. אבל צ"ע מהבעש"ט עה"ת שכמה שהצדיק יותר גדול כך אוהב רשע יותר גדול. עיין לעיל תורה נד ותורה רפב דברנו מזה. ונראה כפי שכבר נתבאר לעיל שכאן מדובר ברשע שהתלבש בו הס"מ לחלוק על כל הקדושה דהיינו הצדיק הדור או כלל ישראל, ובתורה רפב ביארנו החילוק בין לימוד זכות שכאן שהוא סילוק המשפט¹ ללדון אדם לכף זכות שזה כן משפט². דהיינו ששם דברנו ברשע גמור דהיינו שעובר עבירות להכעיס אבל כאן מדובר לא בעבריין המזיק לעצמו אלא במי שלקח כל עצמו לחלוק על הצדיק הדור דהיינו להרחיק את ישראל מהצדיק האמת. ואותו אסור לדון לכף זכות כנראה. אולי בבחי' המסית ומדיח שאסור ללמד עליהם זכות. כמבואר בסנהדרין כט אין מהפכין בזכותו של מסית³.

הזמן והרקע לאמירת התורה הזו

תורה זו נכתבה בזאסלב בה היה רבינו ג' חדשים מפסח עד אמצע תמוז בערך⁴ בנסיעתו לנאווריתש שנת תקסו, כמבואר בחיי מוהר"ן נסיעתו לנאווריתש המתחיל בסימן קנא⁵ שנסע קודם פורים ובפורים נתעכב בנאווריתש וי"א ששם עסק בתיקון חטא קורח על אהרן ומשה⁶. ומשם נסע לאוסטרהא ושלח להביא את אשתו שחלתה מאד בשחפת לד"ר גרדון והיא באה אבל סירבה לקבל ממנו רפואה רק לנסוע לרופאים שבזאסלאב והגיעו לשם סמוך לפסח ונתעכב שם עד שבועות שאז נפטרה אשתו (ואז אמר תורה סז) ושם

¹ וצירוף מקרים נפלא הוא שבהתחלת עיוני בתורה זו בחנוכה תשעא נתגלתה ופרצה בכל עוזה המחלוקת הנוראה של בן הרב על אביו הצדיק.

² עיין באיבי הנחל (ריש תורה זו) שביאר שלימוד זכות כאן הוא מציאת נקודה טובה ברשע. אבל עיין לקמן שזה חידוש גדול וצ"ע.

³ עוד לכאורה צ"ע כיון שהנקודה טובה היא סיבה לשלם לרשע שכר נקודה הזו הרי זה לא סילוק המשפט אלא אדרבה זה משפט אבל באמת כיון שע"ז לא דנים אותו על מעשיו הרעים נמצא שלגבי עונשו המגיע לו על מעשיו הרעים זה סילוק המשפט.

⁴ כי לימוד זכות בבית דין יכול כל אחד ואילו לדון יכול רק הדיין כי אין לדיין אלא מה שענינו רואות דהיינו מציאות שהביאו העדים לפניו אבל התלמידים היושבים במקום הדין יכולים ללמד זכות דהיינו לומר שיש טעות במציאות שהובאה לפני דיינים. אבל הם לא יכולים לומר שהדיין כדיון לא דן נכון וכן הדיין לא יכול לומר שהמציאות שהובאה לפניו אינה נכונה אלא אם עושה כן אין זה חלק מהמשפט אלא דין ודברים לגבי העדות אם היא סותרת או מכחשת. בנידון דידן שרצו לומר שהבן חולק על צדיק ורוצה להרחיק ישראל מתיקונו שלפ"ז הוא הרשע הגמור שעונו אינו לעצמו בלבד אלא שיעקר עונו הוא להזיק לאחרים בדבר החמור ביותר. עיין בזה לקמן הקדמה לאות ז' שבזוי הצדיק חמור ממגדף כלפי מעלה. אמנם יש לדון בזה מצד שלא יצא טבעו בעולם כמו שאמרה אביגיל לדוד לגבי מורד במלכות. ואילו טבעו של הקב"ה יצא בוודאי. מאידך אפשר ללמד זכות שתאוות ממון וכבוד גרמה לו אלא שא"כ גם על קרח יש לימוד זכות כזה וא"כ אדרבה מקרח נלמד שלא מועיל לימוד זכות כזה כשמדובר שבגלל תאוותו רוצה להרחיק ישראל מהצדיק. ואולי זה מדין שאין מהפכין בזכות המסית ומדיח. עוד נראה לחלק כי אין אדם עובר עבירה אא"כ נבנס בו רוח להיות מרכבה לס"מ ממש התורה אומרים כן אבל החולק על הצדיק אפילו מחמת תאוה בזה משמע שטות כבר הכינה אותו להיות מרכבה לס"מ ממש (עיין באה"ל אות ח' ה"ל). וא"ל להחליט לאחיים מיהא צדיק הדור כי הוא סוד לכל אחד לפס מה דמסער צליציה לכן אין הכוונה שכל מי שחולק על הרב ליו כן אלא רק כמי שחולק ומרחיק בפעל שלא על מנת לקרב לדיק אחר בלוחו קנה מזה וכל שכן מי שצנעמו רוצה למלך וצוואי אחר שנתגלו קלנו כרבים שצוואי אינו צדיק בעלמו. והסמון המובהק על צדיק הדור הוא קרוב רחוקים וגם הרחוקים ביותר וכן גם צדיקים ביותר לזד מעצות התפילה כדך רכינו ושנעלמו מקיים עלותו וציוול כל האחות במסירות נפש

⁵ התם מדובר בבית דין וכגון הנחש שהיתה לו טענת דברי הרב ודברי התלמיד וכו' ולא טענו עבורו כי היה מסית, וממנו למדו גם לישראל המסית. אבל כאן מדובר ברשע המתנכל לצדיק הדור או לכלל ישראל ממילא אין הדבר מסור לכל אדם אלא להקב"ה ולצדיק בעצמו. אמנם כל אדם צריך ללמוד מכאן לימוד זכות דיד ה' עשתה זאת ולהאמין שסילוק המשפט מהרשע דהיינו רשע וטוב לו שע"ז הצדיק רע לו אין זה עיוות המשפט אלא סילוק לשעה ואדרבה בזה מפיל אותו. (אולי בזה יתורן מה שזכרנו שנים אדם גזל את האינור והצדיק פותק ומעלים עין וכו' שאין זה משנאה אלא שרק מפלה גדולה יכולה לעורר אותו ואם לא אין לו תקנה)

⁶ כמבואר בחי"מ קסה קסה במכתבים שכתב לאחיו ולאנ"ש שישיחה בזאסלב ג' חדשים.

⁷ עי"ש שאחרי שנפטר בנו היקר שלמה אפרים בסיון תקסו התחיל לדבר מתיקון נשמות של הבעל השדה המבואר בתורה סה ועיקר הקטרוג הגדול של הס"מ עליו היה כשהתחיל לעסוק בתיקון (זה) ביום כיפור שנת תקסו ומיד כשהתחיל נעשה שריפה גדולה בברסלב ונתבלבלה התפלה ונתבלבל התיקון ואח"כ קודם פורים נסע לנאווריתש נסיעה תמוהה שלא נודע פירושה עפ"י הפשט. אלא ברמו שכשחזר ממנה סיפר מעשה מזוהב ועכביש ואמר שהוא פירוש נסיעתו. ועי"ש סימן קנד שרמו קצת עניינה במה שאמר ואני ידי מלוכלכות בשפיר ושלחה לטהר אשה לבעלה (לשון הגמ' ברכות ד. שם הם דברי דוד המלך) ואולי הכוונה להחזיר את כנסת ישראל להקב"ה. ועי"ש אות קנו שבנסיעה זו אמר שהמקום שלו הוא א"י והיכן שנוסע זה לשם ורק לפי שעה חונה בברסלב. ואולי כוונתו למבואר בתחילת התורה שהפיל רשעים צריך להתקשר לימין דהיינו א"י.

⁸ עיין חיי מוהר"ן אות צ' שעסק בזה בפורים ולא מבואר איזה פורים. ולפי שאמר שסוד נסיעתו רמוז במעשה דזבוב ועכביש וברמוזי הטשרינער רב מבואר שהוא קשור לחטא קורח יש מקום לומר שבאותו זמן גם עסק בחטא קורח.

נעשה בעצמו חולה מאד וכתב איגרת לאנ"ש (עיין חי"מ סימן קסו)^ד שיתפללו עליו ואמר שבזכותם נתרפא (חי"מ קנט). אח"כ נסע לברד ושם נשתדך עם אשתו השנייה באלול תקסו וחזר לברסלב וסיפר את המעשה מזבוב ועכביש ואמר שרמוז בו סוד נסיעתו. ואז בסוכות תקסח נעשה חולה מאד בשחפת המחלה שממנה נפטר אחרי שלש שנים בחוה"מ סוכות תקעא. ובנסיעתו הנ"ל אמר שהיה רוצה להסתלק בא"י וכו' ואמר שכל נסיעותיו לא"י. ועיין בסוף המעשה שהעניין רמוז בתהלים ג' מזמור לדוד בברחו מפני אבשלום. ועיין ברמזי הרב מטשערין על מעשה הנ"ל הקשר של המעשה הזה לחטא קורח/טו^ו וכתב וזה אפשר כוונת רבנו שהס"מ הביא עימו זקן אחד שהיה לו הכירות עימו מכבר, וביאור החטא עפ"י הזהר/טו^ו, והיסוד שהס"מ בכל פעם שיורדת נשמה גדולה לעולם טוען א"כ מה יש לי לעשות ומוצא לו עיצה ע"י איזה מפורסם גדול שיחלוק, יסוד זה מובא בשם הבעש"ט/ט^ז ועומק העניין עיין בערבי נחל ריש פרשת קרח שכל אדם בשרש נשמתו הם חסד ודין ובהשתלשלות לעוה"ז הם נפרדים לשני בני אדם שבאחד הטוב בפועל ורע בכח ובחבירו להפך הרע בפועל והטוב בכח ועי"ש כיצד אעפ"כ יש להם בחירה. וזה בחי' קין והבל ויעקב ועשו וכן משה רבינו וקרח/ט"ז ועי"ש ברמזים הנ"ל שכל נסיעותיו של רבינו אין לנו שום השגה בהן אעפ"כ קצת רמז רבנו וביאר הרב מטשערין שם גם הוא ברמז עי"ש ומשמע שעסק בנסיעתו זו לתקן חטא קורח שחלק על צדיק הדור משה רבינו ולגלג על תורתו תורת משה ועסק אז רבנו במפלת רשעים דהיינו הזקן שחלק עליו אז וכמבואר במכתב ששלח רבינו לאנ"ש בנסיעתו זו שם מבאר גודל יסוריו וצרותיו מהס"מ הלוטש עיניו עליו עיין ביאור הליקוטים אות ח/ט^ט, ומפלת הרשעים ע"י התקשרות לימין דהיינו ארץ ישראל וכמבואר שם בחי"מ שאמר שרוצה לנסוע שוב לא"י ואמר שכל נסיעותיו הן לארץ ישראל.

שב לימיני עד אשית אויבך הדם לרגליך

רבינו מבאר כיצד יראה הצדיק בנפילת אויביו עפ"י הזהר לך לך פו: שמבאר זאת עפ"י הפסוק שב לימיני עד אשית אויבך הדום לרגליך דהיינו שההתגברות על אויב היא ע"י התקשרות לימין ומבאר רבינו שהכוונה לא"י,

^ד ולשונו שם ומעשי גרמו לי היסורים ומיתת הבנים המסולאים והמחלוקת והקטרוגים אעפ"כ ידעתי גם ידעתי שגם העסק שעסקתי עמכם להוציא אתכם משיני הס"מ על כל אלה עיניו לטש ושיניו חרק עלי וכו'

ועיין ביאור הלקוטים אות ח' שרמוז בזה לרע עין הנוכח בתורה שלנו. שהוא הרשע שנתלבש בו הס"מ בעצמו שעל זה יסובב בהכתוב צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו וכו' כנודע בחז"ל עיין סוכה נב:

^{טו} דמה שאמר רבינו בחיי מוהר"ן סימן צ' בפורים נודע לי נפלאות וכו' ואיתא שם שבפורים הנ"ל היתה עבודתו לתקן פגם קורח ונתגלה לו הרמז בפסוק ואם מ'פאת פ'ניו י'מרט ר'אשו קרח הוא ר"ת פורים ועי"ש שנצטער מאד שגילה והתנחם שבאמת לא גילה עדין כלל. ומשמע שם ברמזי המעשיות של הרב מטשערין שמה שסיפר רבנו במעשה הנ"ל שהס"מ הביא עימו זקן שהי' הלו הכירות עימו מכבר הכוונה שהזקן שחלק על רבנו היה לו היכרות ל"ס"מ עימו מכבר דהיינו בזמן קורח.

^{טז} זוהר תזריע מט. אמר רבי יצחק, רב מכל ליואי קרח הוא, דעבדיה קודשא בריך הוא לתתא כגוונא דלעילא, וקרייה קרח, אימתי, בשעתא דגליש בגיניה להאי איש, דכתיב קרח הוא: וכד חמא קרח רשיה בלא שערא, וחמא לאהרן מתקשט בקשוטי מלכין, אתולול בעיניה, וקנא לאהרן, אמר ליה קודשא בריך הוא, אנא עבדית לך כגוונא דלעילא, לא בעית לאעלאה בעלאין, חות לתתא והוי בתתאין, דכתיב (במדבר טז לג) וירדו חיים שאולה, מאי איהו שאול, גיהנם, דתמן צווחין חייבין, ולית מאן דמרחמי עלייהו: וזמינין אינון לאחייא ולאעלא, כד יתער קודשא בריך הוא לעמיה, ולאחייא להו, דכתיב (ש"א ב ו) יהו"ה ממית ומחיה מוריד שאול ויעל: ואם מפאת פניו ימרט ראשו, תאנא, אית פנים ואית פנים, ומאן פנים הללו, אלין אינון דאקרון פנים של זעם, וכל אלין דתליין מאינון פנים, חציפין כלהו תקיפין כלהו, דלא מרחמי, וכד אתעבר שערא מסטרא דאינון פנים, מתעברין כלהו ואתברו: דתניא, כל אינון דתליין משערא דרישא, אינון עלאין על אחרנין, ולא חציפין כוותיהו, וכל אינון דתליין מסטרא דשערא דאינון פנים, כלהו חציפין ותקיפין, ובגין כך אנפוי מתלהטן כאשא, משום ניצוצא דבוצינא דקרדינותא, ובהאי כתיב (איכה ד טז) פני יהו"ה חלקם, (תהלים לד יז) פני יהו"ה בעושי רע:

^{טז} (בבעש"ט עה"ת פרשת קורח בשם תולדות יעקב יוסף פרשת שופטים אות ט' י) ועי"ש בבעש"ט במקור מים חיים שם אות ה' עוד אריכות בזה.

^{טז} עי"ש הפרטים בזה שאין הכוונה שמתחילתו היה קרח חלק הרע של משה כי מבאר שם עפ"י האריז"ל שתחילה היה במצרי שהרג משה ואח"כ כשבעס קרח על שגילחו אותו ויקח קרח בן יצהר בן לוי הפירוש שבן יצהר בן לוי לקח קרח גמט' שח החלקים של הרע של משה ועי"ז נעשה חלק הרע שלו ולכן נעשה לו שונא כמבואר שם. וכן מצינו בזקן שבידוע בתחילה היה אוהבו של רבינו ורק אח"כ מחמת איזה בויון שנעשה לו נעשה שונא וחולק.

עוד עיין ספר משכיל לדוד על במדבר פרק בא פסוק לה - שכתב בשם ס' גולל אור דאליעזר עבד אברהם שארז"ל שהוא עוג הכוונה שהקדושה שנפלה בלועה בתוך הקליפה בנחש הנאחז ברגלי הנוק' היא בחי' אליעזר והרע שבו היינו הטומאה עצמה היתה עוג.

^{טז} ביאור הליקוטים אות ח'. שעוד יש להתפלא בהמערכה והסדר שבדברי השגתו הזאת. כי הלא מראשיתם ואחריתם מבואר ענין אחד, שבתפלת הצדיק מחיזוק ראייתו מצל היד, הנעשה מלימוד זכותו שעל הרשע, נהפך הדבר לראות בהרשע, מה שהרשע רצה לראות בו. ולמה זה הפסיק הענין, בהודעת הכרח התפלה לעפר ואפר, ותיקון הג' קולות, מאחר שנראה מדבריו הקדושים, שסובב בה גם על שאר כל התפלות שבעולם ולא לבד על התפלה הזאת שמתפלל הצדיק מחיזוק ראייתו הנ"ל, והיה לו לכותבה ולהציגה בפני עצמה, להודעה כוללת, ולא להרכיבה ולחברה לפרטיות התפלה הזאת. אבל ממכתבו שכתב בעת הזאת ובזאסלאו, ונדפס בספר חיי מוהר"ן סימן קסו, ובלשון הכתוב ועיניהם לטושים וכו'. תבין ותשכיל, שכוונתו על הרשע שנתלבש בו הס"מ בעצמו, ושעל זה לבד יסובב בהכתוב, צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו וכו' וכנודע בזה בדברי חז"ל. אשר גם על זה, תסובב ממילא כלליות התפלות שבנפשות ישראל, להוושע ולהנצל בכל יום, מיסורי וצרות הנפש והגוף שנמשך על כל אחד, מהתחדשותו והתגברותו שבכל יום, מלמעלה ומלמטה וכי הוא המסית והוא המקטרג וכו', ואין זה נחשב כלל לפרטיות:

אבל בוודאי שם מבואר שהכוונה ע"י בחי' אל דומי לך דהיינו שהמלכות משוררת להקב"ה וזו ההתקשרות לימין דמשמע שכשלוחמת בעצמה זה שמאל (כי המלכות היא בחי' גבורות בחי' שמאל) אבל כשמשוררת להקב"ה ומצפה שהוא יפיל האויבים/כ) זה נקרא ימין (כי החסדים ב"א בעלה), ולפ"ז צ"ל שגם ההתקשרות לארץ ישראל היא בבחי' זו, שהרי מבואר כאן שא"י היא המלכות וא"כ איזה ימין יש בה, אבל צ"ל כיון שתמיד עיני ה"א בה (שעל כן גם נקראת ארץ ישראל דהיינו ארץ שמאיר בה ישראל שהוא כלול מכל האבות) לכן ההתקשרות אליה היא בחי' ימין הנ"ל שמצפה שהקב"ה ישית אויביו הדם לרגליו. ואמנם בסוף התורה מתבאר שגם כל התגלות קדושת א"י זה בעצם התפילה דהיינו שבתוך תפלת הצדיק בעצמה מתגלית קדושת הארץ שעל ידה מכניע את הרשע. נמצא גם לפי רבינו האחיזה בימין היא בבחי' אל דמי דהיינו התפילה.

סילוק המשפט ע"י לימוד זכות על הרשע

רבנו מבאר שלראות במפלת הרשע נעשה בשני שלבים כי תחילה מלמד עליו הקב"ה זכות כדי להמתין שתתמלא סאת עוונותיו כמבואר בלק"ה פורים ה' א' שהקב"ה מלמד זכות על הרשע כי עדיין לא נתמלאה סאת עוונותיו לכן לא הגיע העת להכריתו. והצדיק שרואה שהקב"ה לא מעניש את הרשע דהיינו מסלק ממנו את הדין עד כדי שגם מצליח הרשע במעשיו, מזה יודע הצדיק צדקת הקב"ה שממתין שתתמלא סאתו כמ"ש (דברים ז') ומשלם לשונאיו על פניו להאבידו, והצדיק (בבחי' והלכת בדרכיו) גם הוא מלמד זכות עליו. אבל הם שני למודי זכות, כי לימוד זכות של הקב"ה הוא במה שממתין לרשע ולא מעניש אותו אלא אדרבה עוד מטיב לו כדי לשלם לו מעט זכויותיו. ומזה מתעקם לב הצדיק כשרואה שרשע טוב לו וצדיק רוע לו אלא שמתחזק גם הוא בלימוד זכות על הרשע, וע"י הלמוד זכות אין לרשע אחיזה בו, כי כל אחיזתו זה רק ממה שיש לצדיק קצת רע עין וכשמתחזק בטוב עין מבטל אחיזת הרשע בו, שזה בחי' שכהו מאור עיני הרשע. ועי"ז גם מתחזק מאור עיניו של הצדיק כיון שנתבטל הרע ממנו, ועי"ז מגלה בחי' יד, בחי' ותאחו במשפט ידי, דהיינו שיד ה' עשתה זאת כדי לשלם לרשע כנ"ל להאבידו. ואין הרשע אלא שבט אפו של הקב"ה ומקל לזכך את הצדיק. ועי"ז מתיישר לב הצדיק ומבין צדקת ה' ומתפלל יותר בכוונה עד שרואה במפלת הרשע. (סילוק הדין לכאורה הוא רק מהרשע ולא מהצדיק אדרבה זה שהרשע יש בכוחו לייסר את הצדיק זה בעצמו דין על הצדיק לזככו ממעט החטאים הקלים שלו והנדמה לחטאים. ור"ע בזה עיין באה"ל אות יט משמע שהסילוק מהרשע הוא גם להציל את הצדיק מדקדוק הדין כחוט השערה שעליו)

חידושו של הבאיבי הנחל

הבאיבי הנחל מפרש את הלמוד זכות של הצדיק שהוא מציאת נקודה טובה ברשע שע"ז נחלק כוחו שמקבל מהצינור הרע שלו (מרב דקליפה כמבואר בתורה ח') ועי"ז כהו עיניו וכשהצדיק מוצא בו נקודה טובה מבין עי"ז מדוע הקב"ה מסלק המשפט ממנו כי אין הקב"ה מקפח שכר בריה ורוצה לשלם לו על טוב הנקודה הזו בעוה"ז כדי להאבידו לעוה"ב ועי"ז מתחזק מאור עיני הצדיק ומתיישר ליבו ומתפלל בכוונה יותר. ואמנם ביאור זה מיישב הטיב כל המהלך אבל צ"ע כי בלק"ה ובביאור הליקוטים לא משמע כך. וכן לעיל ביארנו החילוק בין לדון לכף זכות בתורה רפב וקלו לבין הלימוד זכות שכאן שאע"פ שלא מצאתי בספרים שמחלקים ביניהם אבל רבינו משמע שכן מחלק וכן משמע במשנה סנהדרין שלימוד זכות אינו דין.

עיקר מה שהרשע רוצה להמית את הצדיק הוא גם ברוחניות שרוצה להפילו למדת רע עין כמבואר בלק"ה/ה'כ"א שהיא מיתת הלב/כ"ב לכן הצדיק צריך להתגבר בטוב עין להנצל מזה/כ"ג. ובלק"ה/ה'כ"ד מבואר שההתקשרות לא"י זה בעצמו בבחי' התגברות במדת הטוב עין. כי א"י היא ארץ שמאיר בה טוב עין כי תמיד עיני ה' אלקיך בה.

עוד בעניין היד דהיינו סילוק המשפט

עייין לק"ה פורים ה' א' שבמלחמת עמלק הנצחון היה תלוי בהרמת ידי משה רבינו וטעם שגם הניח ידו כי עדיין לא היה להם את זכות א"י שעל ידה רואים במפלת הרשעים ולכן רק חתך ראשי גבוריו כמבואר בפרש"י שם שהיה עפ"י הדיבור. עוד מבואר שם שהלימוד זכות שמלמד עליו הצדיק הוא ע"י שמתחזק בתפילה ומיישר ליבו מעקמומיות הבאה לו מקושית רשע וטוב לו צדיק ורע לו עי"ש. ונ"ל שזה רואים בחוש כשרואים אדם רשע מיד מתעורר רגש נקמה ורצון לעשות בו כלה וזה היצה"ר ממנו צריך ללמוד מה לא לעשות. כי באמת

² עיין סוף תורה רנא עה"פ ה' ילחם לכם ואתם תחרישון. תחרישון דייקא אבל כאן אינו כן אלא לשורר ולעורר רצונו ית' להושיע (נראה כי שם מצפה לישועה מאריך וכאן מז"א כמבואר כל זה בעיני תורה קצת סוד מה תצעק אלי וכו')

^{כא} שם אות ה'

^{כב} כמבואר שם אות ו' ובתורה נד אות ד'

^{כג} ועוד שהעיקר הוא לבטל את עצם המדה רעה הזו של רע עין מן העולם לכן בהכרח לגרום לנפילת הרשע בלי להשתמש במדתו הרעה אלא להכניע אותו ואת מדתו לגמרי. (ביאור הלקוטים)

^{כד} שם אות ג'

צריך דייקא את היציה"ר הזו להכניע בבחי' כאשר יניח משה את ידו וגבר עמלק כי הנחת יד משה היא סילוק המשפט שזה עיקר הכנעת העמלק שבתוכי דהיינו הכנעת הידי עשו שלי וחיווק קול יעקב בתפלה ואמונה. וזהו המבואר בבעש"ט כשאדם רואה עוולה סימן שיש בו מאותה בחי' רע (וכמה שהיא יותר מכעיסה אותו סימן שיש בו ממנה יותר) ומראים לו כדי שיתעורר לתקן אצל עצמו. ממילא מובן שכשמתקן אצלו אזי כבר גם אותו רשע לא יכול להזיקו באותו עניין. וכן מבואר שם בלק"ה שכל כח העין רעה של הרשע הוא רק ממה שאצלי יש בחי' רע עין לכן עיקר ההתגברות עליו היא בזה שאני מתחזק להיות טוב עין. וצ"ע כי מאידך מצינו כאלה שלהפך דיקא כיוון שנגועים באיזה עוולה אין להם התפעלות ממה שרואים אותה אצל אחר כי מחמת שעבר ושנה נעשו כהי חושים לגביה ונעשה להם כהתר. ונראה שכל אחד צריך להתעורר הפך טבעו ומי שרואה עוולה ולא מתפעל ממנה צריך לעשות תשובה על זה בעצמו וכמבואר בסנהדרין כו/ב^ה המלמד זכות על רשע נקרא רשע ומי שכן מתפעל צריך על זה לעשות תשובה דהיינו לתקן אצלו את אותו הדבר.

פרה אדומה תמימה

יסוד התורה הוא עניין הרשעים הרודפים את הצדיק הדור ורשעי הגויים הרודפים להשמיד את כלל ישראל כיצד יראה במפלתם אבל רבנו כולל כאן עוד עניין והוא רשעי ישראל שבאותו אופן שמפיל את הרשע הגמור כך גם מתקן את רשעי ישראל ואת כל המתפללים עימו שבכח תפלתו שמגלה קדושת ארץ ישראל מבטל הרע ועי"ז הרשע גמור נופל לגמרי אבל רשעי ישראל וכל המתפללים עם הצדיק מכניע הרע שלהם ומחזירים לחבל דקדושה ומחזירים בתשובה.

ומזה יש למוד כמה טוב להתפלל במניין של הצדיק.

(אמנם זה גם נוגע לכל אחד מישראל כי יש בו בחי' צדיק ולפי בחינתו ומדרגתו לצריך למוד לעצמו כיצד לנהוג במחפיו שהעיקר הוא לא ליפול להיות רע כמוהם אלא להפך, כי ההתגברות עליהם היא דייקא ע"י שמתגבר להיות הפך מהם, דהיינו טוב עין, וכל עבודתו היא רק להכניע רשעתם ולא אותם וזה רק בתפילה והתקשרות לצדיקים והחיים והשוכני עפר שמבקש רחמים עליהם שיתבטל וישרף הרע שבהם וישובו וגם רשעים גמורים שיזכו באיזה אופן להצטרף לכבוד שמים בבחי' כסא לקדושה)

וענין תיקון הרשעים הזוה הוא בחי' סוד פרה אדומה

שמוצאים פרה אדומה תמימה, שכולה אדומה כולה דינים, ומבואר בזוהר (פקודי רלו: ובמתוק מדבש שם) שהיא בחי' קליפת נגה שמעורב טוב ברע וצריך לברר הטוב מהרע שבה ע"י ששורפים אותה עד שנעשית עפר ואפר, שבו הנצוצי קדושה (דינים קדושים) שהיו בה, ובכוחם ורק בכוחם בצירוף עם מים חיים אל כלי (מימי החסדים) לטהר אדם וכלים מאבי אבות הטומאה טומאת מת.

ורבינו מבאר שסוד הפרה הוא תפילה שתקנו הג' אבות בבחי' נשלמה פרים שפתינו. דהיינו שהצדיק בתפלה בכח הכוונה ובביטול גמור אליו ית' שורף את הרע של הרשעים (בחי' עץ ארז ואזוב ושני תולעת) שמשליך לתוך שריפת ותבערת תפלתו, ועי"ז מברר הטוב שבהם ועושה ממנו כסא לקדושה בחי' אפר תחת כפות רגלי הצדיקים בחי' מעמיד לקרקע לתפלה וכמבואר באות ז' שדייקא מדבורי החירוף הגרועים ביותר דהיינו כלפי הצדיק נעשה דבורי כבוד להש"י בתפלה נמצא שהרע בעצמו נעשה גרמה ומעמיד לדבורי כבוד ותפלת הצדיק שעל ידם מטהר טמאים בטומאה חמורה ביותר דהיינו מחרפי הצדיק שהם הנואפים שהיא טומאת מת כמבואר בתורה רמב.

אבל את הכסילים והמחקרים מתקן ממש שמכניס אמונה בלב הכסיל ומחזק את לב המחקרים שיכיל לבם את שכלם. אבל את מחרף הצדיק לא מבואר שהצדיק מתקן אלא רק מהפך ומצרף את דבריו לדברי כבוד.

כיצד רמוז ענין התיקון ג' קולות הנ"ל בשחיטת ושריפת ואסיפת אפר הפרה

באות ה' נתבאר שעץ ארז ואזוב ושני תולעת שמשליך הכהן לשריפת הפרה הוא בחי' הקולות רעים מאותם רשעים שמצרף הצדיק בתפלתו ומתקנם בכח שמקשר עצמו לשוכני עפר הצדיקים, וזה סוד עפר ואפר שנקראת שריפת הפרה, כי צריך להתפלל בבחי' אנכי עפר ואפר שאמר אברהם כשרצה להמתיק הדין מאנשי סדום, כי העפר הוא התקשרות לצדיקים שוכני עפר והאפר הוא בחי' התקשרות לרשעים שרוצה לתקנם בכח התקשרותו לצדיקים הנ"ל.

בסוף אות ו' מבאר שכמו שתיקון הפרה מתחיל כבר בשחיטתה ולא נגמר עד אסיפת האפר ממקום השריפה אל כלי טהור למשמרת, כך גם תיקון הקולות רשעים הנ"ל ע"י תפלת הצדיק יש לו סדר הזוה דהיינו שהקול הראשון (קול הכסיל) נתקן בבחי' השחיטה שבתפילה וקול שני (קול המחקרים) בבחי' השריפה שבה והשלישי (קול מחרף) בבחי' אסיפת האפר.

ונ"ל הביאור כי שחיטה שבתפילה היא תחילת העמידה לתפילה שזה בחי' שחותך עצמו מבחי' עוה"ז לבחי' עוה"ב מכח אמונה חזקה וזה בחי' השחיטה שהיא התחלת תיקון הפרה ובוה מתקן קול הראשון כמבואר לקמן

^{כה} **הוא בספר המדות** הרחקת רשעים אות ו' מי שמלמד זכות על רשע גם הוא נקרא רשע. גם ע"ש ח"ב אות א' מי שאינו מבין רשעת הרשעים הצבועים הוא מתועב. ובמ"מ שם ציין לתולדות רבה סה ו' עפ"י משלי י' טו מצדיק רשע ומרשע צדיק תועבת ה' גם שניהם. אמר רבי יהושע בן לוי לא ממה שהיתה רבקה אהבת את יעקב וכו' אלא אמר לא יעל וטעי בהוא סבא על שם תועבת ה' גם שניהם וכו'. (דהיינו שלא רצתה רבקה שיטעה יצחק בעשו הצבוע כי תועבת ה' גם שניהם)

באות ז' שגבוהי הקומה צריכים חיזוק אמונה והביאור כי יש להם ביטול אבל לא מכוון למקום הנכון והצדיק בעצם התחלת התפלה מה שמכווין בה אליו ית' מאיר להם מקיף שיודעים על ידו להיכן להתבטל ויוצאים מאמונה כוזבת לאמונה שלימה.

והשריפה שבתפלה היא מה שמתפלל בכח עד שבווער לבו להשי"י ובוזה מחזק לב המחקרים ושורף הקול הרע הבא מהם, רוע הלב וטומאת הלב שנעשה להם מרוב שכלם וחקירותיהם.

והאסיפה מבאר רבינו שאין הכוונה לאסיפה אל הכלי אלא לאסיפה ממקום השריפה וכמבואר בזוהר הנ"ל שמקום השריפה טמא לכן כל העוסקים באפר עד שנאסף ממקום השריפה נטמאים. וזה בחי' אסף אלקים את חרפתי שאמרה רחל כשנולד יוסף דהיינו כאילו אסף הקב"ה את חרפתה ממנה. לכן אסיפת האפר רומז לביטול החרפות שמחרף הרשע את הצדיק. דהיינו בחי' אסיפת החרפות מהצדיק. וזה נעשה ע"י הביטול שמתבטל הצדיק אליו ית' בתפילתו בבחי' יחודא עילאה¹² דהיינו שלא מרגיש עצמו כלל אלא את השי"י ואזי כשמביא את דברי החרפה שאמרו עליו את תפלתו ממילא מפרש אותם לדברי שבח כי בוודאי א"א שמכוונים כלפי מעלה אלא מוכרח שהכוונה לדברי כבוד אלא שנאמרו בצרופים שונים.

ומאופן התיקון אתה למד את חומרת העוון של הקולות שהן זה למעלה מזה שכפי חומרת העוון כך גם קושי התיקון וכן משמע לעיל במה שאמר שרמוזים בשחיטה שריפה ואסיפה משמע שהם בסדר הזה דייקא. שקול ראשון של הכסיל הוא רק בחי' שפונה ממנו ית' לאמונה כוזבת ומזיק רק לעצמו אבל קול המחקרים היא נפילה גידוף כלפי מעלה ואילו קול השלישי הוא של מבזי ומחרפי הצדיק דמשמע שהוא חמור מכולם¹³. ולכן תיקונו קשה מכולם שרק צדיק שזוכה לתפלה בביטול גמור בבחי' יחודא עילאה יכול לתקנם וגם זה רק ע"י שמהפך הצרופים אבל מאידך דייקא משם נהפך ממש מהפך אל הפך שהבזיון עצמו נהפך בכח הצדיק לדבורי כבוד להקב"ה.

עד כאן הקדמה

עצות למעשה

- טוב להתפלל עם הצדיק היודע לבטל ג' קולות הנ"ל כי יבטל גם את הרע שבי בתפילתו ונזכה ע"י לחיזוק אמונה וחיזוק הלב לקבל בתוכו השכל ולבטל את החרפות שאנו מחרפים צדיקים אמיתיים בין בגלוי בין בהעלם במה שאין אנו מקיימים דבריהם.
- גם כשרואים רשע וטוב לו צדי קורע לו צריך להתעורר בחיזוק אמונה שאין זה עיוות המשפט אלא יד ה' שמאריך אף לרשע עמ"נ להאבידו.
- צריך להתחזק בעין טובה רשעים גמורים ובוזה ניצול מעין הרע
- צריך להשתדל בתפלה לזכות לביטול גמור עד שלא מרגיש ישות עצמית כלל
- להשתדל תמיד לאחוז באיזה בחי' ימין דהיינו קדושת א"י ומדת החסד ועי"ז מכניע אובים
- צריך בתפלה להתקשר לצדיקים שוכני עפר וכן לרשעים ועי"ז היא תפלה בצבור
- להשתדל במצוות חלה שהיא בחי' ימין בחי' ארץ ישראל שעי"ז נכנע הרע

¹² בתורה יא בארנו החילוק בין יחודא תתאה היינו שהאדם קיים בעל ישות אלא שמבטל רצונו לגמרי להשי"י אבל יחודא עילאה היא ביטול גמור שלא מרגיש עצמו כמציאות כלל אלא את השי"י.

¹³ אפילו מהמגדף כלפי מעלה שענשו סקילה עכ"פ יש לו תיקון בסקילה אבל מבזי הצדיק אין להם תקנה בעונש בית הדין ולא מצינו להם עונש לא בקרח ועדתו שהיה צריך לברוא בריאה חדשה של פה הארץ שתבלע אותם בבחי' כיון שהשמיטו קרקע יסוד הצדיק מתחתיו נשמטה הקרע מתחתם של הרשעים הנקראים מתים ונבלעו חיים.

תורה נה [א*]

כדרכו מלביש רבינו את השגתו בפסוק או מאמר חז"ל וכאן הוא מאמר חז"ל אחד משלשה מאמרי אבא שאול בגמ' נדה כד (שאת חבירו כבר ביאר בתורה הקודמת)

איתא בגמ' (נדה כד ע"ב) אבא שאול אומר קובר מתים הייתי, פעם אחת רצתי אחר צבי, ונכנסתי בקולית של מת וכו' :

גרסת הגמרות שלנו בנדה דף כד: – תניא אבא שאול אומר ואיתימא רבי יוחנן קובר מתים הייתי פעם אחת רצתי אחר צבי ונכנסתי בקולית (עצם הירך) של מת ורצתי אחריו שלש פרסאות וצבי לא הגעתי וקולית לא כלתה כשחזרתי לאחורי אמרו לי של עוג מלך הבשן היתה.

צ"ע הלשון אומר ולא אמר דמשמע תמיד אומר דהיינו שזה לא סיפור מעשה שהיה אלא מימרא שהיא מהותו.

וצ"ע אבא שאול אומר משמע שחולק בזה על קודמו כידוע הכלל שכשבא לומר דבר חדש צ"ל אמר אבא שאול וצ"ע כי אין שם שום מאן דאמר נוסף אלא רק ג' בריתות שמספר בהן על עצמו. א' הקשורה לסוגיה שקדמה לזה בענין אכילה מרובה משתיה וב' בריתא זו וג' בריתא הנ"ל בתורה נד שעמד בעינו של אבשלום עד חטמו.

ועיין לעיל תורה נד שמדתו של אבא שאול היא טוב עין ועי"ז היה קובר את הרע עין דהיינו מיתת הלב וכאן מבואר שמדתו להיות קובר את הרשעים הגדולים הוא הרע עין הגדול הוא הס"מ. ונראה שהן בחינה אחת כי להיות טוב עין היינו לראות ולהתקשר בהסתכלות טובה בכל מקום לראות את הש"י ורמזיו וזה בחי' קשר ברית וא"א להגיע לזה אלא ע"י כריתת ברית שכריתה וברית הן תרתי דסתרי אלא דהיינו לכרות ולהסיר את המונע ומעכב את הקשר ברית.

אות א

אחר שבתורה הקודמת דבר על עין טובה ובחי' ניגון שהוא לברר רוח טובה מרעה דהיינו למצוא נקודות טובות בכל דבר ובכל אחד ועוד הרחיב הדבור בזה עפ"י יסוד הנ"ל גם בתורה רפב עד שגער במי שאמר שיש רשע גמור בישראל, הנה כאן כביכול תכלית התורה הזו לבאר כיצד להכרית רשעים ולראות במפלתם ודייקא אותו אבא שאול שהיה גדול בדורו מאד כמבואר שם, ושהיה מיוחד בעין טובה, כמבואר בתורה נד, כאן הוא דייקא כל ענייני זה להכרית רשעים.

ואף שבשתי התורות צריך ללמד על הרשע זכות אבל הלימוד זכות שם הוא כדי להחזירו בתשובה והלמוד זכות כאן הוא כדי לראות במפלתו

לכן נראה ברור שמדובר רק ברשע גוי שקם על עם ישראל כגון עוג והמן או ת"ח שד יהודי שיש לו לס"מ הכרות עימו מכבר להיות מרכבה לו/ו עמ"נ לחלוק על צדיק הדור/ו כגון קרח והזקן הידוע.

דע כי לראות במפלתם של רשעים גמורים דהיינו אותם שבחרו להם חלק רע להיות מרכבה לס"מ כגון עוג והמן ומישראל אלה שבחרו לחלוק על צדיקי האמת כגון קרח על אהרן ומשה והזקן על רבינו, לראות במפלתם א"א, א"ו, אלא ע"י בחי' ארץ ישראל דהיינו ע"י שמגלים את קדושת א"י ומתקשרים אליה וכ"ש כשבאים אליה/ו. בבחי' הכתוב (תהלים קי) \1/ שאמר הקב"ה לאברהם אבינו כשרדף להציל את לוט

* תורה זו נכתבה בואסלאב בשנת תקס"ו (פל"ח) עוד עיין ב"אה"ל תורה זו אות נו הובא בשיש"ק ח"א תפא וח"ב אות ערב וה"ו אות לא

² וכמו שמצינו מעשה מצדיק גדול שאמרו עליו שהס"מ עזר לו שנים רבות לשמור פיו מדבור רע כדי שיבוא יום וימשך אחריו רבים לחלוק על צדיק אמיתי. גם החולק על רבינו היה כבר זקן צדיק ידוע בעולם כשנולד רבינו ורק אחרי כח שנים אחרי שנולד רבינו התחיל לחלוק עליו, וכבר כשירדה נשמת רבינו לעולם אמר הס"מ שיש לו הכרות עימו כמבואר במעשה מזבוב ועכביש.

³ ובוודאי צריך להיזהר מאד בזה שלא כל אחד יתיר דמו של החולק על רבו, כי רק הצדיק הדור בעצמו נאמר שמלמד זכות כדי לראות במפלת רשעים וגם הוא אדרבה לא מתיר דמו אלא מתחזק בלימוד זכות שיד ה' עשתה זאת והכל מהש"י בצדק ומשפט. אבל אנחנו תמיד צריכים ללמד זכות כדי להחזירו בתשובה. כמבואר בתורה רפב. רק להזהר שלא לומר על רע טוב אלא כמבואר שם למצא בו נקודה טובה ולומר שמכוחה הוא יחזור בתשובה.

⁴ מוהר"ת עשה כאן פסיק ולא אחרי תיבת רשעים ואולי כי רצה להדגיש שבאמת א"א לאדם להתגבר והעיצה שנותן ע"י א"י הכוונה כמבואר בזהר לך לך לקמן ובפסוק שב לימיני עד אשית דהיינו שההתקשרות לימין היא עמ"נ שהקב"ה יפיל אותן וכן מבואר בגמ' סוכה דף נב/א (וקדושין ל). אמר רבי יצחק יצרו של אדם מתגבר (בקדושין הגרסא מתחדש) עליו בכל יום שנאמר ודף נב/רע כל היום אמר רבי שמעון בן לקיש יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש להמיתו שנאמר צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו ואלמלא הקדוש ברוך הוא שעזר לו אינו יכול לו שנאמר ה' לא יעזבנו בידו ולא ירשיענו בהשפטו.

⁵ עיין לקמן אות ט' שגם הרשע יכול להתחזק נגד הצדיק מכח אחיזתו בבחי' א"י ואפילו אחיזה קטנה מאד כגון עוג שהיה מבאי ביתו של אברהם (שהוא בחי' חסד הנקרא ימין בפתח אליהו חסד זרוע ימין) וכן ארצו סמוכה לא"י ועיין לק"ה פורים ה' ב' שכוחו של המן האגגי

שב לימיני עד אשית אויבך היום לרגלך' (י"ט/א') ומבואר בזוהר דהיינו שא"ל תתקשר לימין שלי ועי"ז אני אפיל את אויבך לפניך. ורבנו מחדש כאן שההתקשרות לימין היינו לא"י כי **ימין זה בחי' ארץ ישראל**^א, **בחי' הטעם שקרא יעקב אבינו לבנו האחרון בנימין**, שפירושו **בן ימין**, דהיינו **שנולד בארץ ישראל וכמובא בפירש"י פ' וישלח (י"ב/יג)** שנקראת ימין כי היא מימין לארם נהרים^ב.

היה מכח שכל מציאותו היה מכח הטעות של שאול שהיה משבט בנימין. כי שאול טעה שלא הרג את צאן ובקר ונשים של עמלק ואע"פ שהרגם שמואל אח"כ מבואר במדרש שאגג בלילה שלפני הריגתו נתעברה ממנו שפחה וממנה נשאר זרע לעמלק

^א **תהילים פרק קי (א) לְיָדוֹ מִזְמוֹר נְאֻם יְהוָה לְאֹדְנֵי שֵׁב לְיַמֵּינִי עַד אֲשִׁית אֹיְבֶיךָ הַיָּמִין לְרַגְלֶיךָ:**

פרש"י – (א) נאם ה' לאדני – רבותינו דרשוהו באברהם אבינו ואני אפרשנו כדבריהם נאם ה' לאברהם שקראוהו העולם אדוני שמעני אדוני (בראשית כ"ג פסוק יא עפ"י אמר לאברהם לפני שפסקו טו אלי שמעני ארץ ארבע מאות שקל כסף וכו'). שב לימיני – התעכב לתשועתי והתחולל לה' אין ישיבה אלא עכבה וכן הוא אומר ותשבו בקדש (דברים א). לימיני – לתשועת ימיני. עד אשית אויבך – אמרפל וחביריו:

יודע שאברהם מדתו חסד דהיינו ימין נמצא כמו שאומר לו תתחזק במדתך ועי"ז אני אפיל אויבך לפניך. ומה שאמר לימיני ולא לימין כי אברהם מרכבה למדת החסד של הקב"ה כדאיתא בספר הבהיר – המיוחס לרבי נחוניא בן הקנה ז"ל אות קצא – כך אמרה מדת החסד כל ימי היות אברהם בעולם לא הוצרכתי אני לעשות מלאכתי שהרי אברהם עמד שם במקומו וישמור משמרתו, כי אני זאת מלאכתי שאני מזכה את העולם ואפי' נתחייבו אני מזכה אותם, ועוד משיבם ומביא בלבם לעשות רצון אביהם שבשמים.

^ב גם בדפוס לרגלך, ומתצו - לרגלך

^א **עיין זוהר לך לך פו: שם מבואר שהתקשרות לימין משבר שונאיו ועיין לעיל תורה ה' ה'**

^ב **זוהר לך לך דף פו:** – רבי אלעזר הוה אויל לבי חמוי, והוה עמיה רבי חיאי ורבי יוסי ורבי חזקיה, אמר רבי אלעזר, הא חמינא דאתערותא דלעילא לאו איהו אלא כד אתער לתתא, דהא אתערותא דלעילא בתיאובתא דלתתא תלייא (מלתא), פתח ואמר, (תהלים פג ב) אלהי"ם אל דמי לך אל תחרש ואל תשקוט אל, דא הוא אתערותא דלתתא בגין לשלטה, זה נאמר על התעוררות התחוננה כלי לקבל כח עליון לשקוט על האויבים, ומפני שדוד למדתו המלכות הנקלחת אלוקים, אלהי"ם אל דמי לך מלשכר, לאתערא לגבי עלאה ועי"ז ולאתחברא גבי ימינא שטרא החסד, מאי טעמא, בגין (שם ג) כי הנה אויבך יהמיון וגו', (וכתיב) כי נועצו לב יחדיו עליך ברית יכרותו, ובגין כך אלהי"ם אל דמי לך לאתערא לגבי עלילא, דהא כדן אתערת ימינא וקטירת לה בהדה כי ע"י השיר מתעורר החסד ז"ל שציומן ומקשר לוחם עמו, וכד אתקשרת בימינא, כדן אתבר שניין כשהמלכות מתקשרת ציומן שחסד היא מקבלת כח לשכור את השואלים, דכתיב (שמות טו ו) ימינך יהו"ה נאדרי בכח, ימינך יהו"ה תרעץ אויב.

ותא חזי, בשעתא דאתחברו כל אינון מלכין לאגחא קרבא עליה דאברהם, אתיעטו לאעברא ליה מן עלמא, וכיון דשלטו בלוט בר אחוה דאברהם מיד אולו, דכתיב ויקחו את לוט ואת רכושו בן אחי אברם וילכו, מאי טעמא, בגין דדיוקניה דלוט הוה דמי לאברהם, ובגין כך וילכו, דכל הוה קרבא בגיניה הוה, מאי טעמא, בגין דהוה אברהם אפיק בני עלמא מפולחנא נוכראה, ואעיל לון בפולחנא דקב"ה, ותו קב"ה אתער לון בעלמא בגין לגדלא שמה דאברהם בעלמא, ולקרבא ליה לפולחניה, ורוא דמלה, כיון דאברהם אתער למרדף אבתרייהו ע"י שנתעורר לכרסו לכוף לוחם, כדן אלהי"ם אל דמי לך עי"ז נתעוררה המלכות לשיר ולהתחזק עם חסד ז"ל, עד דאתקשר כולא באברהם עד שנקשרה כל בחי' המלכות צמדת המלכות, וכד אתקשר כולא באברהם, כדן אתברו כלוה מלכין מקמיה ושנתקשר הכל צמסד אז כח החסד נשכרו כל המלכים לפניו כדקא אמר, דכתיב ימינך יהו"ה תרעץ אויב וגו' שחסד ציומן הוא השוכר את האויב:

^א **אשית אויבך היום לרגלך** – אולי בזה יובן קצת מה שכתוב ביהושע פרק י (כג) ויעשו בן ויצאנו אליו את חמשת המלכים האלה מן המערה את מלך ירושלים את מלך חברון את מלך ירמון את מלך לביש את מלך עגלון: (כד) ויהי בהוציאם את המלכים האלה אל ירושע ויקרא ירושע אל כל איש ישראל ויאמר אל קציני אנשי המלחמה ההלכות אתו קרבו שימו את רגליכם על צוארי המלכים האלה ויקרבו וישימו את רגליהם על צואריהם: דהיינו לרמוז להג"ל שכיין שנלחמו לכבוש את א"י עי"ז זכו שאויביהם נעשו כמו היום לרגליהם וסימן על זה ציוה אותם בן.

^א **עיין תורה מד – וזה שאמרתי חכמינו, וזכרונם לברכה (שם): כל הקובע מקום וכו', אלקי אברהם בעזרו'. כי על ידו נבנה עולם מחדש, ובגין עולם על ידי אברהם, כמו שכתוב (תהלים פ"ט): "עולם חסד יבנה": וזה דאיתא בתקונים תקון עשרין ותרין (דף ס"ו): ובהאי פתח ישראל מתתקפין על אדום: ועוד, (שם): צריף לסלקא להאי פתח לגבי חכמה, וזה בחינת: כל הקובע מקום לתפלתו אלקי אברהם בעזרו'. כי אברהם הוא ימין, הרוצה להחכים ידריים' (בבא בתרא כ"ה): ועוד, 'אלקי אברהם בעזרו', כי אברהם הוא ראשון להשגת ארץ – ישראל. פדאיתא בזהר (לך – לך ע"ח.): 'תקל בתקלא עד דאתגליא לה':**

^ב בראשית לה יח (ולעיל תורה י' אות ד')

^א **בראשית פרק לה (יח) ויהי בצאת נפשה בי מתה ותקרא שמו בן אוני ואביו קרא לו בנימין: פרש"י** – ואביו קרא לו בנימין – נראה בעיני לפי שהוא לבדו נולד בארץ כנען שהיא בנגב כשארם בא מארם נהרים כמו שנאמר בנגב בארץ כנען הלוחך ונסוע הנגבה:

^א **צ"ע כי המציאות היא שהבא משם פונה שמאלה לא"י ולא ימינה.** ואולי כי מזרח נקרא קדם ומערב אחור וכשארם עומד פניו לקדם אזי הנגב שבדרום הוא ימין.

בנימין – בן ימין לשון (תהלים פט) צפון וימין אתה בראתם לפיכך הוא מלא (ד"א בנימין בן ימים שנולד לעת זקנתו ונכתב בנו"ן כמו (דניאל יב) לקץ הימין):

וצ"ע כי ארם מזרחית צפונית לא"י והבא משם בא מצפון לדרום ופונה שמאלה לא"י ולא ימין אבל באמת נראה כוונת רש"י לא מצד שפונה בהליכתו אלא כיון שא"י ישראל בדרום לארם ודרום נקרא ימין כמבואר בפסוק צפון וימין אתה בראתם כמבואר שם במצודות דוד. נמצא אע"פ שבהליכתו פנה שמאלה אבל נקרא שהלך אל ימין שהוא הכינוי לדרום. כיון שמזרח מכונה קדם. וכשארם פניו למזרח אזי הנגב בדרומו.

הרמב"ן כאן שם חולק על רש"י וסובר שא"י צפונית לארם והרא"מ (לעיל פרק לב פסוק א) מאריך לטתור דבריו ולהוכיח כרש"י ועיין בכור שור עה"ת שבאר פשוט כנ"ל.

ולא די שהאדם ניצול מהרשע, אלא גם רואה בהרשע מה שהרשע רצה לראות בו : דהיינו להמיתו, כמבואר לקמן "צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו", וביאר הריצ"ח/כ"א עפ"י המבואר בסוף התורה, סוד העין הרע שגורם לגיהוק (דהיינו פיהוק בטור ש"ע קפט), כי הרע עין יש ארס בעיניו, שהולך ומזיק (כמבואר בשיחות הר"ן רמב שיש כח בכח הראות לילך ולהזיק בגשמיות, כדמצינו בנדה שתסתכל במראה ימצא שם רושם דם) דהיינו שמכח הרצון העז שלו להזיק את שונאו, יש בכוחו להחליש חיותו, עד שבגשמיות גורם לגופו לבקש תוספת רוח חיים, ע"י נשימה כפולה, וביאר הריצ"ח שהכי נמי ברוחניות ניזוק חיות דקדושה, דהיינו התפלה כמבואר בריש תורה ט', עיקר החיות מקבלים מהתפילה, כמ"ש תפלה לקל (היא) חיי. וכן בתורה ב' שע"כ התפלה בחי' חוטים, ולכן כשיודע שיש עליו עין הרע, צריך להתחזק ולהכפיל את התפלה בהלל והודאה/כ"ב.

אות ג

עתה יבאר שהרשע נקרא רע עין, וכן מבאר בלק"ה פורים ה' שרע עין כולל כל התאוות, ושעיקר החשש של הצדיק מפני הרשע, הוא שיגרום לו להיות רע עין, ועי"ז יהיה לו אחיזה בו להרע לו בארס עינו הרעה, שצופה וחפץ להמיתו, בגשמיות, וברוחניות להפילו מבחי' תפלה, שהיא חיות הצדיק, כמבואר בריש תורה ט', לכן עיקר ההתגברות נגד הרשע היא להיות טוב עין, וללמד עליו זכות, וע"י שהוא טוב עין, אין לרע עין אחיזה בו.

ובהמשך באות ד' יבאר שבתחילה גם הצדיק בעצמו יש בלבו קצת עקמומיות, מחמת הקושיא של רשע וטוב צדיק ורע לו, שזו קושיא שמחלחלת אצל כל אדם, והיא שורש לכל פגמי האמונה, (כמבואר בלק"ה ר"ח ו' יב) כי על פני השטח בחוש נראה עיוות המשפט. לכן תחילה מגלה הצדיק את יד ה' האוחזת במשפט, ומסלקת אותו מהרשע, וכשמביט בעומק העניין, ומגלה שבאמת זה רק לרעת הרשע, ולהציל את הצדיק/כ"ג, מגלה את בחי' יד ה' עשתה זאת, ובה מלמד זכות על הרשע (באה"ל/כ"ג, ומתיישר ליבו/כ"ג, ומתחזק באמונה, ויכול להתפלל כראוי. וכנ"ל שלראות במפלת הרשע ממש צריך לעורר זכות אבות ע"י תפלה כראוי, ועי"ז מתגלה קדושת ארץ ישראל, ועי"ז הקב"ה מפיל את הרשע, עד שהצדיק רואה ברשע מה שהרשע רצה לראות בצדיק. (ובאות ט' יתבאר שהכל נעשה בתוך התפילה דהיינו התגלות האבות וא"י ועי"ז ביטול הרע וכפי מדרגת התפילה כן בכוחו לבטל רע יותר גדול)

לפי ביאור הנ"ל יש קצת קושי להבין עניין הלמוד זכות כיצד נעשה וכיצד הלמוד זכות מחזק עיני הצדיק ומיישר ליבו.

ואמנם הבאיבי הנחל מבאר כל העניין באופן שיוסרו קושיות אלה

ע"י שמבאר שלימוד זכות הוא מציאת נקודה טובה (עיי' תורה קלו) שגם אצל רשע פועל שכבר איננו על מקום רשעתו הקודם (כמבואר בתורה רפב), כי הלמוד זכות מקלקל את הצינור שממנו מקבל חיותו הרעה (המבוארת בתורה ח'), וע"י שמקלקל הצינור שלו, עי"ז כהו מאור עיניו מלהזיק, ועוד שהצדיק ע"י שמצא ברשע נקודה טובה, מבין מדוע הקב"ה סילק הדין ממנו, כי אינו מקפח שכר שום בריה, ורוצה לשלם לו בעוה"ז שכר מצותיו המועטים, וכשהצדיק מבין זאת, אזי מתחזק מאור עיני הצדיק לראות את צדקת הש"י/כ"ו.

כ"א שיעור ג' דקה 35

כ"ב כי חיות הגשמית אפשר לקבל מנגון ששומר עליו וגורם להכפיל הנשימה, אבל חיות רוחנית אדם צריך לשמור בעצמו.

כ"ג שממתין שתתמלא סאת עונותיו של הרשע ועי"ז בעצמו גם משלים לזכך את הצדיק ע"י שנותן לרשע לייסר את הצדיק. ואע"פ שהצדיק מיד מתגבר בטוב עין ואין לרשע אחיזה בו זה להמיתו למעט חיותו הגשמית ולהפילו מתפלה לקל חיי אבל עדיין מה שמדבר ממנו יש לצדיק ייסורים מזה כמבואר בתורה רס שיש לו ממש שפיכות דמים מזה עי"ש.

כ"ד עיין ביאור הליקוטים אות ו' ואות ז' ועיין אות יט' שלומד שסילוק המשפט מהרשע הוא טובה לצדיק גם כי עי"ז נסתלק המשפט גם מהצדיק שהיה ראוי לדון אותו על דקדוק מעשיו כחוט השערה לפי רום מדרגתו.

כ"ה עפ"י הנ"ל שתורה זו מדברת מרשע גמור החולק על צדיק גמור קצת קשה שהצדיק הגדול יש לו איזה פגם בישרות לב, אבל כך משמע שלפי בחי' יש בו איזה בחי' עקמומיות דקה מן הדקה שבגללה כבר יש טיפה אחיזה לרע עין, אבל מיד מתחזק לגלות יד ה' ומבטל פגם זה.

כ"ו עיין תחילת פירוש באיבי הנחל תורה זו עפ"י תורה ח' שלכל רשע יש צינור שממנו מקבל חיותו וע"י שמלמד עליו זכות מחלש כוחו כי נמתק עי"ז קצת הרע שלו, וע"י שלומד שהלימוד זכות על הרשע הגמור שמבואר כאן הוא לימוד זכות המבואר בתורה רפ"ב ותורה קלו דהיינו למצוא בו נקודה טובה שע"י עולה מדרגה ממילא גם רשע גמור נמתק קצת רשעתו עי"ז.

ומבאר עפ"י הגמ' בברכות שאומרת צדיק גמור לא יכול הרשע לבלוע דהיינו להזיק, נמצא אם ארס עיני הרשע מזיק קצת לצדיק מוכרח שיש לו איזה אחיזה באיזה פגם קטן של הצדיק (שכנראה הוא מחמת קושיית רשע וטוב לו שנדמה לעיוות המשפט) וע"י שהצדיק מלמד על זכות אזי גם ממתק רשעת הרשע שע"י נחלש כוחו וכוה מאור עיניו. ועוד שע"י שמצא בו נקודה טובה מבין על מה ולמה מסלק הקב"ה את המשפט ממנו כי אין הוא ית' מקפח שכר בריה לכן משלם לו שכרו על הנקודת טוב שנמצא בו, ועי"ז מתיישר לב הצדיק כשמבין שאין כאן עיוות המשפט ואז מתחזק מאור עיניו באמונה שהיא עיני כל אליך ישרו ומתחזק יותר בתפלה.

אלא שביאורו צ"ע, כי אם הלמוד זכות הוא מציאת נקודה טובה כמו בתורה רפב ותורה קלו, א"כ מדוע נקרא למוד זכות ולא לדון לכף זכות כלשון רבנו שם/צ"ו? ועוד ששם נחשב דין, ואילו כאן מפורש שהוא סילוק הדין. וצ"ל כי שם לא דן בעונש הרשע, אלא דן שיכול להתגבר על הרע שבו, אבל כאן הנושא הוא עונש הרשע, על מעשיו הרעים, ולגבי עונש הנקודה טובה היא סיבה לסילוק המשפט והעונש/צ"ו.

כי הרשעים ממשיכים בחי' רע עין על שונאיהם/כ"ט דהיינו על הצדיקים, בחי' המבואר בגמ' (ברכות ז ע"ב/ל) ולא עוד אלא שרואה בשונאיו כמ"ש כל צורריו יפח בהם ופרש"י שבנפחתו דוחה אותם כקש. והאדם/לאן לביצול מרע עין הזה, ע"י למוד זכות שלמד על הרשע דהיינו שהצדיק אומר לעצמו יד ה' עשתה זאת ואין הרשע אלא בבחי' שבט אפו של הקב"ה (כך ביאר בביאור הליקוטים אות ז) והבאיבי הנחל פירש שמוצא בו נקודה טובה. אבל לא שאומר על רע טוב, שזה אסור/ל"ג. דהיינו שהצדיק מתגבר להיות טוב עין כדי שלא תפיל אותו עינו הרעה של הרשע להיות רע עין כמבואר בלק"ה (פורים ה' ה'). ואע"פ שאסור ללמד זכות על הרשע כמבואר בספר המדות/ל"ד, יש אופן שיותר, דהיינו כדי להתגבר עליו **כי גם הקב"ה מלמד זכות על הרשע, בשביל להציל את הצדיק מרע עין של הרשע** דהיינו שכאילו מוצא צד זכות במעשה הרשע בזה שמעכב דינו לפי שעה עד שתתמלא סאת

^{כ"ז} לכאורה צ"ע כיון שהנקודה טובה היא סיבה לשלם לרשע שבר נקודה הזו הרי זה לא סילוק המשפט אלא אדרבה זה משפט אבל באמת כיון שע"ז לא דנים אותו על מעשיו הרעים נמצא שלגבי עונשו המגיע לו על מעשיו הרעים זה סילוק המשפט.

^{כ"ח} ביאורו של הבאיבי הנחל מיישב אמנם הכל אבל צריך לדעת שהוא חידוש ובלק"ה לא משמע כך וגם הביאור הליקוטים נראה שלא למד כך אע"פ שהיה אחריו.

^{כ"ט} צ"ע כי הלשון על שונאיהם משמע שמדובר על זה ששונא אותם ובאמת לכאורה הכוונה למי שהם שונאים. ואולי הכוונה גם למי ששונא אותם כמ"ש משנאיך ה' אשנא. אבל צ"ע מהבעש"ט עה"ת שכמה שהצדיק יותר גדול כך אוהב רשע יותר גדול. עיין לעיל תורה נד ותורה רפב דברנו מזה. ונראה כפי שכבר נתבאר לעיל שכאן מדובר ברשע שהתלבש בו הס"מ לחלוק על כל הקדושה דהיינו הצדיק הדור או כלל ישראל, ובתורה רפב ביארנו החילוק בין לימוד זכות שכאן שהוא סילוק המשפט ללדון אדם לכף זכות שזה כן משפט. דהיינו ששם דברנו ברשע גמור דהיינו שעובר עבירות להכעיס אבל כאן מדובר לא בעבריין אלא במי שלקח כל עצמו לחלוק על הצדיק הדור דהיינו להרחיק את ישראל מהצדיק האמת. ואותו אסור לדון לכף זכות כנראה. אולי בבחי' המסית ומדיח שאסור ללמד עליהם זכות. כמבואר בספר המדות מריבה אות פח עפ"י סנהדרין כט אין מהפכין בזכותו של מסית.

^ל ברכות דף ז: ואמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי מותר להתגרות ברשעים בעולם הזה שנאמר עוזבי תורה יהללו רשע ושומרי תורה יתגרו בהם תניא נמי הכי רבי דוסתאי ברבי מתון אומר מותר להתגרות ברשעים בעולם הזה שנאמר עוזבי תורה יהללו רשע וגו' ואם לחשך אדם לומר והא כתוב אל תתחר במרעים אל תקנא בעושי עולה אמור לו מי שלבו נוקפו אומר כן אלא אל תתחר במרעים להיות כמרעים אל תקנא בעושי עולה להיות כעושי עולה ואומר אל יקנא לבך בחטאים כי אם ביראת ה' כל היום איני והאמר רבי יצחק אם ראית רשע שהשעה משחקת לו אל תתגרה בו שנאמר יחילו יללינו דרכיו בכל עת ולא עוד אלא שזוכה בדין שנאמר מרום משפטיך מנגדו מסולקין לנין כחוק הימנו ולא עוד אלא שרואה בצריו שנאמר כל צורריו יפח בהם ננפיתו טוה לומה אותם כקש, לא קשיא הא במילי דידיה הא במילי דשמיא ואיבעית אימא הא והא במילי דשמיא ולא קשיא הא ברשע שהשעה משחקת לו הא ברשע שאין השעה משחקת לו ואיבעית אימא הא והא ברשע שהשעה משחקת לו ולא קשיא הא בצדיק גמור הא בצדיק שאינו גמור דאמר רב הונא מאי דכתיב למה תביט בוגדים תחריש בבלע רשע צדיק ממנו וכי רשע בולע צדיק והא כתיב ה' לא יעזבנו בידו וכתיב לא יאונה לצדיק כל און אלא צדיק ממנו בולע צדיק גמור אינו בולע ואיבעית אימא שעה משחקת לו שאני:

מגילה דף ז: ואמר רבי יצחק אם ראית רשע שהשעה משחקת לו אל תתגרה בו שנאמר אל תתחר במרעים ולא עוד אלא שדרכיו מצליחין שנאמר יחילו דרכיו בכל עת ולא עוד אלא שזוכה בדין שנאמר מרום משפטיך מנגדו ולא עוד אלא שרואה בשונאיו שנאמר כל צורריו יפח בהם איני והאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי מותר להתגרות ברשעים בעולם הזה שנאמר עוזבי תורה יהללו רשע ושומרי תורה יתגרו בהם תניא נמי הכי רבי דוסתאי בר מתון אמר מותר להתגרות ברשעים בעולם הזה שנאמר עוזבי תורה יהללו רשע ואל תקנא בעושי עולה מי שלבו נוקפו אומר כן אלא אל תתחר במרעים והא כתיב למה תביט בוגדים תחריש בבלע רשע צדיק ממנו וכי רשע בולע צדיק והא כתיב ה' לא יעזבנו בידו וכתיב לא יאונה לצדיק כל און אלא צדיק ממנו בולע צדיק גמור אינו בולע ואיבעית אימא שעה משחקת לו שאני:

^{לא} נקט האדם ולא הצדיק וצ"ע

^{לב} גם בדפ"ר ותרי"ד - ניצל, ומתורו - ניצל

^{לג} טעם שאסור ללמד זכות רשע כמבואר בסנהדרין כט נראה הטעם שעם מחפש זכות למי שחשוד על דבר מוכח שלא חמור בעיניו העבירה הזו וכאילו בעצמו עובר. לכן מבאר הביאור הליקוטים שכאן הלימוד זכות הוא שיד ה' עשתה זאת והוא רק שבט אפו של הקב"ה וזה מועיל רק לדחות דינו ולא לבטלו.

^{לד} הרחקת רשעים אות ו' מי שמלמד זכות על רשע גם הוא נקרא רשע. גם ע"ש ח"ב אות א' מי שאינו מבין רשעת הרשעים הצבועים הוא מתועב. ובמ"מ שם עיין לתולדות רבה סה ו' עפ"י משלי יז טו מצדיק רשע ומרשע צדיק תועבת ה' גם שניהם. אמר רבי יהושע בן לוי לא ממה שהיתה רבקה אוהבת את יעקב וכו' אלא אמר לא יעול ויטעי בהוא סבא על שם תועבת ה' גם שניהם וכו'. (דהיינו שלא רצתה רבקה שיטעה יצחק בעושי הצבוע כי תועבת ה' גם שניהם)

עוונותיו/להי' ולפי הבאיבי הנחל משלם לו שכר הנקודה טובה, כדי שיקבלו שכרם בעוה"ז, כמבואר בזוהר (רע"מ) שלח קעד. הנ"ל באות ב' :

דהיינו שלפי הבאה"ל הם שני למודי זכות שונים: שהקב"ה עי"ז מסלק הדין, והצדיק עי"ז מתגבר בטוב עין. דהיינו הצדיק מלמד זכות, כדי שלא תתגבר עליו מדת הרע עין, והקב"ה רק כאילו מלמד זכות כדי להסיר המשפט/לו' עד שתתמלא סאתו, ועי"ז תתגלה היד כדלקמן.

וזה שאחז"ל (שם) בגמרא ולא עוד אלא שזוכה בדין דהיינו הרשע זוכה בדין ע"י שהקב"ה מרים ומרחיק הדין ממנו שנאמר [ל"ז]/[ל"ח] מרום משפטיך מנגדו. וזאת הזכיה שזוכה בדין, היא ע"י שמלמדין עליו זכות דהיינו שהקב"ה כאילו מלמד עליו זכות במה שממתין לו, עי"ז ניצול הצדיק מרע עין של הרשע, כי לסלק הדין והמשפט, צריך לזה התגלות היד בבחי' (דברים לב) ותאחו במשפט ידי, שלא לשלוט על הרשע. וכשנתגלה יד ה' דהיינו שמתגלה שתי בחינות יד אחת יד האוחזת במשפט ואחת יד ה' עשתה זאת. דהיינו תחילה ע"י סילוק במשפט מהרשע עד שתתמלא סאת עוונותיו יד האוחזת ומסלקת את המשפט מהרשע, ועי"ז הצדיק מגלה את יד ה' ומבין שגם את הרע עין של הרשע יד ה' עשתה זאת/ל"ט ואזי מלמד זכות על הרשע ונעשה טוב עין, אזי נעשה צל, שבו נתכסה הצדיק מארס של הרע עין [מ"/מ"א], בבחי' (ישעי' נא) ובצל ידי כסיתיך דהיינו שהתגברות הצדיק להיות טוב עין וללמד זכות זה כמו עושה עליו צל מהרע עין של הרשע שרוצה לעשותו רע עין ובוזה להמיתו (תרת' משמע אחת ממש למעט חיותו הגשמית ואחת חיותו הרוחנית דהיינו להפילו מתפלה לקל חיי כדמשמע בסוף התורה עניין כפל הנשימה וההלל) כי מיתתה היא ע"י רע עין כמבואר בלק"ה פורים ה' אות ה' ואות ו' שרק אם יש בצדיק קצת רע עין, יש אחיזה לרע עין להזיקו/מ"ג.

לה' לק"ה פורים ה' א'. אבל עי"ש אות י' שגם הסילוק משפט מהצדיק הוא בחי' טוב עין שמחליש את הרע עין של הרשע.

ל"ו עיין לק"ה פורים ה' א' שהקב"ה מלמד זכות על הרשע כי עדיין לא נתמלאה סאת עוונותיו לכן לא הגיע העת להכריתו. והצדיק שרואה שהקב"ה לא מעניש את הרשע דהיינו מסלק ממנו את הדין עד כדי שגם מצליח הרשע במעשיו, מזה יודע הצדיק צדקת הקב"ה שממתין שתתמלא סאתו לרעתו, והצדיק (בבחי' והלכת בדרכיו) גם הוא מלמד זכות עליו.

אבל הם שני למודי זכות, כי הצדיק מלמד זכות לצורך עצמו ליישר ליבו מהרע עין שרוצה להטיל בו הרשע ועי"ז מתחזק באמונה ומתפלל כראוי. וזה אחרי שהקב"ה לימד על הרשע זכות כדי לסלק ממנו המשפט להמתין שתתמלא סאתו שזה הגורם להתגלות היד אצל הצדיק. (סילוק הדין הוא רק מהרשע ולא מהצדיק אדרבה זה שהרשע יש בכוחו לייסר את הצדיק זה בעצמו דין על הצדיק לזככו ממעט החטאים הקלים שלו והנדמה לחטאים וצ"ע בזה כי עיין באה"ל אות יט משמע שהסילוק הוא גם מהצדיק)

י"ז תהלים י' ה'

י"ח תהילים פרק י (ה) יחילו דרכו בכל עת מרום משפטיך מנגדו כל צורריו יפית בהם:

רש"י (ה) יחילו – יצליחו ודומה לו (איוב ב) על כן לא יחיל טובו, וי"מ יחילו כמו (שמואל ב' ג) יחולו על ראש יואב. מרום משפטיך כנגדו – מסולקים ומרוחקי' משפטי יסורין ופורעניו' שלך מנגדו שאינם באים עליו. כל צורריו יפית בהם – בהפחת רוח הוא מפית בהם והם נופלים לפניו:

ל"ט עיין ביאור הלקוטים אות ז' שכך באר את הלימוד זכות של הצדיק. ונראה הכוונה שיש כאן שני סוגי לימוד זכות ששניהם נקראים יד ה' אלא שיד ה' של הקב"ה היא ותאחו במשפט ידי דהיינו סילוק המשפט מהרשע עד שתתמלא סאתו אבל יד ה' של הצדיק היא שמישיג שסילוק המשפט מהרשע דהיינו רשע וטוב לו זה לטובתו ועי"ז מבין שגם הצדיק רעע לו זה יד ה' עשתה זאת ולא הרשע כי הרשע אינו אלא מקל ביד ה'.

מ" עיין שיחות הר"ן סימן רמב

מ"א שיחות מוהר"ן אות רמב – אמר: ענין עין הרע הוא (תל), כי יש כח ממש בהראיה. כי כח הראות הולך לחברו ומזיקו כשעינו רעה. כי הראיה הוא כח ממש שהולך כח הראות ופוגע בהדבר הנראה. וכשעינו רעה מזיק בראיתו ממש כנ"ל. ועל כן נדה כשתסתכל במראה ימצא שם רשם דם כמובא (תלא): ודע שסגולה לעין הרע סנפיר של דג לעשן בו. וסימן סנפיר בגימטריא רע עין. וביותר מסוגל סנפיר של מן דגים שקורין אותו שלעיין. לשון נופל על לשון, של עין: עוד שמעתי בשמו זכרונו לברכה נסח אחר: לתלות הסנפיר הנ"ל על האדם או תינוק שמורגל שיהיה לו לפעמים עין הרע, יתלו עליו סנפיר הנ"ל וינצל כנ"ל: וספר לי עוד שאמר שעיני הרע נמשך מהארבע מאות איש שהלכו עם עשו להלחם עם יעקב, כמו שכתוב (בראשית לב ז) "וארבע מאות איש עמו". ואיתא (תלב): שהלכו להטיל עין רעה חס ושלום במחנה של יעקב. וסנפיר הוא מספר ארבע מאות שהוא מספר רע עין במכוון כנ"ל. וכל זה הוא כנגד הארבע מאות איש של עשו הנ"ל שמהם נמשך הרע עין כנ"ל, ועל כן סנפיר מציל מזה כנ"ל. ועוד חשב אז כמה דברים שעולים ארבע מאות שהם שיכים לענין זה:

מ"ב ישעיה פרק נא (טז) ואשים דברי בפיך ובצל ידי פסיתיך לנטע שמים וליסד ארץ ולאמר לציזן עמי אָתָה:

מצודות דוד (טז) ואשים דברי בפיך – דברי התורה שמותי בפיך לדבר במ. ובצל ידי כסיתיך – מעולם הגנתי עליך מן האויב בזכות התורה.

מ"ג גם לק"ה שם אות ג' שהשקלים שנתנו ישראל הם בחי' צדקה שהיא בחי' טוב עין ועי"ז התגברו על הרע עין של המן.

כי הרשעים בגלות המר הזה/מדי שבו בכלליות כולנו רחוקים מהקב"ה ומהסתכלות על פנמיות, **עיניהם לטושים** [מדי/מדי] **כראי מוצק** [מדי/מדי], **וארס עיניו/מטי** [מדי/מדי] **למרחוק** [מדי/מדי] דהיינו שהסתכלות על גשמיות וחיצוניות היא בראיה טובה וחזקה והמשל הוא כאילו יכול לראות אפילו ממרחק **בבחי' (תהלים כב)** [מדי/מדי] **המה יביטו יראו בי רוצה לומר שכפל הלשון "יביטו יראו" לומר שראייתם חזקה ביותר. וע"י הצל** שעושה הלמוד זכות הנ"ל **כהו מאור עיניו ונחשכים, שאין הארס שלהם יכול להזיק כנ"ל** שכשהצדיק מתגבר בטוב עין אין לרע עין אחיזה בו.

אבל הצדיקים שמאור עיניהם בזמן הזה קטן כנ"ל שבזמן הגלות קשה להסתכל בפנמיות של כל דבר, **בבחי' מה שמצינו שהצדיק נקרא עיוור כמ"ש (ישעיה מב)** [מדי/מדי] **מי עיוור כמשולם. וע"י הצל** הנ"ל היינו הלמוד זכות על הרשע שיד ה' עשה זאת ע"י **נתחזק מאור עיניהם** להיות מסתכלים בפנמיות העניין ולראות את יד ה' בכל הצער העובר עליו, **כדרך חלושי הראות** שהם הצדיקים שמחלישים הסתכלותם על החוץ כדי להסתכל בפנמיות **שאינם יכולים לראות היטב כשאור חזק וגדול** דהיינו כשהחיצוניות מתגברת, **וצריכים לצל**

^{מדי} צ"ע למה בגלות המר הזה יותר מכל זמן אחר. ואולי כי גלות פרוש ריחוק מהש"י מכל סוג של פנמיות לכן כל ההסתכלות בזמן הזה היא בלא דעת רק על חיצוניות. לכן כמעט אין היום רשע להכעיס אלא רשע לתאבון כיון שרואה רק את עצמו ואת הבי עוה"ז והתאוות הרעות כי אין כלל הסתכלות על פנמיות.

^{מדי} עיין איוב טו ט' ובמצודות שם

^{מדי} **איוב פרק טז (ט) אפוא טרף וישטמני חרק עלי בשניו צרי ילטוש עיניו לי:**

רש"י (ט) צרי – השטן הוא הצר. ילטוש – יחדד כמו לוטש כל חורש וגומר (בראשית ד):

מצודות דוד – צרי יחדד עיניו בהבטה יתירה להסתכל בי בעין רעה:

^{מדי} לשון הכתוב באיוב לו יח

^{מדי} **איוב פרק לו (יח) תרקיע עמו לשחקים חזקים כראי מוצק:**

^{מדי} **פתח בלשון רבים וסיים ביחיד (הריצ"ח ביאר זאת ואיני זוכר)**

^{מדי} גם בדפוס ותרגום מביטי, ומתרגום מביטים

^{מדי} **עיין פרש"י בראשית טו ה' עפ"י מב"ר מד יב אין הבטה אלא מלמעלה למטה ועי"ש גור ארי-ה כי הבטה לשון חבטה. ועי"ש קושית הרא"ם מדכתיב ויביטו אחר משה ועוד ואולי אפ"ל עפ"י הנדרש שהביטו לרעה דאע"פ שבגשמיות אין זה ממעלה למטה אבל ברוחניות נעשה מחמת גבהות לב על הצדיק בבחי' מלמעלה למטה. והכי נמי כאן הרשע מביט בצדיק בגבהות ממעלה למטה.**

^{מדי} **רחוק הוא משל לראייתם שהיא טובה כל כך כמו שיכולים אפילו מרחוק לראות וכן לקמן לגבי הצדיק נקט כן שע"י הצל אזי ראייתו למרחוק.**

^{מדי} **תהלים כב (יז) כי סבבני כלבים עדת מרעים הקיפוני פארי ידי ורגלי: (יח) אספר כל עצמותי המה יביטו יראו בי:**

פרש"י – (יח) אספר כל עצמותי – כאב עצמי. המה יביטו – שמחים לאידי:

^{מדי} **ישעיה פרק מב (יח) החרשים שמעו והעורים הביטו לראות: (יט) מי עור כי אם עבדי וחרש כמלאכי אשלח מי עור כמשלם ועור כעבד ידוד:**

מצודות דוד (יט) מי עור וכו' – כאלו יפרש דבריו לומר מה שכללתי גם הכשרים שבכם להקראם חרשים ועורים כי מי הוא היותר ראוי להקרא עור כי אם עבדי על כי הוא יודע ומכיר בקלוקל הדור ואינו מסתכל במעשיהם להישירם ולתקנם. וחרש וכו' – חוזר על מלת מי הוא היותר ראוי להקרא חרש כמלאכי אשר אשלח רצה לומר מי שנתתי חכמה בלבו וכאלו שלחתי ללמד דעת את העם והוא כחרש לא ישמע מעשי בני העם להזהירם על הדבר. כמשולם – השלם במדות. כעבד ה' – כפל הדבר פעמים ושלש כדרך המליצה:

כדי שיוכלו לראות הביאור בזה נראה שכיון שהצדיק כל הסתכלותו היא רק בפנמיות של כל דבר, וזה א"א אלא בעיני השכל, לכן צריך לשם כך דייקא לסגור את עיניו, וסגירת עינים מכונה צל וחושך כלפי חיצוניות עוה"ז, ואת הצל הזה עושה הלימוד זכות הנ"ל, שמסתכל בפנמיות ענין הייסורים שיש לו מהרשע, ומבין שהרשע רק מקל בידו של הש"י. ואילו הרשע להיפך כל הסתכלותו בחיצוניות, שזה נעשה בפקחת עינים, המכונה אור גדול, כי בבחי' זו כל החיצוניות נגלית ומוארת באור גדול, לכן אצלו הצל הנ"ל שהוא בחי' הסתכלות בפנמיות, השכל של כל דבר מעכב בעדו מלהסתכל ברע עין על הרשע, כי עין רעה היא באופן של הסתכלות גשמית ולא פנימית, (וכאמור לפי הבאיבי הנחל שהלמוד זכות הוא מציאת נקודה טובה, זה בעצמו מחזק עיני הצדיק ומחליש היזק עיני הרשע):

וזזהו (תהלים לז) א/ צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו בגשמיות וברוחניות כנ"ל, היינו עם רע עין כנ"ל, וה' לא יעזבנו בידו הפשט הוא שהקב"ה לא יעזוב את הצדיק ביד הרשע, ורבינו מבאר ש"בידו" רומז גם כיצד זה נעשה דהיינו ע"י ידו של הש"י. בידו דייקא, היינו בהתגלות יד ה' דהיינו לימוד זכות הנ"ל שיד ה' עשתה זאת דהיינו הטוב עין של הצדיק כנ"ל. וע"י מה נתגלה יד ה', ע"י ולא ירשיענו בהשפטו ב' דהיינו סילוק המשפט, ע"י בחי' ותאחז במשפט ידי, דהיינו בחי' מרום משפטיך דהיינו שמרים ומסלק המשפט מהרשע כנ"ל ב' בגמרא, כי הלימוד זכות של הקב"ה ושל הצדיק עי"ז כהו מאור עיני הרשע, בבחי' (ישעיה כח) ו' שגו בראיה ב' דהיינו קלקול הראות של הרשע, ע"י פקו פליליה דהיינו כשלון המשפט, כי פקו לשון מכשול כמ"ש (שמואל א-א כה לא) ולא תהיה לך זאת לפוקה ולמכשול (שאמרה אביגיל לדוד במעשה נבל הכרמלי), ופליליה לשון משפט לשון ונתן בפלילים (שמות כא כב) ופרש"י ע"י הדיינים, נמצא פלילים זהו בחי' משפט, ופקו היינו שזוכה הרשע בדין. עי"ז שגו בראיה, דהיינו נחשך מאור עיניו של הרשע כנ"ל שע"י סילוק המשפט בבחי' ותאחז במשפט ידי מתגלה שיד ה' עשתה זאת ומתגבר הצדיק בטוב עין ועי"ז לא יכול הרע עין להזיקו, משל כאילו כהו עיני הרשע ושוגה בראיה ולא יכול להביט בעינו הרעה בצדיק:

וע"י הצל הנ"ל שעושה הלימוד זכות בחי' יד ה' עשתה זאת דהיינו ההתחזקות להסתכל בפנמיות מעשה הרע עין עי"ז נתחזק מאור עיניו של הצדיק להסתכל בפנמיות כל ענין כנ"ל, ויכול לראות למרחוק דהיינו שרואה הפנמיות היטב כל כך משל למי שראיתו כ"כ טובה עד שאפילו דבר רחוק מאד יכול לראותו) הכי נמי הוא רואה פנמיות אפילו שהיא רחוקה מאד מהמציאות כמו זו שהרשע מייסר אותו מאד והצדיק משיג שהוא רק מקל ביד הש"י, וזה בבחי' (תהלים קכא) ו' אשא עיני אל ההרים דהיינו אל צדקת הש"י שנקראת הרים כדלקמן, ורואה ומשיג צדקתו של השי"ת, ויכול לידע ע"י לימוד זכות הנ"ל ולהבין כי ה' הצדיק, אע"פ שהרשע זוכה בדין, ואין זה ממדת הצדק שרשע וטוב לו ואילו הצדיק רע לו, ורואה שהצדק שהקב"ה מצדיק את הרשע במשפט, זהו צדקתו של הקב"ה שהרי כתוב (שמות כג) ו' כי לא אצדיק רשע ומה שכן מצדיק אותו, זה רק לשעתו, כדי להציל את הצדיק (וכאמור לפי הבאיבי הנחל הלמוד זכות היא נקודה טובה שמוצא בו ועי"ז מתחזק מאור עיני הצדיק להבין צדקת ה' שמסלק דין עונש הרשע כדי לשלם לו שכר הנקודה הזו):

וזזהו אשא עיני אל ההרים, זהו בחי' צדקתו של הקב"ה שמתגלית לעיני השכל של הצדיק, בבחי' (תהלים לו) ו' צדקתך כהררי אל דהיינו שצדקתו ית' היא גלויה כמו הר גבוה, אע"פ שמשפטיך כבוש בתהום רבה כשרשע וטוב לו צדיק ורע לו מחמת הלימוד זכות הנ"ל:

^א תהילים פרק לז (לב) צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו: (לג) ידוד לא יעזבנו בידו ולא ירשיענו בהשפטו:

^ב עד כאן שני הפסוקים בתהלים לו [לב לג] הנ"ל

^ג אות ג'

^ד ישעיה פרק כח (ז) וגם אלה פ"ן שגו ובשכר תעו פהו ונביא שגו בשכר נבלעו מן היין תעו מן השכר שגו בראיה פקו פליליה: רש"י (ז) וגם אלה – יושבי משפט ומשיבי מלחמה שבדור הזה כלומר טובים וחשובים שבהן ביין שגו כי עתה אין טוב בהם. שגו ברואה – הלעיגו בדברי הנביאים וי"ת במאכל מעדנים שראוהו עונג להם. פקו פליליה – הכשילו המשפט. פקו – לשון פיק ברכים (נחום ב') פוקה (שמואל א' כ"ה):

^ה לשון הפסוק שגו ברואה

^ו עיין לעיל שכן נקט גם לגבי הרשע שאצלו להפך בלי הצל ראייתו למרחוק.

^ז תהילים פרק קכא (א) שיר למעלות אשא עיני אל ההרים מאין יבא עזרי:

^ח שמות פרק כג (ז) מדבר שקר תרחק ונקי וצדיק אל תהרף כי לא אצדיק רשע:

^ט תהילים פרק לו (ז) צדקתך כהררי אל משפטיך תהום רבה אדם ובהמה תושיע ידוד:

אות ד

מבאר שכדי להתפלל תפילה כזו שתעורר זכות אבות ועי"ז תתגלה קדושת א"י שע"ז יפלו הרשעים לזה צריך שירות לב, כי תחילה גם הצדיק בעצמו קשה לו מחמת הקושיא של רשע וטוב צדיק ורע לו שזו קושיא שמחלחלת אצל כל אדם והיא שורש לכל פגמי האמונה (לק"ה ר"ח ו' יב) מה שבשטח בחוש נראה עיוות המשפט,

וע"י חיזוק הראיה של הצדיק, שרואה צדקת ה', נתחזק אמונתו, ויכול להתפלל תפלה כזו שעל ידה יתנוצץ זכות אבות כפי שיתבאר לקמן. **כי לבו נתפשט מעקמימותו שהיה לו/ו** מחמת הקושיא של רשע וטוב לו צדיק ורע לו **קודם שראה צדקת ה'** דהיינו לפני שהבין שטוב לרשע רק כדי להציל את הצדיק, **כי ע"י הצדקות של ה' שרואה כשמבין שהכל לטובתו, נתפשט הלב מעקמימותו, ונתיישר, בבחי' הכתוב (שם/יא) משוך חסדך ליודעך וצדקתך לישרי לב** דהיינו שהפסוק הוא כפל לשון ופירושו שיודעי ה' מתיישר ליבם כי משיגים שהכל הוא חסדו וצדקתו ית'. **כי מתחילה דהיינו קודם שנתגלה לו יד ה' דהיינו הלמוד זכות שיד ה' עשתה זאת/יג, דהיינו שהרשע המייסר אותו הוא מקל ביד ה', אזי נעקם לבו מלהאמין בשלימות בהשי"ת, כי היה נדמה לו שעיוות ח"ו הקב"ה את הדין כי קודם שנתיישר ליבו באמונה לא יכול להכיר צדקת ה', כי המדמה שבלבו העקום הטעה אותו לראות עיוות במעשי ה'. אבל עכשיו שרואה צדקות ה' ע"י התגלות היד הנ"ל, נתיישר לבו בשלימות אמונה, ואז מחזק את עצמו, ומתפלל על צרכיו. כי עיקר התפילה היא ע"י אמונה [יג/יז], שמאמין שהכל ברשות הקדוש ב"ה אפילו לשנות הטבע. ואין הקב"ה מקפח שכר כל בריה [טז] לכן טוב לרשע כי רוצה הקב"ה לשלם לו כאן על מעט מעשיו הטובים, כי צדיק ה' [טז] וכל שכן שלא יקפח שכר הצדיק.**

וזהו בחי' (תהלים קיט/יז) **אורך ביושר לבב, דהינו ע"י ישרת לב, שהיא בחי' אמונה, נעשה בחי' תפילה** י"ח דהיינו הודאה והלל :

וזוהו דהיינו מה שאמר שמתחזק באמונה להתפלל על צרכיו, זה בחי' פרה אדומה [טז] המבואר בפרשת חוקת שאפר שריפתה שמים במים חיים ואזי הם מטהרים מטומאת מת, כמאמר הזוהר (חוקת דף קפ

מה שנקט הררי אל עיין רד"ק – כן מנהג הלשון, כשרוצה להגדיל הדבר סומך אותו אל האל, כמו, עיר גדולה לאלהים (יונה ג, ג), ותדי לחרדת אלהים (ש"א יד, טו), מאפליה (ירמיה ב, לא), שלהבתי (שה"ש ח, ו), וענפיה ארוזי אל (מזמור פ, יא).

¹ עיין לק"ה פורים (ה' ה') שעקמומיות הלב נקרא רע עין כי רע עין תלוי ברוע הלב כי שוריינא דעינא בליבא תליא. גם ע"ש שרע עין הוא שרש כל העבירות וטוב עין שרש כל המצוות כי עיקר התורה לבלי לילך אחר שרירות ליבו ומראה עיניו כמ"ש לא תתורו וכו' עין רואה ולב חומד. והעיקר להיות עוצם עיניו מראות ברע ולסתום עינו לגמרי מחיוז דהאי עלמא רק להיות טוב עין ולהביט בעיניו רק בתורה ובעבודה. עוד ע"ש אות ו' שעיקר זהמת הנחש הוא רע עין שממנו המיתה ועל זה אמר אבא שאול קובר מתים הייתי דהיינו קובר את הרע עין שהוא מיתה.

² תהילים פרק לו (יא) משך חסדך לידעך וצדקתך לישרי לב:

³ צ"ע שלא מבואר כיצד מתגלית היד הנ"ל רק אמר שכדי להציל את הצדיק צריך התגלות יד ה' וצ"ע דמשמע כאן שיש לפני התגלות היד ויש אחרי התגלות היד משמע שביני ביני צריך לעשות איזה מעשה כדי שתתגלה. וצ"ע.

⁴ עיין תורה ז' אות א'

⁵ תורה ז' אות וא' דע, כי עקר הגלות אינו אלא בשביל חסרון אמונה, כמו שכתוב (שיר השירים ד): "תבואי, תשורי מראש אמונה" (א); ואמונה הוא בחינת תפלה, כמו שכתוב (שמות י"ז): "ויהי ידיו אמונה", ותרוממו: 'פרישן בצלו'. וזה בחינת נסים למעלה מהטבע, כי התפלה למעלה מהטבע, כי הטבע מחייב כן, והתפלה משנה הטבע, וזה דבר נס, ולזה צריך אמונה, שיאמין שיש מחדש ובידו לחדש דבר ברונו: ועקר אמונה, בחינת תפלה, בחינת נסים, אינו אלא בארץ ישראל, כמו שכתוב (תהלים ל"ז): "שכן ארץ ורעה אמונה". ויש עקר עליות התפלות, כמו שכתוב (בראשית כ"ח): "וזה שער השמים".

⁶ פסחים קיח. נזיר כג: ב"ק לח: הוריות י:

⁷ לשה"כ דניאל ט' יד

⁸ תהילים פרק קיט (ז) אורך ביושר לבב בלמדי משפטי צדקך:

⁹ גם בדפ"ר תפילה, מתוצו - תפלה

¹⁰ פרשת חקת במדבר יט ב'

ע"ב/כ) פרה דהיינו כח הטהרה של פרה אדומה היא **דקבילת משור** דהיינו מהשמאל. ורבנו מבאר שרמוז כאן שהתפלה מתחזקת מבחי' הסתכלות, כי **פרה, זהו בחי' תפילה, בחי' (הושע יד/כא) ונשלמה פרים שפתינו** ופרש"י רצוי שפתינו יעלה במקום קרבנות פרים שאנו חייבים לך. ומה שאמר הזוהר **דקבילת משור** דהיינו שהפרה מקבלת מהשור, הכוונה כי שור הוא **בחי' הסתכלות**, כי שור הוא **לשון (במדבר כד/כב) אשורנו ולא קרוב** הם דברי בלעם שאמר שראה את שבח וגדולת עם ישראל, אבל לא עכשיו אלא בעתיד, בימי דוד המלך ובימות המשיח. נמצא פרה דהיינו התפילה מתחזקת ע"י שור דהיינו הסתכלות אליו ית' בחי' אמונה/כג. **כי על ידי בחי' אשא עיני אל ההרים** דהיינו אל צדקתו של הקב"ה **כנ"ל, נעשה בחי' תפילה :**

וזהו דהיינו שגם הכתוב בפרה שהיא **אדומה תמימה** רומז לתפלה. כי **אדומה דא גזירת דינא** כי אדום רומז לדין. **תמימה דא שור תם** שהוא **דינא רפיא** להבדיל משור מועד שהוא דינא קשיא (**כמ"ש בזוהר שם**) נמצא שאדומה תמימה רומז לזה שהתפילה היא מכח החלשת הדין. **היינו שרואה שהקב"ה מחליש כח הדין, בבחי' ותאחז במשפט ידי** ועי"ז מתחזק באמונה ומתפלל בכוונה יותר: וזהו שכתוב בפרה אדומה **אשר לא עלה עליה עול דא שלומי אמוני ישראל** [כד] (ג"ז שם **בזוהר הנ"ל**) ולפי רבינו **זהו בחי' חיזוק אמונה** דהיינו שלא עלה על התפילה עול הכפירה מחמת הקושיא מדוע טוב לרשע ורע לצדיק, וע"י שהוסר העול הזה נשלמת האמונה, **בחי' תפילה, שנעשה על ידי חיזוק הראיה כנ"ל, בחי' וצדקתך לישרי לב** שמתיישר הלב לראות צדקת ה' **כנ"ל :**

אות ה

ממשיך לבאר כיצד היא התפלה השלימה רמוזה בסוד פרה אדומה ועתה יבאר ענין האפר ועפר שנקראת שריפת הפרה, שרמוז כיצד התפלה השלימה היא תפלה בצבור אע"פ שהצדיק מתפלל ביחיד. וכיצד מצרף בתפלתו ע"י התקשרות את שוכני עפר להתפלל עימו לעורר זכות אבות כנ"ל, וכיצד מתקשר אל הרע של רשעים ומצרפם לתפילתו כדי לתקנם.

לקמן באות ז' יבאר כיצד מתקן רשעי ישראל שמחזירם בתשובה וכאן מבאר כיצד מבטל הרע שבהם ע"י קדושת א"י שמגלה בתפלתו ע"י שמגלה אור זכות אבות ואם הם רשע גמור מסתלקים לגמרי.

וזוהו בחי' כיעפר ואפר הנאמר בפרה כמבואר בפרשה שם [כז] שאפר הפרה נקרא גם עפר כמ"ש ואסף איש טהור את האפר (במדבר יט ט), ושם יז ולקחו לטמא מעפר שריפת החטאת, **כי בחי' התפילה, צריכה לבחי' עפר ואפר** [כח], בחי' שפלות של אברהם אבינו שאמר על עצמו אנכי אפר ועפר, **כי כדי שיוכל להתפלל תפילה שתעורר זכות אבות כנ"ל צריך להכניע את הרע** (את הגאוה), **הן בפרט הן בכלל, תחת הטוב, בבחי' (מלאכי ג/כט) ועסותם רשעים כי יהיו אפר תחת כפות רגליכם**

^כ זוהר חוקת דף קפ: דבר אל בני ישראל ויקחו אליך פרה, האי פרה לדכיותא קא אתיאי, לדכאה למסאבי, פרה דקבילת מן שמאלא, ומאן הוא לשמאלא, שור, כמה דאת אמר, (יחזקאל א י) ופני שור מהשמאל: **אדומה**, סומקא כוורדא, דכתיב (שיר ב ב) כשושנה בין החוחים, אדומה, גורת דינא: **תמימה**, מאי תמימה, כמה דתנינן, שור תם ושור מועד, שור תם, דינא רפיאי, שור מועד, דינא קשיא, אוף הכא תמימה דינא רפיאי, גבורה תתאה, דא היא תמימה, גבורה עלאה, דא היא דינא קשיא, והיא יד החזקה תקיפא: אשר אין בה מום, כמה דאת אמר, (שיר ד ז) כלך יפה רעייתי ומום אין בך: **אשר לא עלה עליה עול**, "על" כתיב, כמה דאת אמר, (ש"ב כג א) ונאם הגבר הוקם "על", מאי טעמא, בגין דהיא (שם כ יט) שלומי אמוני ישראל: **ועליה, לאו היא אלא עמה**, אשר לא עלה עליה על, היינו דכתיב (עמוס ב ב) בתולת ישראל, (בראשית כד טז) בתולה ואיש לא ידעה:

^{כא} **הושע פרק יד (ג) קחו עמכם דברים ושובו אל ידוד אמרו אליו כל תשא עון וקח טוב ונשלמה פרים שפתינו:** פרש"י – ונשלמה פרים – שהיה לנו להקריב לפניך נשלם אותם בריצוי דברי שפתינו:

^{כב} **במדבר פרק כד (יז) אָרְאָנוּ וְלֹא עָתָה אֲשׁוּרְנוּ וְלֹא קְרוֹב דָּרָךְ כּוֹכַב מִיַּעֲקֹב וְקַם שִׁבְט מִיִּשְׂרָאֵל וּמְחִץ פִּאֲתֵי מוֹאָב וְקָרַקַר כָּל בְּנֵי שֵׁת:** ועי"ש חזקוני שאראנו ואשורנו הם כפל לשון. ועי"ש אונקלוס שהיא נבואה על ימות המשיח ובפרש"י שניבא על דוד המלך ^{כג} **עיין תורה עו שבטחון הוא הסתכלות אליו ית' בבחי' כולם אליך ישרון ואיתא ברמב"ן שבטחון הוא שלימות האמונה.**

^כ שמואל – ב כ יט

^{כא} מוהר"ן בתקפא

^{כב} בתקפא יש דגש ב' (אולי מחוסר אותיות לקח דגוש)

^{כג} במדבר יט ט' ואסף איש טהור את האפר ושם יז ולקחו לטמא מעפר שריפת החטאת ועיין חולין פח: מכאן למדו ב"ה לגבי כסוי הדם שאפר נקרא עפר

^{כד} כדלקמן ואנכי עפר ואפר

^{כט} **מלאכי פרק ג (כא) ועסותם רשעים כי יהיו אפר תחת כפות רגליכם ביום אשר אני עשה אמר ידוד צבאות:**

מצודות דוד – (כא) ועסותם רשעים – אתם תמעכו ותכתשו את הרשעים כי הם יהיו לאפר מונח תחת כפות רגליכם ותרמסו אותם.

(ל')/ל"א כן מבואר בזוהר הנ"ל עניין האפר שנעשה מהפרה אדומה. דהיינו שהמשל על הכנעת הרשעים הוא שיהפכו לאפר תחת הרגלים, דהיינו כמו שהפרה מתברר הטוב מהרע שבה ע"י שנשרפת/ל"ב כן נעשה ברוחניות ברשעים ע"י תפילת הצדיק.

וזה שהרשע יהפך לאפר תחת הרגלים, זה בחי' אפר שיש בבחי' התפילה.

ורגל, זה בחי' לגתפילה, בבחי' (תהלים כו) רגלי עמדה וכו' והתפלה נקרא עמידה (כמבואר בתורה ט' אות ב'). וכן לקמן בסוף התורה בביאור מאמר אבא שאול ג' פרסאות הן ג' תפלות ע"ש ובפל"ח אות ב'. נמצא שהכנעת הרע מכונה אפר תחת רגלי התפלה כי זה נעשה מכח התפלה :

הרע שבפרט שצריך להכניע כדי להתפלל כראוי, היינו גופו המגושם וחומרו, יבטל בשעת תפילה. כמו חסידים הראשונים שהיה להם בשעת תפילה להי' התפשטות הגשמיות (ל"ג)/ל"ח כך היו עושים חסידים ואנשי מעשה, שהיו מתבודדים ומכוונים בתפלתם עד שהיו מגיעים להתפשטות הגשמות ולהתגברות כח השכלי, עד שהיו מגיעים קרוב למעלת הנבואה :

והרע שבכלל, היינו התפילות של פושעי ישראל שמתפלל עמהם לקמן יתבאר שהצדיק כמו שמתקשר לצדיקים כן מתקשר לרשעים שרוצה לתקנם בתפלתו, וע"י תפלתו עושה מהם אפר כמו בפרה אדומה שנשרפת וע"ז מתברר הנצוצות קדושים מתוך הרע הנשרף כמבואר בזוהר פקודי רלו: הנ"ל, יבטל הרע שלהם, ויעשה מהרע כסא לקדושה [ל"ט] דהיינו כמו הפרה שהיא בחי' נוגה המעורב טוב ורע וע"י שנשרפת מתברר הנצוצות הקדושים שבה והרע נשרף והטוב נשאר אפר שמועיל לטהר טמאים דהיינו שמצטרף לקדושה לא בעצמו אלא כדי להקים את הנופלים לטומאה ולהחזירם לקדושה. היינו בחי' הנ"ל שיהיו אפר תחת הרגלים דהיינו התפלה דהיינו שיהיה בהם איזה בחי' תועלת לתפלה בבחי' מעמיד דמעמיד/מ"ו

^ז עיין זוהר פקודי רלו:

^{לא} זוהר פקודי דף רלו: – רזא דא הכי הוא, דדא איהו טהור דנפיק מטמא, דהא בקדמיא טמא, והשתא דאתעביד ביה דינא, ואתיהיב ליקידת אשא בנורא דדליק, ואתעביד עפר, השתא איהו טהור מטמא, טהור דנפיק מטמא. ובגין כך כל אינון דמשתדלי בה כלהו מסתאבי, דהא הכי הוא ודאי, וכיון דאתעביד אפר, כדין עד דיתכניש ויסתליק מתמן מסאיב לבלהו, כמה דאת אמר, וכבס האוסף וגומר וטמא. אפר מאי טעמא, כמה דאת אמר (מלאכי ג כא) ועסותם רשעים כי יהיו אפר תחת כפות רגליכם,

^{לב} עיין קהלת יעקב ערך אפר פרה – אפר פרה נראה לענ"ד שהוא סוד המתקות הדינים ולהעלותן עד החכמה שהן הבינה דינין מתערים מינה, והוא בחינת ה' דהשם ומינה מתערין חמשה גבורות שהם סוד ה' אותיות מנצפ"ך גימטריא פ"ר, ובהצטרף ה' פר אל הבינה שהוא סוד ה' היא אותיות פרה, ואו עדיין אין נמתקין הדינין לגמרי עד שנעלה אותם אל החכמה, והחכמה הוא סוד האלף אלף חכמה ואו הם נמתקים לגמרי כנודע (פרי עץ חיים שער העמידה פרק א') וזה סוד אפר א' פר, וזהו ההבדל שבין אפר ועפר כי בזמן היות הדינים במלכות או בבינה נקרא עפר, שכן המלכות והבינה שניהם הן סוד ע' כמו שכתבתי בערך עין ואו נקרא עפר, אבל כשהן באין אל החכמה שהוא סוד א' נקרא אפר, ועבור שיש התחברות בין חכמה ובינה שהן ריעין דלא מתפרשין הבן בחכמה וחכם בבינה, על כן אמרו רז"ל (חולין פ"ח ע"ב) מצינו לאפר שנקרא עפר, וגם אותיות אה"ע מתחלפין מטעם זה א' ח' הוא בחכמה אלף חכמה ה' ע' בבינה שכן הבינה הוא סוד ה' שבשם, וכללות ז"ק היוצאים ממנה כל אחד כלול מיוחד, ועל כן נקרא שבע כנודע, בעבור שחכמה ובינה ריעין דלא מתפרשין, על כן אה"ע מתחלפין ואותיות אה"ע בגרון שהוא הבינה (עץ חיים שער טנת"א פרק ב'), שגם אורות החכמה שהוא א' ח' הן גם כן בבינה שהוא סוד הגרון, ועל כן אמרו רז"ל (במדבר רבה פרשה י"ט אות ג') על מה שאמר שלמה המלך ע"ה (קהלת ז' כ"ג) אמרתי אחכמה שביקש להשיג טעם הפרה, ולמדו זה ממלת אחכמה שהוא סוד החכמה ששם הוא טעמי פרה להעלותן עד החכמה, ועל כן היה נותנים על האפר מים חיים סוד החכמה שנקרא מים (תיקוני זוהר תיקון ס"ט ק"י ע"ב) והוא סוד החיים (קהלת ז' י"ב) החכמה תחיה בעליה, ונודע דחכמה הוא הוי"ה במילוי ע"ב ואחוריו קפ"ד, ובו חמשה חסדים חמשה פעמים ע"ב קפ"ד גימטריא אלף פר, וזהו אפר אלף פר שהוא סוד ה' חסדים דחכמה שממתיקים הגבורות דבינה:

^{לד} גם בדפוס תפילה, ומתורגו - תפלה

^{לז} תהילים פרק כו (יב) רגלי עמדה במישור במקהלים אַבְרָךְ יְדוּד:

^{לה} גם בדפוס תפילה, ומתורגו - תפלה

^{לו} גם בדפוס תפילה, ומתורגו - תפלה

^{לז} עיין ש"ע א"ח סימן צח

^{לח} שו"ע אורח חיים – סימן צח (א) המתפלל צריך שיכוין בלבו פירוש המלות שמוציא בשפתיו; ויחשוב כאלו שכינה כנגדו; ויסיר כל המחשבות הטורדות אותו עד שתשאר מחשבתו וכוננתו זכה בתפלתו; ויחשוב כאלו היה מדבר לפני מלך בשר ודם היה מסדר דבריו ומכוין בהם יפה לבל יבשל, ק"ו לפני מ"ה הקב"ה שהוא חוקר כל המחשבות. וכך היו עושים חסידים ואנשי מעשה, שהיו מתבודדים ומכוונים בתפלתם עד שהיו מגיעים להתפשטות הגשמות ולהתגברות כח השכלי, עד שהיו מגיעים קרוב למעלת הנבואה. ואם תבא לו מחשבה אחרת בתוך התפלה, ישתוק עד שתבטל המחשבה, וצריך שיחשוב בדברים המכניעים הלב ומכוונים אותו לאביו שבשמים, ולא יחשוב בדברים שיש בהם קלות ראש: הגה – ויחשוב קודם התפלה מרומות האל יתעלה ובשפלות האדם, ויסיר כל תענוגי האדם מלבו (הר"י ריש פרק אין עומדין). ואסור לאדם לנשק בניו הקטנים בבחי' כ"ג, כדי לקבוע בלבו שאין אהבה כאהבת המקום (בנימין זאב סי' קס"ג ואגודה פ' ביצד מברכין):

^{לט} הבטוי הוה עיין פ"ה הנהגת הלימוד פ"א ולעיל סוף תורה ד'. והביאור עיין בעש"ט עה"ת בראשית אות מה.

^מ אולי בבחי' יתרון האור מן החשך וכן מעונש הרשעים מבין חומרת העונן

שע"ז גם הרע יצטרף לכבוד שמים, עיין תורה ל' אות ו' שגם בן רשע הוא חלק ממלכות דקדושה/מא'. וזה בחי' אפר שבתפילה^{מב} דהיינו הטוב שמתברר הוא האפר שנעשה מטהר טמאים:

ועפר^{מג} שבתפלה, היינו שיקשר את עצמו בכלל ובפרט, עם נפשו ורוחו ונשמתו של שוכני עפר/מד^ג, ויעורר אותם בתפלתו שיתפללו עמו, בבחי' (ישעיה כו)/מח^ה הקיצו ורננו שוכני עפר ורינה היא תפלה כמ"ש אל הרינה והתפלה כמבואר בברכות לא. :

וזוהו (איכה ג')/מ^ו יתן בעפר פיהו. כלומר רמוז בתיבות אלו שיקשר דבורו בתפלתו עם שוכני עפר כנ"ל :

וזוהו שאמר אברהם^{מז} בתפלתו להצלת סדום ועמורה (בראשית יח)/מח^ה, הנה נא הואלתי לדבר עם^{מט} ה' ואנכי עפר ואפר, כי זה צריך לבחי' התפילה: דהיינו שאברהם אבינו רצה לתקן את הרע של אנשי סדום בתפלתו, ע"י שצרפם לתפלתו, וע"י שהתקשר לצדיקים, לכן אמר זאת. ועיין ביאור הליקוטים אות ט' שבדווקא נקט עפר ואפר יחד, ועפר קודם לאפר, כי רק ע"י ההתקשרות לצדיקים יש כח בידו לעשות אפר :

וזוהו נקרא תפילה^{נא} בציבור דהיינו כשמכניע את הרשע שלו ושל המתפללים עימו בבחי' אפר וכשמתקשר לצדיקים שוכני עפר, כי אותיות צב"ר דהיינו ציבור בכתיב חסר הם ר"ת צדיקים בינונים רשעים. בינוני, הוא המתפלל, כמאמר חז"ל (קדושין מ ע"ב)/נב^ה לעולם יראה אדם את עצמו כאלו חציו זכאי וכו' וחציו חייב דהיינו בינוני/נב^ה. צדיקים, זהו בחי' עפר כנ"ל שמתקשר לשוכני עפר שיתפללו עימו. רשעים, זהו בחי' אפר כנ"ל שעושה אותם כסא לקדושה בתפלתו :

ועיין בעל שם טוב על התורה – פרשת בראשית אות מה. קבלתי ממורי כשהרע הוא גורם טוב, נעשה כסא אל הטוב והכל טוב גמור, כמעט ביטול הקליפות, מעין העתיד הגם שיש בזה מג) דברים עמוקים לענין מחשבות זרות וכו': (תוי"ז פ' בא דמ"ט ע"ב):

ועי"ש ספר מקור מים חיים אות מג) שהובא דבר זה בס' היכל הברכה ס"פ וישב דרכ"ז ע"ג ד"ה ראשך, ומסיים בה וז"ל, הגם שיש בזה דברים עמוקים לענין מחשבות זרות, כי כשעולין מחשבות זרות ובטלים, בעת התפלה, אינם באים לבלבל, אלא להעלותם על ידי יראה וחרדה וביטול עד אין, עפרא בעלמא, בטל ממש מזה ומבא, אז נקשר נפש השכלי באור אין סוף, ובא להתפשטות הגשמיות, נפשי יצאה בדברו (שיר השירים ה') כל אחד לפי שרשו ונשמתו וכו', אבל באמת כשהרע גורם טוב נעשה טוב גמור, ועולין הניצוצין והנשמות, וכמעט שיש לרע עליה, רק כשעולה משם יתפרדו, והטוב עולה, והרע גמור נופל למטה, עכ"ל, ועיקר ענין מחשבות זרות עיין לקמן פ' נח בעמוד התפלה באורך מן אות צ"ז ולהלן:

^{מא} והביאור שם כי מעונש הרשעים גם מתגלה כבוד שמים בבחי' יתרון האור מן החשך.

^{מב} מתצו - שבתפלה

^{מג} בתקפא ו' מנקד חולם פ' עם דגש (נראה שהיה חסר להם אותיות והשלימו במנוקדות)

^{מד} מכאן נוסח ההתקשרות שלנו ולכל הצדיקים שוכני עפר קדושים אשר בארץ המה. ובוה לא ממעטים לומר שוכני עפר הצדיקים אמיתיים כמו לגבי הצדיקים בדור שממעט האמיתיים דייקא. והעם כי שוכני עפר כנראה מדובר באותם שכבר היו בגהנם וכלה כל הרע מהם ונשארו צדיקים גמורים ועוד אפשר שכיון שהגיעו לעולם האמת כבר יודעים האמת ומכאן ולהבא הם צדיקים. וצ"ע דלא מסתבר כל כח שרק ע"י שכבר יודעים האמת יש כח בתפלתם כל כך. עוד צ"ע שכיון שלא ממזכירים את הצדיקים בשמם א"כ זה כולל כולם מאדירה המונים עד אין מספר וצ"ע אולי הכוונה מצד שרש נשמתם שהם ס' רבוא והכוונה לכל קומת ישראל המתוקנת כבר.

^{מה} ישעיה פרק כו (יט) יחיו מתוך נבלתי יקומון הקיצו ורננו שוכני עפר פי טל אורת טלף וארץ רפאים תפיל:

^{מו} איכה פרק ג (כט) יתן בעפר פיהו אולי יש תקנה:

^{מז} פ' עם דגש (כנראה כנ"ל מחוסר אותיות)

^{מח} בראשית פרק יח (כו) ויען אברהם ויאמר הנה נא הואלתי לדבר אל אדני ואנכי עפר ואפר:

תורה תמימה (כו) עפר ואפר. דרש רבא, בשכר שאמר אברהם ואנכי עפר ואפר וכו בניו לשתי מצות, אפר פרה ועפר סוטה. וליחשב נמי עפר כסוי הדם, התם הכשר מצוה איכא, הנאה ליכא - גא- [סוטה י"ז א']:

^{מז} גם בדפ"ר ותירל - עם ומתירלו - אל (כלשון הפסוק)

^נ גם בדפ"ר התפילה, מתצו - התפלה

^{נא} גם בדפ"ר תפילה, ומתצו - תפלה

^{נב} קידושין דף מ: תנו רבנן לעולם יראה אדם עצמו כאילו חציו חייב וחציו זכאי עשה מצוה אחת אשריו שהכריע עצמו לכף זכות עבר עבירה אחת אוי לו שהכריע את עצמו לכף חובה שנאמר וחוטא אחד יאבד טובה הרבה וכו' עי"ש

^{נג} לכאורה צ"ע מנדה דף ל: ומה היא השבועה שמשביעין אותו תהי צדיק ואל תהי רשע ואפילו כל העולם כולו אומרים לך צדיק אתה היה בעיניך כרשע. ועוד צ"ע כי עי"ש בקדושין שמה שצריך לראות עצמו כאילו חציו חייב חציו זכאי זה זה רק כאילו ושמא באמת הוא כך ועלול בעבירה אחת להכריע את הכף וכן לענין התחזקות שמא במצווה אחת יכריע לטובה וא"כ שיתחזק עצמו מאד שמא במצווה זו שלפניו תלוי הכל. אבל באמת הרי מדובר בכל אדם ולא כולם בינוניים. וצ"ל שכיון שדיבר מרשעים ממש ומצדיקים ממש ממילא כל השאר הם בבחי' בינוני.

ולעורר שוכני עפר שיתפללו עימו, זה יש בפרט ובכלל.

בפרט, היינו שיקשר תפלתו עם חלקי נר"ן שלו שבאו כבר בגילגול ונתקן דהיינו לטוב שבגלגוליו הקודמים/12.

ובכלל, היינו שיקשר תפלתו עם נר"ן ניה של שוכני עפר אחרים צ"ע לכאורה הכוונה לכל הצדיקים שוכני עפר שהיו מאז ומעולם, לעורר אותם שיתפללו עמו :

וזזהו בחי' שבעה שבעה הנאמר בפרה, שכל ענינה שבעה. היינו כמובא (בוזהר אחרי עו ע"ב)13/14 שהמדרש מונה שבעה דברים בפרה שכל אחד מהם שבעה דהיינו שבעה כבוסיין דהיינו שבעה שצריכים לכבס בגדיהם מחמת שנטמאו/15 שבעה כהנים שבע פעמים נזכר כהן בפרשה/16 וכו' ז' פרות ז' שריפות ז' הזיות ז' טמאין וז' טהורים. זהו בחי' תפילה17 כי התפלה היא בחי' שבע, בחי' (תהלים קיט)/18 שבע ביום הללתיך ופירש רש"י - שבע ביום - שחרית שתים לפני קריאת שמע ואחת לאחריה ובערב שתים לפניה ושתים לאחריה. על משפטי צדקך - על ק"ש שהיא דברי תורה: :

אות ו

עתה יבאר בפירוט יותר מה הוא הרע הנ"ל שלו ושל המתפללים עימו שצריך בתפלתו לעשותם אפר. ולקמן באות ז' יבאר כיצד נוסף לביטול הקולות רעים גם מתקנם ומחזירים בתשובה, משמע שמדובר ברשעי ישראל.

ולקמן באות ט' מבואר שהכוונה כאן גם לקולות רשעים גמורים וגויים/19 שלא מתפללים כגון עוג שבא בתפלת משה רבינו ואפילו התנא אבא שאול בא קול עוג בתפלתו עי"ש שצריך להזהר ולבחון באיזה רשע

12 צ"ע דלא קאמר שיקשר תפלתו למצוות שעשה בגלגול זה ועלו למעלה לעולם השכר שלו, עיין זוהר ח"ג דף פג: תא חזי, בר נש דעביד מצוה, ההיא מצוה סלקא וקיימא קמי קודשא בריך הוא, ואמרה אנא מפלנייא דעבד לי, וקודשא בריך הוא מני לה קמיה, לאשגחא בה כל יומא, לאוטבא ליה בגינה:

(העניין מבואר בערבי נחל לך וחקת) וגם הם בחי' נר"ן כמבואר בתורה נד. שבכל המצוות ומו"מ מעלה נצוצות קדושים ונכללים בנר"ן שלו והשכינה מעלה אותם מ"ן להקב"ה. משמע שזה לא נקרא שוכני עפר עדיין אלא חלק ממנו.

אבל מגלגול קודם נקרא שוכני עפר וצ"ע בזה דמשמע שהנר"ן שלו בגלגול קודם ממתין לו.

ועיין זהר חיי שרה דף קלא. ובתיקונים דף פא. שואל איזה גוף יקום בתחיה כגון שהתגלגל ב' פעמים ובאחד היה צדיק ובשני רשע, ומבאר שיקום רק הצדיק אמנם משמע שזה דייקא כשרשע היה רשע גמור אבל עכ"פ משמע שאם יקומו שניהם אין יחס בניהם, וצ"ע א"כ איזה יחס יש לאדם עם הגלגול הקודם שלו.

ועיין דמשק אליעזר על חיי שרה הנ"ל מה יהיה במי שבכל הגלגולים היה בינוני, ומבאר שם שכולם יקומו אלא שאותו גלגול שהיה צדיק ביותר יהיה כמו אב לאחרים.

וכן קשה לפי מה שאמר רבינו שאין הקב"ה עושה שני פעמים דבר אחד עיין שיחות הר"ן אות נד

ובליקוטי הלכות גטין הלכה ג אות טו - כי אפלו מי שמגלגל מנשמת חברו גם כן אינו שונה לחברו, כמו ששמעתי מפי רבנו זקרונו לברכה, כי אין הקדוש - ברוך - הוא עושה שני פעמים דבר אחד, ועל - כן לעולם אינו נתגלגל בחברו כל חלקי נשמת הראשון ממש, רק נשמת זה בצרוף נפש אחרת ממקום אחר או רוח זה עם נפש זה וכיוצא בזה. נמצא, שהוא ענין אחר מן הראשון, ועל - כן כל נשמה מישאל שפגה בזה העולם הוא בחינת שכל חדש ועצה חדשה להשיג ולהפיר אותו יתברך.

אמנם עיין שער הגלגולים סוף הקדמה ד' (ובהקדמה ה) בענין רב ששת שהיה גלגול בבא בן בוטא וע"כ אמר חדאי נפשי וכו' כי ידע שתיקון נפשו אינו לו אלא לבבא בן בוטא עי"ש. אלא שצ"ע כי היה סוד גלגול כפול ואינו בכל אדם עי"ש.

עוד צ"ע איך יתקשר לנר"ן מגלגול קודם שלו שאינו יודע מי היה ומה שמו. אמנם זה צ"ע גם לקמן כיצד מתקשר לשאר שוכני עפר.

12 גם בדפוס נר"ן, ומתוצו - נר"ן

13 * ובמדבר רבה פרשה יט ב' [תנחומא חקת סימן ה' ילקוט שמעוני תורה רמז תשנט. פסיקתא רבתי יד]

14 מדרש רבה במדבר פרשה יט סוף פסקה ב' - ר' חנן בן פזי פתר קרא בפ' פרה שיש בה משבעה שבעה שבע פרות שבע שריפות שבע הזיות שבע כבוסיין שבעה טמאים שבעה טהורים שבעה כהנים ואם יאמר לך אדם חמשה הן אמור לו משה ואהרן בכלל שנה' וידבר ה' אל משה ואל אהרן לאמר זאת חקת התורה:

15 עיין משנה פרה ד' ד' כל העוסקים בפרה מתחילה ועד סוף מטמאים בגדים. והם: א- השוחט, ב- מזה הדם, ג- שורף, ד- המשליך הארז אוזב ושני, ה- אוסף האפר, ו- מזה המי נדה, ז- האיש שהוזה עליו.

16 עי"ש זוהר ששואל הרי הם חמישה בלבד ומתריך שמשה ואהרן גם נחשב כאילו כתוב כהן.

17 גם בדפוס תפילה, ומתוצו - תפלה

18 תהילים פרק קיט (קסד) שבע ביום הללתיך על משפטי צדקך: פרש"י - שבע ביום - שחרית שתים לפני קריאת שמע ואחת לאחריה ובערב שתים לפניה ושתים לאחריה. על משפטי צדקך - על ק"ש שהיא דברי תורה:

19 כתבתי רשעים גמורים וגויים לרמוז לקרח והזקן שהם רשעים גמורים אע"פ שכן מתפללים.

מדובר ואם יש בכח תפילתו להכניעו. כי הכנעת הרשע ע"י התפלה כנ"ל נקרא התגרות כמבואר שם באות ט' הנ"ל ואסור להתגרות ברשע שהשעה משחקת לו כמבואר בגמ' שהכוונה כל זמן שהקב"ה מסלק ממנו המשפט כדי שתמלא סאתו. ומשמע מזה שהקולות האלה לא באים מעצמם אלא הוא בעצמו מתקשר אליהם כדי לתקנם.

ורבנו מבאר כאן שבכלליות הן ג' קולות קול כסילות קול כפירה וגידוף כלפי מעלה וקול דבורי בוז לצדיק/ס"ג. ואולי אפ"ל שגם בפרטיות אצלו בעצמו יש בחי' השפעה של ג' קולות אלו לרעה על תפילתו וצריך גם זה לתקן

ולקמן באות ז' יבאר כיצד מתקן אותם בתפלתו, שאת הכסילים צריך להעלות לאמונה ואת הכופרים לחזק ליבם שלא תזיק להם חכמתם ואת הבזיונות להפוך לכבוד שמים כפי שיבאר לקמן. ובפרטיות אולי אפ"ל שהם ג' מיני קולות רשעים דהיינו קולות רעים המפילים מאמונה ותפלה, היוצאים מהבל פה/ס"ד של הרשעים.

(ועיין תורה כב שיש כנגד קול הש"י מתעורר קול הברא של הסט"א והוא מנסר בעולם ומפיל מאמונה וצריך להתגברות גדולה לדבק עצמו לקול הנשמה קול הש"י כדי לבטלם)

קול אמונות כוזבות דהיינו דרכי האמורי פגם אמונה הבא אליו מהבל פיהם. וקול כפירה ממש הפלוסופים המחרפים כלפי מעלה שבא אליו מהם וקול המבזים את הצדיק שגם מזה צריך להינצל. ואולי הפגם בזה הוא שעי"ז נחלש קצת מהאמונה בעצמו, וכמבואר בשיחות הר"ן קמ עה"פ מי בז ליום קטנות המובא בסוטה מח: ועי"ז נחלש מעבודת התפלה.

גם נוסף למה שנתבאר לעיל שצריך לבחי' עפר ואפר בתפילה דהיינו להכניע את הרע של עצמו ושל המתפללים עימו (וצדיקים גדולים מתקנים גם רשעים גמורים ממש כפי שיתבאר לקמן באות ט'). כדי שיוכל להתפלל תפלה שלימה שתעורר זכות אבות כנ"ל, מבאר עתה מה הוא הרע הנ"ל שברשעים המתפללים עימו, כי צריך לתקן בתפילתו בחי' שלש קולות רעים היוצאים מהרשעים המתפללים עימו, (כי בכוחם של קולות אלה להפילו מהאמונה והתפלה). והג' קולות הם: האחד בחי' (קהלת ה')/ס"ה קול כסיל ברוב דברים קולם של אותם שנפלו לאמונות כוזבות,

והשני בחי' מה שאמר משה רבנו ליהושע על קולם של השמחים בחטא העגל (שמות לב)/ס"ו קול ענות אנכי שומע קולם של אותם שנפלו לכפירות,

והשלישי בחי' קול חרופים ובזיונות, בחי' (תהלים מד)/ס"ז כל היום כלמתי נגדי וכו' מקול מחרף ומגדף קולם של המחרפים אותו, וצריך לתקן אותו, כי יש בזה חילול ה', במה שמחרפים יראי ה', כוונתם ממילא גם כלפי מעלה, בבחי' כל ת"ח שאינו נוקם ונוטר אינו ת"ח כי כבודו הוא כבוד שמים/ס"ח:

^{סג} נראה שהם בסדר הזה דווקא וכן משמע לקמן בסוף אות ו' שהם בחי' שחיטה שרפה אסיפה דהיינו סדר ברור הפרה אדומה ולפ"ז נמצא שקול המחקרים גרוע קול הכסיל כי הכסיל רק פונה עורף ממנו ית' אבל המחקרים מגדפים כלפי מעלה כמבואר לקמן ולפ"ז קול השלישי של המחרפים את הצדיק גרוע מכולם ולכאורה צ"ע כי המגדף בסקילה אבל בזוי צדיק אין בו עונש וצ"ע אולי כי אין לו כפרה בעונש וכדמצינו בקרח שהי הצריך לברא מיתה משונה של פתיחת פי האדמה כדי לכפר לו

^{סד} כך נראה לפרש עפי" תורה לא – שיש הבל שהולך בארץ וכשהוא רע בכוחו להחטיא וכשהוא טוב בכוחו לעורר תשובה. ועיין גם תורה מג בענין הזה

^{סה} קהלת פרק ה (א) אל תבהל על פיך ולפך אל ימהר להוציא דבר לפני האלהים כי האלהים בשמים ואתה על הארץ על פן יהיו דבריך מעטים: (ב) כי בא החלום ברב ענין וקול כסיל ברב דברים:

^{סו} רבי אברהם פריצול – כי בא החלום ברוב ענין וקול כסיל ברוב דברים: כי בא יבאר פחיתות הרבות הדברים ועוות הסדר במקום שאינו ראוי לפי שידמה להגעת החלום אל החולם מורכב מספורים ומראות כוזבות ונמנעות יגיעו מהדמיון והמחשבה ומשותף המאכלים והלחות הגוברות כן ידמה קול כסיל ברוב דברים ועל כן יהיו דבריהם מעטים כמו שבאר למעלה גם בדברים המדייניים:

^{סז} שמות פרק לב (ז) וישמע יהושע את קול העם ברעה ויאמר אל משה קול מלחמה במחנה: (יח) ויאמר אין קול ענות גבורה ואין קול ענות חלושה קול ענות אנכי שמע: (יט) ויהי כאשר קרב אל המחנה וירא את העגל ומחלת ויחר אף משה וישלף מקדו את הלחת וישבר אתם תחת הקר:

^{סח} רש"י (יח) אין קול ענות גבורה – אין קול הזה נראה קול עניית גבורים הצועקים נצחון ולא קול חלשים שצועקים וי או ניסה: קול ענות – קול חרופין וגדופין המענין את נפש שומען כשנאמרין לו:

^{סט} תהילים פרק מד (טז) כל היום כלמתי נגדי ובשפת פני פסתי: (יז) מקול מחרף ומגדף מפני אויב ומתנקם:

^{סז} רד"ק (טז) כל היום, כמו כל הימים. כלמתי, לשון יחיד על דרך כלל. והנה אנחנו נכלמים מדברי המחרפים והמגדפים אותו לאורך גלותנו. וזהו שאמר;

^{סח} צ"ע אולי אפ"ל שגם מזיק לו בעצמו כי יכול להפיל מהאמונה בעצמו. עיין שיחות מוהר"ן – אות קמ כי כשמבזים אדם צריך התחזקות גדולה שלא ליפול בדעתו ולזלזל בחשיבות עבודתו אצלו ית' שזו עצת היצר להחלישו מלהתאמץ בכח על דבר שבקדושה. מאידך אפשר שלא שייך כל המהלך הזה כי מדובר בצדיק גדול מאד שרק בכוחו לתקן קולות אלו ממילא אפשר שזה בחי' שנכנס לצינור שלהם ולא ניוזק כלל אלא רק מתקן אותם.

וזהו בחי' עץ ארז, ואזוב, ושני תולעת, הנאמר בפרה שמשליכים לשריפת הפרה אדומה ומבאר רבנו שרמוז בהם קולות הרשעים הנ"ל באות ה' שצריך לעשות מהם אפר תחת כפות הרגלין דהיינו התפלה, דהיינו לעשות מהן כסא לקדושה כנ"ל שיצטרפו גם הם לכבוד שמים שבתפלה, אבל בדרך שלילה, דהיינו שיהיו לימוד על עונש הרשעים דהיינו אותם שלא מצטרפים להמלכת הש"י באופן חיובי :

ארז זה רמז על קול הכסילות של הרשעים בחי' קול כסיל ברוב דברים, שמאמינים ברוב ס' הנהגות ואמונות כוזבות, שהם בחי' דרכי האמורי [צ"א], כי פתי יאמין לכל דבר {משלי יד} דהיינו שמתפתה להאמין בכל דבר ולכן כשהוא כסיל/ע"ב אזי מאמין אמונות כוזבות : וזהו טעם שהכסיל הזה נמשל לבחי' ארז, שהוא גבוה בחי' (עמוס ב) [צ"א] ע"אנכי השמדתי"ה את האמורי אשר כגובה ארזים גבהו, ע"הגבוהי קומה, עפ"י הרוב הן כסילים וכן מצינו מאמר חז"ל כל ארוך הוא שוטה [צ"א] [צ"א], ורבנו מבאר טעם שגבוהי קומה הם כסילים כי מחמת גובה קומתו, העשנים

^ס גם בדפ"ר הנהגות, ומתרו - הנהגות

^ז תוספתא שבת פרק ז וח'. רמב"ן דברים יח ט דרשות הר"ן דרוש יב

^{עא} עיין רמב"ן על דברים יח ט' שמאריך לבאר את ענין הכישוף וקסמים וניחוש וכל תועבות הגויים שהתורה אסרה, עי"ש שיש ממש בהם כי לכל דבר יש שר ומלאך שכשמקטירים לו בזמן ידוע הוא מגלה עתידות והתורה אסרה זאת עי"ש.

^{דרשות הר"ן} - הדרוש השנים עשר - ואלו הידיעות כלן הקסם והעוננות והכישוף וזולתם הם הנקראים בלשונם ז"ל דרכי האמורי, ומאלה קצת הדברים אסורים וקצתם מותרים:

^{עב} לעומתו יש פתי חכם שאחרי שמתפתה להאמין בכל, אזי מוצא את האמת ומבדיל בינה לשקר, כדמצינו ביתרו שעבד כל ע"ז שבעולם ולבסוף התגייר.

^{ועיין שיחות הר"ן} קג טוב יותר להיות פתי יאמין לכל דבר, דהיינו להאמין אפלו בשטותים ושקרים כדי להאמין גם בהאמת, מלהיות חכם ולכפר בכל חס ושלוה דהיינו לכפר בשטותים ושקרים. ועל ידי זה נעשה הכל ליצינות אצלו וכופר גם בהאמת חס ושלוה. "ומוטב שאקרא שוטה כל ימי ואל אהיה רשע אחת לפני המקום" (עדויות ה ו):

^{ועיין ר' צדוק הכהן בספר צדקת הצדיק} - אות רנט שורש כל דבר רע הוא ליצינות שהוא היפך האמונה שהוא מתלוצץ מכל דבר. וזה טעם ראשית גוים עמלק כמו שאמרו במדרש (שמות רבה כ"ז ו) על פסוק (משלי י"ט כ"ה) לץ תבה זה עמלק ופתי יערים זה יתרו. ושמעתי דפתי הוא המאמין בכל כמו שנאמר (שם י"ד ט"ו) פתי יאמין לכל דבר ויתרו לא הניח עבודה וזה וכו' (מכילתא יתרו י"ח) שהאמין בכל ולו יש תקנה שיערים להאמין בה' אמת על ידי הכאת הלץ שהוא שאין מאמין כלל: וזה ראשית והתחלת לכל כוחות הרע דגוים ...

^{עג} עמוס פרק ב (ט) וְאֲנֹכִי הַשְׁמַדְתִּי אֶת הָאֱמֹרִי מִפְּנֵיהֶם אֲשֶׁר כָּגְבְּהוּ אֲרָזִים וְגָבְהוּ וְחָסֵן הוּא כְּאֱלוֹנִים וְאֲשַׁמֵּיד פְּרִיזוּ מִמֶּעַל וְשָׁרְשָׁיו מִתַּחַת:

^{עד} גם בדפ"ר ותולד - אנכי, ומתרו - ואנכי (כלשון הפסוק)

^{עה} בדפ"ר אשמיד

^{עז} בדפ"ר והגבוה

^{עח} כמאמר חז"ל כל ארוך שוטה עיין רמב"ן מלחמות על הר"ף סוכה טו: ועיין ספר מעשה טוביה חלק עולם הקטן פ"ב (דף סו בטהו' ונציה תרסח) הובא באדרת אליהו (הגר"א) עה"ת בראשית א' ג'. עיין מטה אפרים תרמו אות ד' לחוש לדעת בעל הלכות גדולות סימן טו שהרס שוטה הפירוש שעליו ארוכים.

^{ע"ה} מעשה טוביה חלק עולם הקטן פרק ב' החקירה הרביעית בהתחלת ועיקרי חכמת ההבטה ואיזה הוא הסימן היותר בחון. תשובה: הסימנים הם לאין מספר, אבל לא אביאם כלם שלא להכביד על המעיין, אמנם קצתם אזכירם ואחקור עליהם.

הא' מדוע קצרי הקומה רובן חנפים וטובי ההבנה? תשובה בהיותם קצרי הקומה יש מעט ריח בין הלב שהוא משכן הרוח החיוני לבין המוח שבו מורשי המחשבה ובנקל יתנשאו האדים למעלה אל המוח אשר בו נולדה המחשבה ועי"ז ימחר להבין וכן להפך כל ארוך שוטה מטעם הנזכר.

הב' מדוע קטני הקומה וכחושי הבשר הם מבולבלים? לפי שבהיות הגוף קצר ומריב חמימותו הקטורים עולים במהירות ונדחים מכח המדמה ויתערבו אל אשר עדיין לא הגיעו היטב לשלימותם וידיעה ברורה ולכן יותר קרובים לבלבול הדעת לשטות ולהבל.

ג' מדוע גדולי הקומה קשים ההבנה? לפי שהעשנים מתאחרים הרבה בעלותם מלב למוח שהוא מקור המחשבה.

ד' מדוע אנשים קצרים רובן פקחים וגבורים ואבירי לב? לפי שהעשנים והכח שבגוף קצר מוכנים יותר. משא"כ בגדולי קומה שמתפוררים ומשתבשים והיינו דאמרי אינשי כל ארוך שוטה:

^{מלחמות השם לרמב"ן} על הר"ף סוכה דף טו: ומה שאמרו עבות שלשה לא משכחינן לא ענפי הקטומים שלא מצינו לר' טרפון שאסר בהן לכתחלה אלא מפני שאין הדס שכלו עבות מצוי להן במקומן באורך ג' טפחים שרוב הארוך שוטה, והיינו דאמרי' בהדיא עבות שלשה, אלמא משום עבות הוא דאינו מצוי, ותלתא קטומי שכחי להו טפי מחד ולא קטים שדרך ההדס הזה ליבש בראש ולהשיר עליו העליונים ולהיות קטום:

^{אדרת אליהו להגר"א} (בראשית פרק א פסוק ג) - יהי אור. אור דנהיר במוחא וליבא, כי מוחא וריאה מים, ובקד"א שם אור כמו שאמרו בוהר (ת"ת תי' ל. עד, ב). י' אויר, וכן ריאה מים ובלבא אור, וזה שאמר. יהי אור ויהי אור. ועיקר נאמר על אור דליבא, כי בריאת חלקי הראש לא נכתב כאן, כמו שאמרו (חגיגה יב, ב), מכדי בשמים פתח ברישא מאי שנא דקחשיב מעשה ארץ. כי המוחא סתום ולא נגלה למשה רק בבניה, ואף שער אחרון לא נגלה לו כמו שאמרו (ר"ה בא, ב) חמישים שערי בינה כו'. ובינא רוחא דליבא, הוא ברא את העולם בחכמה כמו שאמרו (תנחומא בראשית א) בתורה נתייעץ הקב"ה וברא את העולם, ותורה היא חכמה. וכן הלב מתייעץ בכל מעשיו במוח כידוע, שלכן אמרו כל ארוך שוטה (עי' בס' מעשה טוביה"ה עולם הקטן פ"ב ד"ה החקירה הרביעית):

העולים באור חוזר מהלב שהוא רק כח התפעלות והרגשה **אל המוח להתבשל במוח, ולהתהוות מהם מחשבות** [ע"ט]^א דהיינו שכל מצומצם באותיות באופן שיוכל להרהר ולחשוב כיצד להוציא לפועל את הרגשת המדה שהתנוצצה בלבו.

העניין הוא כי שרש כל מחשבה דבור ומעשה שבפועל הוא חכמה שבמוח המאיר ללב (דהיינו נפש השכלית בנפש הבהמית). אלא שתחילה דהיינו שרש כל מחשבה היא בבחי' ספת אור חכמה מופשט המאיר ויורה כחץ בהעלם ללב/א^ב (כי הלב בחי' נוקבה ושם מתבשל ונבנה למדה מז' מדות כגון חסד שהיא אהבה) שמתבטא בהרגשת התעוררות פתאומית לאיזה מדה (כגון שמתעורר באהבה גדולה ואינו יודע מה לעשות) ואזי חוזר הלב ומעלה מדה זו למח (וכלפי זכות המח נחשב המדה לעשן גס) ובמח נעשה ממנו מחשבה, כיצד להוציא לפועל את המדה הזו (במחשבה דבור ומעשה בפועל) ומשם מתחיל הבחירה/א^ג וחוזר ללב ונעשה שם הרהור הלב דהיינו התפעלות הלב ממחשבה הנ"ל ושם עיקר הבחירה עצמה על העשיה בפועל אם ע"י יצר הטוב או ח"ו הרע (כמבואר בתורה מט אות א)

אבל אצל גבוהי קומה **העשנים האלו** דהיינו המדות שנתהוו בלב וחוזרים באור חוזר למח לחשוב כיצד להוציא לפועל **נחלשים ברוב הדרך שיש מהלב** **ג"על המוח, מחמת גובה קומתם, ואינם ביכולתם להתהוות מהן מחשבות שכליות** דהיינו מחשבות כיצד להוציא לפועל את המדות/א^ד שע"ז יאיר האמת בלבם (דהיינו הארת השכל בלב דהיינו נפש השכלית בנפש הבהמית להשליט השכל על הלב. **ומחמת זה, ה"הגובהי קומה עפ"י רוב הם שוטים** [ב]^ה כי השכל חלש ונפש השכלית לא מאירה בנפש הבהמית. נמצא הלב שבו הנפש הבהמית שולט על המח בבחי' כסיל החפץ בהתגלות לבו. שוטה פירושו חסר דעת/א^ו דהיינו שחסר חיבור אליו ית"א/א^ז דהיינו אל האמת. נראה הכוונה שכיון שהוא כסיל דכתיב בו (משלי יח ב') שאינו חפץ בתבונה אלא רק בהתגלות לבו, ע"ז נעשה גם שוטה חסר דעת.

^א עיין טל אורות (לרבי יעקב מאיר שפילמן) ח"א פ"ב אות יב

^ב עיין סוף תורה כט עה"פ שבע מחלפות ראשו רמוז בזה שהמחשבות החולפות במוחו הן כפי הז' מדות שבלבו. ואע"פ שמבואר בתורה לה אות א' וכן בתורה ד' על מאמר חז"ל בשעה שנשא שלמה את בת פרעה וכו' מבואר שם שהמידות תלויות בחכמה צ"ל ששניהם המחשבה והמידות תלוים זה בזה. ועיין טל אורות הנ"ל מבאר שבוודאי שרש הכל במח אבל תחילה הוא חכמה ובא אל הלב בהעלם בבחי' הבזק בחי' יחוד מוח לב שיוורה הטיפה כחץ והלב הוא נוק' שבונה את הטיפת מוחין לקומה שלימה של מידה (והוא כפי המדות שבלב אם זך או עכור) ואזי באור חוזר שב אל המח לבחי' תבונה (חצוניות הבינה) בבחי' שבע מחלפות ראשו המבואר בסוף תורה כט. ואזי נעשה מחשבה כיצד להוציא לפועל את המדה ולזה מכנה רבנו מתבשל ואזי יש לו בחירה לתקן את המדה כי מהלב באה מעורבת טוב ורע כפי זכות או עכירות ליבו ועיין בלקוטים יקרים המובא בבעש"ט עה"ת הנ"ל בראשית אות לו מקור מים חיים שם אות כט. כיצד צדיקים בכוחם לתקן את המדה העולה מן הלב ולבטל הרע שבה כבר במחשבה. אבל אצלנו נראה שזה בבחי' הלב דהיינו אחר שכבר נעשה למדה רעה יש בחירה איזה מדה להוציא לפועל בעשיה כמבואר בתורה מט ששני היצרים טוב ורע הם במחשבת הלב.

^ג **שכיון שמאור חכמה**, עד מחשבה בפועל, המרחק עצום, לכן נעשה בשני שלבי צמצום, שתחילה נסתלק מחכמה להרגשה בלב, דאינה מוגדרת רק כגון אהבה עצומה שלא יודע מה לעשות איתה, ומעלה אותה אל המח לחשוב כיצד להוציאה לפועל, ושוב מסתלק מבחי' הרהור להרגשת הלב בפועל שהיא בחי' עשיה.

^ד **נ"ל אע"פ** שעיקר הבחירה היא בלב כמבואר בתורה מט אבל יש בחי' כבר בבחי' התעוררות המדה כשעולה אל השכל וכמבואר בבעש"ט עה"ת בראשית ו' הנ"ל אלא שהיא עבודה קשה לבחור ולקיים המבואר שם לכן עיקר הבחירה היא אח"כ כשחוזר ללב.

^ה גם בדפ"ר על, בתורלד ומתורלו - אל

^ו **הביאור בזה** נראה כי העשנים העולים מהלב למח יש בהם עכירות הלב כפי זכותו ועכירותו לכן נקראים עשנים כלפי זכות השכל שבמח והם מדה מז' מדות כגון אהבה וכשהלב עכור אזי היא מדה נפולה שמצד זה כשעולה משפיעה על המחשבה לרעה אבל מאידך היא מדה קדושה ומכוחה נעשית המחשבה השכלית באותה מדה דהיינו שחושב מחשבות כיצד להוציא לפועל את המדה הזו לכן כשהלב רחוק מהמח אזי אין כח במח כל כך לחשוב בהוצאה לפועל לכן הגבוהי קומה גם לא רעים כמו שהם לא חכמים כי אין להם את השכל של הוצאה לפועל של המידות בין לטוב או רע. לכן מאמינים באמונות כוזבות. וצ"ע הקשר עיין לקמן.

^ז גם בתורלד - הגובה, בדפ"ר הגובה, ומתורלו - הגבוהי

^ח עיין אדרת אליהו הנ"ל שרמו שם לסעם הזה.

^ט **כידוע מאמר חז"ל** בסוטה אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות והיינו חוסר דעת אבל סתם שוטה האמור בחז"ל מחדא מחתא עם חרש וקטן איתא בחז"ל בגיטין דמאבד מה שנותנין לו. ולכאורה הן שתי בחי' שוטה. שתי סוגי דעת דהיינו דעת לשמור ודעת להתחבר לקדושה. **ואולי** כיון שרעת היא חיבור לכן גם ההתחברות של אדם לחפץ מסויים עמ"נ לשמור עליו זה נקרא בחי' דעת. כי שוטה וקטן הנפש המפעילה אותם היא רק נפש הבהמית שעסוקה תמיד רק בקיום עצמה ואין לה דעת לשמור דבר שאינו שייך לעצם הקיום שלה.

^י **צ"ע האם דווקא** דבר שבקדושה לא יודעים להוציא לפועל או כיון שהלב רחוק ממח גם כל דבר לא יודעים. ועיין תורה מג שיש דעת דסט"א ושם ביארנו שיש לו חיבור אליו ית' אבל מחמת שהיא דעת נפולה לכן כל התחברותו היא לאותו רגע של זעם דהיינו שמי שזוכה לדעת גדול כך כך כמו בלעם אזי אצלו העבירה היא להכעיס ולא לתאבון כי באמת יודע גדולת הש"י אבל מורד בו ומחפש אצלו בעצמו את הפרצה ופתח לעשות רע דהיינו את הרגע של זעם על ישראל. ונראה שזה שייך דייקא אצל הקטני קומה דלקמן אבל הגבוהי קומה שכאן אין להם דעת כלל. רק נגרר אחר תאוות לבו מכח נפש הבהמית שכל כוחה רק קיום הגשמי של הגוף ותאוותיו.

וזה קול כסילות הנ"ל הוא **בחי' דרכי אמורי** שהאמינו בכל מיני סגולות שאין בהן ממש ובכל מיני רמזים של הבל לדעת העתיד כגון צבי הפסיקו וכיו"ב כמבואר בתוספתא דשבת פ"ז ופ"ח, והאמונה בהן היא מחמת שאין להם שום שכל לכן הולכים אחר שרירות ליבם דהיינו נפש הבהמית, כי ברוב הדרך ממש ללב נחלש השכל, מחמת כי כגובה ארזים גבהו. בשביל זה הם מאמינים אמונות רבות כוזביות כנ"ל כי אין להם השכל להתחזק באמונה בו ית', וכמבואר בתורה רנה שאמונה בלא דעת אפשר ליפול ממנה, וכן מצינו שאצל נשים שדעתן קלה ושכלן חלש מצוי יותר האמנות הכוזבות/טו.¹ פשוט שאין הכוונה שכל גבוהי קומה שוטים אלא כיון שרוצה רבינו לרמוז את קול הכסילות הזו של אמונות כוזבות בבחי' ארז לכן מבאר זאת מצד גובהו ע"י שמצא שגם מצד הטבע יש בחי' כזו שהכסילות נובעת מהריחוק בין לב ומוח שמצוי אצל גבוהי קומה. :

וקטני קומה הם בחי' קול רע המכונה אזוב, וקול זה מצוי אצל קטני קומה שאצלם להפך הלב סמוך למוח וגורם שהעשנים שלהם דהיינו המידות החוזרים באור חוזר מהלב אל המוח **נתבשלים היטב, ונעשה מהם מחשבות שכליות** כיצד להוציאן לפועל, אבל מחמת ששכלם על פי רוב יותר ממעשיהם הטובים דהיינו כיון ששכלם רב מחמת הנ"ל לכן עפ"י רוב יודעים מה לעשות יותר ממה שיש בהם כח לעשות ולקיים/י² לכן לא נחקק בלבם האמת הטמון במעשה ונשאר ליבם חסר אמת לעומת רוב השכל המאיר בו לכן כל עודף השכל שבלא אמת נעשה לחקירות ופילסופיא של חכמות חיצוניות המביא לכפירות, **בחי' (אבות פ"ג/ג) כל שחכמתו מרובה ממעשיו** אין חכמתו מתקיימת (שם משנה ט) ודומה לאילן שענפיו מרובים ושורשיו מעטים ורוח באה ועוקרתו (שם משנה יז) דהיינו שרוח הדעות זרות וחכמות חיצוניות הנושבות בעולם הזה כל אחיזתו בנוף השכל הרב בפלפולים וחקירות חיצונים, ורק מי שיש לו שרשים חזקים של אמת באמונה פנימית יכול להחזיק מעמד ולא להיעקר משורשיו דהיינו ח"ו להיות בבחי' רשעים קרויין מתים בחייהם, עי"ז כשהמחשבה

¹ לכאורה צ"ע כי רבנו משבח את האמונה הפשוטה של נשים וכן מצינו שלא נפלו לחטא העגל. אבל האמת היא שחטא העגל היה דייקא מרוב שכל כי היה בו חכמות גדולות ועוד שנשים ניתנה להם בינה יתירה להרגיש הרגשות שאין אצל גברים לכן החסרון של חולשת השכל נשלם אצלם ע"י הרגשה מאידך האנשים אמונתם יותר חזקה כי בכוחם לחזק אותה ע"י השכל כמבואר במקום אחר שאמונה בלא שכל בקל אפשר ליפול ממנה לכן נשים בקל אפשר לפתות אותן אבל במהלכי שכל אפשר דייקא את האנשים להפיל יותר וכדמצינו בעגל.

² עיין ככבי אור שיחות וספורים אות א' כתב ראב"ן ששמע מאביו בשם מוהרנ"ת ששמע מרבינו שחכמה מרובה ממעשה זה לא רק חסרון אלא שעודף החכמה הקדושה על המעשים היא מזיקה. ועי"ש לשונו, משמע שהחכמה צריכה להיות את האמונה וכל עודף חכמה שלא מחייה את האמונה היא לו לרועץ כי פוגם בתמימות כמבואר במעשה מחכם ותם כמה שחשש מחכמות. ונ"ל עוד טעם להיזק החכמה הקדושה המרובה ממעשים כיון שחכמתו מרובה כל כך לא מצליח לקיים עד שמתרגל ללמוד שלא עמ"נ לקיים.

³ אבות פרק ג משנה ט' – הוא (כזי חנינא בן הושע) ה"ה אומר, כל שמעשיו מרביין מחכמתו, חכמתו מתקיימת. וכל שחכמתו מרבה ממעשיו, אין חכמתו מתקיימת:

משנה יז' – הוא (כזי אלעזר בן עזריה) ה"ה אומר, כל שחכמתו מרבה ממעשיו, למה הוא דומה, לאילן שענפיו מרביין ושרשיו מעטין, והרוח באה ועוקרתו והופכתו על פניו, שנאמר (ירמיה יז). וה"ה כערער בערבה ולא יראה כי יבוא טוב ושכן חררים במדבר ארץ מלחה ולא תשב. אבל כל שמעשיו מרביין מחכמתו, למה הוא דומה, לאילן שענפיו מעטין ושרשיו מרביין, שאפילו כל הרוחות שבעולם באות ונושבות בו אין מוזיזין אותו ממקומו, שנאמר (שם). וה"ה כעץ שתול על מים ועל יובל ישלח שרשיו ולא יראה כי יבא חם, וה"ה עלהו רענן, ובשנת בצורת לא ידאג, ולא ימיש מעשות פרי:

עיין פרי הארץ (לרבי מנחם מנדל מויטפסק) ריש פרשת נשא בשם מפרשים שמדייק מהלשון חכמתו מרובה שזה עיקר הגורם ולא מיעוט המעשים. ועי"ש ביאר נפלא בזה כיצד כל חכמת תורה דהיינו מצוות תורה מקדשת האבר השייך לה ע"י קיומה במעשה אבל כשחכמתו מרובה מהמעשה אזי כל הגדול מחבירו יצרו גדול כי הפירוש בזה שרק חכמה שלא קיים אותה למעשה היא נהפכת ליצה"ר, כי המעשה מגן ובלא מעשה אין מה שיגן מאותה חכמה.

שכליות חזרות^א אל לבם ונעשה הרהור הלב כיצד להוציא לפועל את המידה, **אין כח בלבם להכיל את השכל** דהיינו שאין בכוחם לקיים מה שיודעים. **כי עיקר חיזוק הלב^ב** להיות חזק בכח הביטול לאמת דברי הצדיקים ולא לזוז מדבריהם מחמת רוח חקירות והבנה בשכל עצמי, כח הביטול הזה לאמת עצת הצדיקים **הוא ע"י מעשים טובים^ג** דהיינו כנ"ל ע"י שמוציא לפועל בלבו את המידה^ד, ובביטול לצדיקים, נחקק בו האמת הטמון באותה עיצה. אבל הם שליבם חלש **ע"י הם בבחינות (משלי יז)^ה 'לקנות חכמה ולב אין, ועי"ז השכל** שאין לו מקום בלב לקים אותו למעשה **הם מחטיאים** כנ"ל שרוב השכל בלא מעשה מרגיל לסמוך על שכלו ולבחון כל דבר לפי הבנתו וכיון שסברת האדם אינה אלוקית א"א לזכות לחכמת אמת בלא ביטול לאמת עצות הצדיקים שהיא רוח הקדש, ממילא הסומך על שכלו סופו ליפול לכפירה וכדמצינו בדואג האדומי ואחיתופל שהיו גדולי הדור בחכמתם בזמן שאול ודוד המלך ועל שניהם אומרת הגמ' בסנהדרין קו: שהכל היה משפה ולחוץ בלא יראת שמים, ולכן טעו בצדיק הדור דוד המלך עד שסברו שצריך לאבדו. וכן חטא העגל היה ככה"ג שבניו של בלעם הרשע היו חכמים גדולים בחכמות חיצוניות והפילו את ישראל חכמות רעות וחקירות עד שנפלו למעשה העגל וכן ירבעם מבואר בתורה לב תניא שהיו לו חכמות גדולות שצריך לעשות שני עגלים ולמנוע את ישראל מעליה לרגל לבית המקדש.

והן הן הפילוסופים שע"י שהתרגלו ללמוד שלא עמ"ג לקיים, מעמיקים שכלם בחקירות ויוצאים לעסוק בזה גם בחכמות חיצוניות עד שיוצאים מהקדושה ונעשים פילוסופים הסומכים רק על שכלם וכל דבר בוחנים עפ"י הבנתם בלבד. וסיבת הנפילה הזו היא **שאינן להם לב טוב וטהור** [ו] דהיינו לב טוב המבואר באבות פ"ב/ו^ו ולב טהור הנסמך בתהלים (פרק נא) לרוח נכון, ובתורה קנו/ו^ז מבאר שלטהרת הלב זוכה ע"י שבווער לבו

^א גם בדפוס - חזרות, בתרגום ומתרגום - חזרות

^ב עיין ליקוטי עצות - דעת אות לט - צריך לשמר את עצמו מאד מרובי חכמות, שלא יהיה חכמתו מרבה ממעשיו. **פי עקר חזק הלב, שיתקרב אל האמת להשם יתברך ולתורתו הקדושה**, הוא רק על-ידי מעשים טובים. אבל מי ששכלו יותר ממעשיו הטובים, אין כח בלבו להכיל את שכלו בקדושה כראוי, ואז על-ידי השכל הוא מחטיא ביותר. **על פן צריך להתרחק מרובי חכמות של הכל שהם חכמות העולם, וביותר צריך להתרחק מחכמת הפילוסופים**; רק לבטל את שכלו נגד אנשי אמת שהולכים בדרך האמת כפי מה שקבלנו מרבותינו ז"ל. (שם, וע' חקירות אות ו)

ועי"ש ערך חקירות וחכמות חיצוניות אות ו. - רבוי החכמות, בפרט חכמת הפילוסופים, מזיקים מאד. **כי עקר חזק הלב שיוכל לקנות חכמה ושכל אמת** הוא רק על-ידי מעשים טובים. אבל מי ששכלו הוא יותר ממעשיו הטובים, אין כח בלבו להכיל את שכלו, ואזי השכל מחטיא ביותר. והן הן הפילוסופים, שאין להם לב טהור ואין להם יכול לקבל השכל בקדושה באמת לאמתו כראוי, כי לבם חלש וחסר. ובפרט הנאפים העוסקים בחכמת פילוסופים, שמאד מאד מזיק להם, כי על ידי הנאוף לבם חסר מאד, ואין בלבם יכולת להכיל את השכל בתוכו להתרחק מחטאים ולהתדבק בהשם יתברך על ידו, שזה עקר השכל האמת; רק אדרבא, על-ידי שכלם הם מחטיאים ביותר, ומזיקים להם ולכל העולם יותר מנחשים ועקרבים ומכל מיני חיות רעות ומזיקים שבעולם, רחמנא לצלן, כי מחרפין ומגדפין כלפי מעלה בחכמתם ובנגד התורה הקדושה, בפרט כנגד חכמי הגמרא והצדיקים שאחריהם, זכרונם לברכה, כפידוע ומפרסם. בעל הרחמים ישמר שארית ישראל מהם ומהמונם. (שם נה ו)

^ג **אולי יתבאר** עפ"י תורה ז' שע"י שהולך בדרך עצת הצדיקים נחקק בו האמת הטמון בעיצה ועי"ז מתחבר האמת לאמונה ומתחזק באמונה

^ד **כמבואר בתורה ז'** שבקבלת התורה נחקק האמת בהם עוד קודם העשיה בפועל

^ה **משלי פרק יז** (טו) מצדיק רשע ומרשיע צדיק תועבת ידוד גם שניהם: (טז) למה זה מחיר ביד פסיל לקנות חכמה ולב אין:

^א דפוס - קנות חכמה

^א * עיין אבות פ"ב מ"ט תהלים נא יב

^ב **אבות פרק ב** (ט) אמר להם, צאו וראו איזוהי דרך ישרה שידבק בה האדם. רבי אליעזר אומר, עין טובה. רבי יהושע אומר, חבר טוב. רבי יוסי אומר, שכן טוב. רבי שמעון אומר, הרואה את הנולד. רבי אלעזר אומר, לב טוב. אמר להם, רואה אני את דברי אלעזר בן ערך מדבריכם, שבכלל דבריו דבריכם. אמר להם צאו וראו איזוהי דרך רעה שיתרחק ממנה האדם. רבי אליעזר אומר, עין רעה. רבי יהושע אומר, חבר רע. רבי יוסי אומר, שכן רע. רבי שמעון אומר, הלזה ואינו משלם. אהד הלזה מן האדם, כלזה מן המקום ברוך הוא, שנאמר (תהלים לז) לזה רשע ולא ישלם, וצדיק חונן ונותן. רבי אלעזר אומר, לב רע. אמר להם, רואה אני את דברי אלעזר בן ערך מדבריכם, שבכלל דבריו דבריכם:

רע"ב - לב טוב - לפי שהלב הוא המניע לכל שאר הכחות והוא המקור שממנו נובעים כל הפעולות. ואע"פ שיש לפעולות אברים מיוחדים מ"מ הכח המעורר לכל התנועות הוא בלב לפיכך אר"א לב טוב. ומפני זה אמר ריב"ז רואה אני את דברי אלעזר בן ערך מדבריכם:

תפארת ישראל /יכין/ [פח] לב טוב - שלבו תמיד שמח ומוזמן להיטיב לכל ועי"ז חזוונת מסתייע שיתחדד שכלו כמעין המתגבר ונ"ל דלב טוב הוא מצד הגוף, שהתרגל כך עד שנעשה לו לטבע שני, משא"כ עין טובה, היינו שמתנהג במדות הטובות מכח השכל, ומחמת שרק ע"י השכל יכריח יצרו, אינו עושה הטוב בשמחה ובהשלמה כראוי ועי"ז רמב"ם פ"ח מפרקיו:

^ט **ועיין תורה קנו** ...וטהרת הלב הוא, על - ידי שמתלהב ובווער לבו להשם יתברך, על - ידי - זה נטהר הלב. כי נגד שנתלהב ונבער לעברה או לתאנה רעה, חס ושלום, שמוזה נטמא לבו, נגד זה צריך שיתלהב ויבער לבו להשם יתברך, ועל ידי זה יטהר לבו, כמו שכתוב (במדבר ל"א): **"כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש"**. ובשיש לו טהרת הלב, אזי זוכה לדבר בכל פעם דבורים חדשים, שהוא בחינת רוח

להש"י, ואינם בבחי' (תהלים קיט) ו' בלבי צפנתי אמרתך למען לא אחטא לך צפנתי משמע בעומק הלב, דהיינו שאמרת הש"י נחקק ממש בליבו, דהיינו פנמיות המצודה, דהיינו האמת שבה, ומחמת זה השכל העודף כנ"ל, הם מחטיאים ביותר.

והן בחי' (מלכים א' ה') י"א איזוב היוצא בקיר. איזוב הוא שם של עשב (מצודות שם) י"ב, זה בחי' קטני קומה. הם בעלי השכל, אבל הלב אינו יכול להצפין כח השכל בתוכו, כי לבם חלש וחסר ביחס לשכל שצריך להכיל, ובפרט הנואפים שכאשר הם העוסקים בחכמת י'פלוסופיא, שמאוד מאד מזיק להם. כי לבם של הנואפים חסר יותר משאר הפילוסופים הנ"ל, בבחי' (משלי ו') נואף אשה חסר לב כי הניאוף פוגם בטהרת הלב שהיא ההתלהבות להש"י הפך הניאוף שהוא התלהבות בהמית' י"ד.

וזוהו לשון הכתוב איזוב היוצא בקיר, בקיר דייקא היינו בקירות הלב י"ט/י"ט. שהשכל יוצא דרך קירות הלב, ואין הלב יכולה להכיל בתוכה את השכל בבחינות בלבי צפנתי וכו' העניין כי הרגשת האמת היא בלב וצריך את כל השכל להכניס בלב שיספג בהרגשת האמת שבלב ועי"ז יגדל שכלו להתבונן באמת וגדולת ורוממות הש"י ויחשוב מחשבות כיצד לעשות כל דבר לשם שמים וכבוד שמים ועי"ז בוער הלב להש"י ונטהר הלב. אבל כשהלב חלש דהיינו שהרגשת האמת שבו חלש לעומת רוב וחוזק השכל אזי השכל כאילו יוצא דרך קירות השכל ולא נספג באמת.

וזוהו בחי' קול ענות אנכי שומע י"ז שנאמר על העם בחטא העגל, ופרש"י שם דהינו קול חרופין וגידופין י"ח שמגדפין כלפי מעלה בחכמתם כידוע דהיינו כיון שלומדים שלא עמ"נ לקיים י"ט לא מתיישבת החכמה בליבם ופוגם בתמימות ונעשים בוחנים כל דבר עפ"י הבנתם וחקירתם עד שמחריפים את המתנהג שלא עפ"י שכלם וכמו שמצינו בחטא העגל, כי בוודאי לא היו ישראל טפשים לעשות עגל לאלהים אלא שהיו בזה חכמות גדולות מאז וכמו שביר רבנו בתורה לב תנינא לגבי שני העגלים שהעמיד ירבעם. ועליהם נאמר, (קהלת ז) ו' ואל תתחכם יותר הרבה יותר מהמעשים כי עי"ז נופלים כנ"ל עד

– הקדש: וזהו לב טהור פרא לי אלקים, אזי ורוח נכון חדש בקרבי, שיזכה לחדש דבורים חדשים, שהם בחינת רוח – הקדש כנ"ל: ולבוא להתלהבות וחקימות להשם יתברך, הוא על ידי תנועה. פי תנועה מעורר חמימות,.....

י' תהילים פרק קיט (יא) בלבי צפנתי אמרתך למען לא אחטא לך:

א" מלכים-א ה (ג) וידבר על העצים מן הארז אשר בלבנון ועד האזוב אשר יצא בקיר וידבר על ההמה ועל העוף ועל הרמש ועל הדגים:

א" אבל בילקוט הצמחים (אלכסנדר טחורש) האריך בזה שיש הרבה סוגים יש הנקרא בערבית ועטר ויש היוצא בקיר לח כמו טחב ולפ"ז הוא יותר קטן מזועטר שהוא עשב הגדל בהרים. אבל צ"ע כיון שמדובר באזוב שמשליכים לשרפת הפרה אדומה בוודאי אינו האזוב שבקיר כי לפרה צריך אזוב שיש לו גבעול וכמבואר במשניות פרה פרק יא עי"ש משנה ט' בתיו"ט ותפארת ישראל שצריך שיהיה בו טפח. ולזה יותר מסתבר שהוא הזועטר. ומה שנקט יוצא בקיר לרמוז לדלקמן שאצלם השכל לא נשאר בלב לחזק אלא יוצא מקירות הלב לחוץ.

א" בדפ"ר פלוסופי' שמאוד מאד, ומתלו – פילוסופיא שמאד מאד

י" יש בזה ממש בחינת זה לעומת זה שהיא רוח טומאה המתפשטת בכל קומת האדם בשעת הניאוף לעומת רוח הקדש התופסת את כל קומת האדם בשעת התפלה כשליבו בוער להש"י. ועיין בזה לק"ה גילוח ה' ו' על תורה כא רמז שהדוגמא לשפע אלקי בס"א נמצא בתאוות ניאוף שזו תאוה שתופסת את כל הקומה בלי שום הקדמה רק מעצם הקליפה שעל הטיפה שנמשכת מאותו מקור של שפע האלקי.

א" קיר לשון קירות הלב עיין ברכות י:

ט" ברכות דף י: – ויסב חזקיהו פניו אל הקיר ויתפלל אל ה' מאי קיר אמר רבי שמעון בן לקיש מקירות לבו שנאמר מעי מעי אוחילה קירות לבי וגו'.

י" שמות פרק לב (יז) וישמע יהושע את קול העם ברעה ויאמר אל משה קול מלחמה במחנה: (יח) ויאמר אין קול ענות גבורה ואין קול ענות חלושה קול ענות אנכי שמע: (יט) ויהי באשר קרב אל המחנה וירא את העגל ומחלת ויחר אף משה וישלף מידו את הלחת וישבר אתם תחת ההר:

א" * כמוכא בפרש"י שם [בשמות לב יח]

פרש"י – (יח) אין קול ענות גבורה – אין קול הזה נראה קול עניית גבורים הצועקים נצחון ולא קול חלשים שצועקים וי או ניסה:

קול ענות – קול חרופין וגדופין המענין את נפש שומעין כשנאמרין לו:

ט" עיין לעיל עפ"י פרי הארץ הנ"ל משמע שדווקא כשמקיים בפועל ניצל מזה, אבל מראב"ן בככבי אור הנ"ל שלמד מהתם נ"ל שהעיקר תלוי באופן הלימוד וכשאינו עמ"נ לקיים אזי לא מתיישב בלבו ופוגם בתמימות ומזה בא לסמוך על חכמתו עד שמגדף היכן שלא מתיישבים הדברים עפ"י הבנתו.

א" קהלת פרק ז (טז) אל תהי צדיק הרבה ואל תתחכם יותר למה תשומם:

שנעשים רע עין הנ"ל בבחי' צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו, וכנ"ל בכבבי אור שיש קבלה מרבינו שחכמה שלא עושים כנגדה מעשים טובים היא מזיקה :

ושני תולעת, זהו בחי' קול שלישי שצריך הצדיק לתקן בתפלתו כנ"ל. דהיינו **שיש לאדם** הצדיק הנ"ל **בזיונות וחרפות משונאים** דהיינו מהשונא הנ"ל הצופה להמיתו (באה"ל כח/כא, בבחי' [כב]/[כג] מזה שאמר דוד המלך/כד) **כל היום כלימתי נגדי ובושת פני כיסתני** מקול מחרף ומגדף/כה. וזהו שהקול הזה מכונה **תולעת, בחי' בחי' מזה שאמר דוד המלך (תהלים כב)/כו אנכי תולעת ולא איש חרפת אדם ובזוי עם/כז** :

עתה יבאר כיצד רמוז עניין התיקון ג' קולות הנ"ל בשחיטת ושריפת ואסיפת אפר הפרה. ונראה כוונתו כפי שנתבאר לעיל, שהתפילה שעל ידה זוכים לגלות זכות אבות, שע"ז תתגלה קדושת א"י, שע"ז רואה הצדיק במפלת הרשעים. תפלה זו היא בחי' פרה אדומה. וסוד שריפת פרה אדומה תמימה, מבאר בזוהר פקודי רלו: שהוא סוד ברור קליפת נוגה, שע"י השריפה מברר טוב מרע, כי הרע נשרף וכלה, והטוב הם נצוצי קדושה שבאפר הנשאר, והטוב הזה בכוחו לטהר מאבי אבות הטומאה, טומאת מת, נמצא שהפרה אדומה שכולה דינים, דהיינו בחי' הרשעים, מהטוב שבה נעשה מכשיר לטהר מהטומאה הגדולה ביותר, כדי שיוכל הצדיק להתפלל בטהרה, נמצא שנעשה מהרשעים אפר תחת כפות רגלי הצדיקים, דהיינו מעמיד וקרע לתפילתם. וגם אפר העצים שבהם שרפו את הפרה מצטרף, ונעשה מכח הטוב שבפרה, גם הוא לאפר המטהר טמאים הנ"ל.

ולעיל באות ה' נתבאר שעץ ארז ואזוב ושני תולעת, שמשליך הכהן לשריפת הפרה, הוא בחי' הקולות רעים, מאותם רשעים שמצרף הצדיק בתפילתו ע"י התקשרות אליהם, ומתקנם בכח שמקשר עצמו לשוכני עפר הצדיקים, דהיינו שעושה מהם בחי' אפר תחת כפות רגלי הצדיקים, וביאר שהכוונה בבחי' מעמיד לתפילתם, דהיינו קרע שעליה יוכלו להתפלל.

וכאן מבאר שכמו שתיקון הפרה מתחיל כבר בשחיטתה, ולא נגמר עד אסיפת האפר ממקום השריפה אל כלי טהור למשמרת, כך גם תיקון הקולות רשעים הנ"ל, ע"י תפלת הצדיק, יש לו סדר הזה, דהיינו שהקול הראשון נתקן בבחי' השחיטה שבתפילה, וקול שני בבחי' השריפה שבה, והשלישי בבחי' אסיפת האפר. ונ"ל הביאור כי תחילת העמידה לתפילה היא בחי' שחותך עצמו מבחי' עוה"ז לבחי' עוה"ב, מכח אמונה חזקה, וזה בחי' שחיטה, שהיא התחלת תיקון הפרה, ובוה מתקן קול הראשון, כמבואר לקמן באות ז' שגבוהי הקומה צריכים חיזוק אמונה, והביאור, כי יש להם ביטול, אבל הוא לא מכוון למקום הנכון, והצדיק בעצם התחלת התפלה מזה שמכווין בה אליו ית' בכח אמונה חזקה, מאיר להם מקיף שיודעים על ידו להיכן להתבטל, ויוצאים מאמונה כוזבת לאמונה שלימה.

והשריפה שבתפלה היא מה שמתפלל בכה, עד שבוער לבו להשיי, ובוה מחזק לב המחקרים ושוּרף הקול הרע הבא מהם, רוע הלב וטומאת הלב שנעשה להם מרוב שכלם וחקירותיהם.

^{כא} **ביאור הליקוטים** אות כ"ח. בקול השלישי, שיש לאדם בזיונות וחרפות משונאים וכו'. שאף על פי שנראה לכאורה מלשונו הקדושה, שמדבר בשונאים אחרים, ולא ברשע הצופה הנ"ל. אבל בכל הנ"ל, [וממאמר אבא שאול כנ"ל], תבין מרחוק, שכל כוונתו, על השונא הזה לבד:

^{כב} תהלים מד טז

^{כג} **תהלים פרק מד (טז) כל היום כלמתי נגדי - הכלימה הוא מה שמקבל כלימה מאחרים, ובושת פני כסתני - הוא מה שמתבייש מעצמו, ומפרש כל היום כלימתי נגדי.**

^{כד} **ויש מפרשים** שאסתר אמרה זאת על כלל ישראל שהם בחי' תולעת.

^{כה} בתשכס - כסתני

^{כז} **צ"ע למה** ציטט את כל הפסוק ולא רק קול מחרף ומגדף משמע קצת שרוצה לומר שלא רק את הגידוף צריך לתקן אלא גם את הכלימה והבשת שהגידוף גורם וכנ"ל, שפוגם קצת באמונה בעצמו ולכן הביא דייקא פסוק שמדבר ברוד המלך שהוא הדוגמא לאדם שמראשית חייו היה מבוזה בתכלית ואעפ"כ לא הפיל אותו הבזיון כלל מהאמונה בכוחות וחשיבות עבודתו עצמו, ואת כל הבזיון לקח רק כדי להיות שפל כלפיו ית' בבחי' (אבות ד' ד') מאד מאד הוי שפל רוח.

^{כח} **תהלים פרק כב (ז) וְאֶנְכִי תוֹלַעַת וְלֹא אִישׁ חֲרַפְתִּי אֶדְם וְבִזּוּי עָם:**

^{כט} **רד"ק (ז) ואנכי תולעת.** אני נבוה בעיני הגוים כמו התולעת. ולא איש, ואיני איש בעיניהם. אלא חרפת אדם ובזוי עם, אנו בגלות:

^{כו} גם בתרלד - אנכי מתולד - ואנכי

^{כז} **צ"ע כי בארז** ואזוב מבאר שבעלי הקול הזה הם בעצמם בחי' ארז או אזוב אבל כאן המבזים אותו הם לא תולעת אלא המבוזה הוא התולעת. ואולי רומז לכמו תולעת שאין כוחה אלא בפה (פרש"י על ישעיה מא יד) כך המבוזה ומגדף הזה אין כוחו אלא בפה.

והאסיפה מבאר רבינו שאין הכוונה לאסיפה אל הכלי, אלא לאסיפה ממקום השריפה, וכמבואר בזוהר הנ"ל שמקום השריפה טמא, לכן כל העוסקים באפר עד שנאסף ממקום השריפה נטמאים. וזה בחי' "אסף אלקים את חרפתי" שאמרה רחל כשנולד יוסף, דהיינו כאילו אסף הקב"ה את חרפתה ממנה. לכן אסיפת האפר רומז לביטול החרפות שמחרף הרשע את הצדיק. דהיינו בחי' אסיפת החרפות מהצדיק. וזה נעשה ע"י הביטול שמתבטל אליו ית' בתפלתו, בבחי' יחודא עילאה/ל'. דהיינו שלא מרגיש עצמו כלל, אלא את הש"י. וכפי שיתבאר באות ז' שע"כ כשמביא את דברי החרפה שאמרו עליו בתפלתו, ממילא מפרש אותם לדברי שבת, כי בוודאי א"א שמכוונים כלפי מעלה, אלא מוכרח שהכוונה לדברי כבוד, אלא שנאמר בצרופים שונים.

וזהו שחיטה שריפה אסיפה הנאמר בפרה [לא]לכ, שהם שלש בחינות אלו דהיינו שתיקון הג' קולות הנ"ל, ורמוז גם בהשלכת הארז ואזוב וצמר הצבוע בצבע מתולעת שני, לתוך שריפת הפרה, שהיא בחי' התפלה כנ"ל, וגם בשחיטת הפרה ושריפתה ואסיפת האפר :

שחיטה, זהו שע"י שעומד להתפלל מנתק וחותר עצמו מבחי' עוה"ז לבחי' עוה"ב, וע"י בחי' זו מאיר מקיף של אמת לאמונת הכסיל, דהיינו בחי' שחיטה שהיא **ביטול אמונת כסילים** אמונות כוזבות, **בבחי' (הושע ה')** ושחטה שטים העמיקו/ל' שאמר הושע הנביא על ירבעם, שהעמיד עגלים בידן ובאר שבע והרג את מי שרצה לעלות לרגל, כדי שיסטו העם אל העגלים לעבוד אותם. ורבנו מביא פסוק זה לרמוז בו שחיטת השטות של הגבוהי קומה, שעל ידה סוטים אל אמונות כוזבות, שהן פגם אמונה בחי' ע"ז :

שריפה הוא בחי' ביטול הקול השני, **זהו בחי' חיזוק הלב, שיוכל להכיל את דברי החכמה בתוכו** שלא יחטיא אותם שכלם, **בבחי' (תהלים לט)** **חם לבי בקרבי כנ"ל** דהיינו טהרת הלב כנ"ל. **כי ע"י שנעצר דברי השכל בלב, נתחמם הלב** דהיינו שהשכל מחייה את האמונה, אזי מתלהב לבו להש"י, **כי השכל הוא כאש עצור [ל']/ל'** כשהוא נעצר בלב, ואינו יוצא דרך קירות לבו כנ"ל, **וזהו שריפה** שליבו בוער להש"י :

ואסיפה, זהו אסיפת הבזיונות מהצדיק, דהיינו בחי' **ביטול הבזיונות של השונאים** אותו, **בבחי' (בראשית ל')** **אסף אלקים את חרפתי** שאמרה רחל כשנולד יוסף/ל' דהיינו אסף לשון אסיפת

^ל **בתורה יא** בארנו החילוק בין יחודא תתאה היינו שהאדם קיים בעל ישות אלא שמבטל רצונו לגמרי להש"י אבל יחודא עילאה ההיא ביטול גמור שלא מרגיש עצמו כמציאות כלל אלא את הש"י.

^{קא} במדבר יט - שחיטה בפסוק ג' שרפה בפסוק ה' אסיפה בפסוק ט'

^{לב} **במדבר פרק יט** (ב) זאת חקת התורה אשר צוה יי' לאמר דבר אל בני ישראל ויקחו אליהם פרה אדמה תמימה אשר אין בה מום אשר לא עלה עליה על: (ג) ונתתם אתה אל אלקיך והוציא אתה אל מחוץ למחנה ושחט אתה לפניו: (ד) ושרף את הפרה לעיניו את ערה ואת בשרה ואת דמה על פרשה ישראל: (ט) ואסף איש טהור את אפר הפרה והניח מחוץ למחנה במקום טהור והייתה לעדת בני ישראל למשמרת למי נדה חטאת הוא:

^{לג} **הושע פרק ה** (ב) ושחטה שטים העמיקו ואני מוסר לכלם:

מצודות דוד - (ב) ושחטה שטים העמיקו - ר"ל העם השטים מדרכי ה' העמיקו הרעה לשחוט קרבנות לעבודת כוכבים כי המלכים מנעום לבד מלכת לבה"מ והם ברוע בחירתם הוסיפו הרעה לזבוח לעבודת כוכבים ולכן אומין אני מוסר ייסורים לכולם למלכי ישראל ולעם: **ועיין סנהדרין קב**. שם הפירוש שהיו הורגים את הרוצח לעלות לרגל לבית המקדש והעמיקו יותר מהקב"ה שאמר שמי שלא עולה עובר בעשה. ופרש"י שם שטים היינו ע"ז ששטים אחריה לשחוט לע"ז. דהיינו לעגלים שהעמיד ירבעם

ועי"ש יד רמה על סנהדרין דף קב. - ושחטה שטים העמיקו, אמר הקב"ה הן העמיקו ועשו חיזוק לע"ז יתר ממה שעשיתי אני לכבוד (את) עצמי, אני אמרתי כל שאינו עולה לרגל עובר בלאו, ולא ידענא מהיכא נפקא, והם אמרו כל העולה לרגל ידקר בחרב מפני שמניח ע"ז ועובר את השם, והיינו דכתיב ושחטה לשון שחיטה, שטים לשון כי תשטה אשתו, גזרו שחיטה ודקירה בחרב לשטות מאחרי לע"ז והעמיקו משלי כדאמרן, ואני מוסר לכולם אני לא חשתי לכבוד עצמי כל כך אלא (בייעור) (בייסור) ואזהרה בעלמא, ויש לפרש ואני מוסר לכולם שמיסרים את כלם בהריגה בעבורי, ואני מוסר (לכל טרם) ולכלם, גורם מוסר לכלם. ואית דגרסי אני אמרתי כל שאינו עולה לרגל עובר בעשה:

^{לד} **צ"ע מדוע** ציטט גם תיבת העמיקו.

^{לה} **ההילים פרק לט** (ג) ונאלמתי דומיה הקשיתי מטוב וכאבי נעקר: (ד) חם לבי בקרבי בהגיגי תבער אש דברתי בלשוני:

מלבי"ם (ד) חם לבי בקרבי - לבבי נתחמם מתשוקתו אל הדבור, עד שבהגיגי תבער אש - בעת התחלתי להגות בדבור ההגיגי שהוא ממוצע בין הדבור והמחשבה, היה בקרבי כאש בוערת ונאלמתי כלכל ולא אוכל, ולכן דברתי בלשוני - והוצאתי את הגיגי מכח אל הפועל, עתה מתחיל השאלה:

^{לו} * עיין ירמיהו כ' ט'

^{לי} **ירמיה פרק ט** (ט) ואמרתי לא אפזרנו ולא אדבר עוד בשמו והיה לבבי כאש בערת עצר בעצמתי ונלאיתי כלכל ולא אוכל:

^{לז} **בראשית פרק ל** (כג) ותהר ותלד בן ותאמר אסף אלהים את חרפתי: (כד) ותקרא את שמו יוסף לאמר יסף יי' בן אחר: (כה) והיה כאשר ילדה רחל את יוסף ויאמר יעקב אל לבן שלחני ואלכה אל מקומי ולא רצתי:

הבזיון ממנה¹⁰ ולא אסיפה אליה, ורומז לאסיפת האפר ממקום השריפה אל כלי טהור למשמרת, (כמבואר בזוהר פקודי רלו: הנ"ל שמקום שריפת הפרה טמא לכן עד שאוספים את האפר לכלי למשמרת טמאים כל העוסקים בפרה), זה בחי' ביטול קול שלישי כנ"ל :

אות ז

עתה יבאר כיצד מתקן בתפילתו את הג' קולות הנ"ל ומאופן התיקון אתה למד את חומרת העוון של הקולות, שהן זה למעלה מזה, שכפי חומרת העוון כך גם קושי התיקון, וכן משמע לעיל במה שאמר שרמוזים בשחיטה שריפה ואסיפה, משמע שהם בסדר הזה דייקא. שקול ראשון של הכסיל הוא רק בחי' שפונה ממנו ית' לאמונה כוזבת ומזיק רק לעצמו אבל קול המחקרים היא נפילה לחרוף כלפי מעלה ואילו קול השלישי הוא של מבזי ומחרפי הצדיק דמשמע שהוא חמור מכולם/מ¹¹. ולכן תיקונו קשה מכולם שרק צדיק שזוכה לתפלה בביטול גמור בבחי' יחודא עילאה יכול לתקנם וגם זה רק ע"י שמדפך הצרופים אבל מאידך דייקא משם נהפך ממש מהפך אל הפך שהבזיון עצמו נהפך בכח הצדיק לדבורי כבוד להקב"ה.

ועיין באיבי הנחל שמבאר שג' קולות האלה נתקנים ע"י ג' אבות גם כן בסדר הזה דייקא, כי אברהם היה ענק (בחי' חסד, התפשטות) והוא בחי' חיזוק אמונה, ויצחק היה קטן (בחי' גבורה, צמצום), ויעקב כתיב ביה תולעת יעקב, והיו לו הרבה מחרפים, עשו ולבן ואנשי שבם. נמצא שתיקון הג' קולות בתפילת הצדיק, לבד מהמבואר כאן שנעשה ע"י אמונה והלב הבוהר והפיכת הצרופים, עוד נעשה גם בכח מה שהתפילה מגלה את אור הזכות ג' אבות.

וכל זה דהיינו ביטול ג' קולות הנ"ל **צריך המתפלל לתקן בתפילתו** כפי שמבאר שבעצם התפילה שהיא אמונה, מתקן קול ראשון, ומעלה את בחי' גבוהי הקומה לאמונה אמיתית. ובחזוק כוונת התפלה מחזק את לב קטני הקומה בעלי הקול השני. והביטול עצמו עד שאינו בנמצא כלל רק הוא ית', מהפך צרופי הגידוף לדברי כבוד להש"י.

דהיינו שמתכוון בתפלתו שהיא אמונה **להעלות את הנופלים באמונות כוזביות, להעלותם בתפילתו לאמונה אמיתיות**¹² **שהיא התפלה, ולקבוע בלבם אמונה שלימה :**
ולתקן את לב המחקרים החכמי פילוסופיא, שיוכל לבם להכיל את שכלם, שלא יחטיא אותם, בבחי' בלבי צפנתי וכו'. וזה נעשה ע"י כוונת הלב שבתפלה, מתקן את לבם :
ולהפוך כל הבזיונות והחרפות שמחרפים אותו להפוך לכבוד להש"י :

כי כשאדם עומד בהיכל המלך, ומבטל את עצמו מכל וכל, ואין רואה שום דבר, אלא את המלך רואה, אזי בוודאי כששומע איזהו חרפה וביזוי, הוא מפורש¹³ **דהיינו מפרש את החרפה והביזוי לפירוש של כבוד להמלך .** כי המתפלל הוא בהיכל המלך, והצדיק בתפילתו כל כך בדביקות, עד שלא מרגיש עצמו קיים כלל, ובאים החרפות הנ"ל אליו בתפילתו, וכיון שהוא מרגיש בהיכל המלך, חושב **כי איך אפשר שיבוא אחד לתוך היכל המלך, ויבזה את המלך, אלא בוודאי אלו דברים הם דיבורי כבוד, ומתבונן בהדיבורים איך לפרש ולצרף אותם שיתהוו מהם כבוד להמלך**

¹⁰ עפרש"י אסף הפירוש שהכניסה למקום אחר דהיינו שהטמין את חרפתה ועיין שפתי חכמים לא שיקבץ אותם במקום אחד כי זה לרעתה שאז תראה חרפתה יותר. אבל ע"ש רמב"ן שפירש באונקלוס לשון קיבוץ וכנוס כפשוטו ולכן נקראת המיתה אסיפה בהיותו נקבץ אל אבותיו המתים.

¹¹ דייקא כשנולד יוסף כי אסיפת החרפה תלויה בתיקון הברית וכמבואר בתורה לד וכן מסתבר שכיון שתיקון שייך רק ע"י יחודא עילאה כנ"ל ולדביקות כזו שלא מרגיש עצמו כלל זוכים רק ע"י תיקון הברית.

¹² וצ"ע כי אסיפה של אפר הפרה הוא שאוסף אותו אליו ואילו אסיפה של חרפת רחל היא אסיפה ממנה. אבל עיין זוהר פקודי רלו: ש גם בפרה הכוונה לאסיפת האפר ממקום השריפה שהוא טמא אל הכלי טהור למשמרת.

¹³ אפילו מהמגדף כלפי מעלה שענשו סקילה עכ"פ יש לו תיקון בסקילה אבל מבזי הצדיק אין להם תקנה בעונש בית הדין ולא מצינו להם עונש לא בקרח ועדתו שהי הצריך לברוא בריאה חדשה של פה הארץ שתבלע אותם בבחי' כיון שהשמיטו קרקע יסוד הצדיק מתחתיו נשמטה הקרע מתחתם של הרשעים הנקראים מתים ונבלעו חיים.

¹⁴ בתרלו - אמיתית

¹⁵ גם בדפוס ותירלד - מפורש, ומתורלו - מפרש

כגון מפשע לשפע ונגע לענג/מ⁶ וכגון חלופי אותיות כגון אלב"ם ואתב"ש וכיו"ב וכגון שמהפך הדברים ללשון תימה כגון שנאמר פושע ! והוא מפרשו פושע?

ואין לחשוב, שמא אלו החרפות עליו נאמרים, זה אינו, כי מי הוא, הלא ישותו נתבטל, ואין כאן אלא המלך בעצמו.

וזהו (תהלים כט) ובהיכלו כולו אומר כבוד, כל האמירות צריך לצרפם להתהוות מהם כבוד.

ובשעת התפילה האדם עומד בהיכל המלך, בבחי' (שם נא) אדני שפתי תפתח, אדני זהו היכל/מ⁷ גם אדני-גמט' היכל כדאיתא בתיקונים (תי' יח ד' לא ע"ב מ⁸). בכך צריך לעשות מכל הבזיונות צירופי כבוד להמלך :

אות ח

עתה יבאר כיצד כל מהלך התורה קשור למצוות חלה שנצטוו ישראל לקיים מיד בהיכנסם כולם לארץ, קודם כיבוש וחלוקה. כי חלה היא השכינה, שהיא בחי' ארץ ישראל, כמבואר לעיל, וחלה שייכת גם בחו"ל מדרבנן, כי שיעור חלה ג"ם ביצים, וכתוב "ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם" דהיינו ש"גם" בזמן האף, דהיינו הגלות, אפשר ע"י תיקון דרבנן, לגלות את השכינה שהיא חלה וקדושת א"י במקומם של ישראל בגלות. וכן ע"י תפלה בחי' "ויחל משה", חלה זכות אבות, ועל ידה מתגלית השכינה, שהיא בחי' מצוות חלה, וע"י מפלת הרשעים בחי' "ועסותם רשעים" לשון עיסת חלה (באה"ל לז)

נמצא שמצוות חלה שקבלנו היא בחי' אחיזה בימין, שעל ידה אפשר לראות במפלת הרשעים, והיא נעשית בעיקר ע"י אשה, שהיא בחי' תפלה כמבואר בתורה יט.

וע"י תפילה כתיקונו דהיינו בבחי' פרה אדומה כנ"ל, שמלמד זכות על הרשע, כדי לבטל היזק הרע עין שלו, שלא יפגע בתפלתו, ומכווין בתפלתו לתקן את הרשעים, שע"י שמשמיע לעצמו הקולות הבאים מהם, ע"י כוונתו, וליבו הבוהר, וע"י ביטול כל ישותו בתפלה כנ"ל, ע"י מתנוצץ אור זכות אבות, בבחי' חלה/מ⁹ זכות אבות (ע' בזה' שלח הנ"ל מ¹⁰). וזה נעשה ע"י תפילות כתיקונו ג' תפלות, בג' זמנים שתקנו האבות, כי חלה זכות אבות ע"י ויחל משה את וכו' (שמו' לב) דהיינו ע"י בחי' תפלה לשון "ויחל" שאמר משה בתפלתו לבקש שימחול הקב"ה לישראל על חטא העגל, ואפשר שנקטה התורה לשון "ויחל" לרמוז שמשא רבנו ביקש לעורר זכות אבות, בחי' חלה זכות אבות, להכניע את הרשעים הגדולים, ערב רב שהפילו את ישראל לחטא הנורא הזה. ובאתר דאבות תמן שכינתא תמן דהיינו מיד כשמתגלית זכות אבות, מתגלית גם השכינה, שהיא בחי' קדושת ארץ ישראל כנ"ל, שהיא בחי' חלה

^מ כך העיר בהגהות לקיצור לקוטי מוהר"ן השלם אות ז'. וצ"ע כי הם מעט מאד אפשרויות באופן הזה, אבל צ"ל כמ"ש בפנים כגון חילופי אותיות וכיו"ב.

^מ תהילים פרק כט (ט) קול יְדוֹד יְחֻלֵּל אֵילֹת וַיִּחַשֵּׁף יַעֲרֹת וּבְהִיבְלוֹ פְלוֹ אִמֵּר כְּבוֹד:

^מ צ"ע דמשמע שמבקש מההיכל שיפתח שפתיו

^מ בדפים שלנו לב: אדני"י איהו כחשבן היכל

^מ חלה משמע חלות חדשה של זכות אבות מכח התפלה ולא רק שמוכיר זכות שהיתה

^מ * לעיל באות ב [הכוונה לוהר' שלח קעד. הובא גם במגלה עמוקות פרשת שלח. ועיין גם תיקון כא דף נד:]

¹ זוהר שלח דף קעד. (רע"א מהימנא): ראשית עריסותיכם חלה תרימו תרומה וגו', פקודא דא להפריש חלה לכהן, חל"ה הכי חושבניה, מ"ג ביצים וחומש ביצה כמוז נאות ה' לחלה, הומו למלכות שהיא חד מחמש פלופי אלילות, ואית חומש שהוא חד מן חמשין דאיהו י' דהיינו י' ספירות דז"א מ-ן' ע"י צינה, ודא שיעור חלה הוא סימן מג"ן, דאיהו ר"ת מיכאל גבריאל נוריאל המושקשים בחג"ת הנקראים אבות והם תמיד עם השכינה, חלה נקראת שכינתא מקבלת מהאבות, דבאתר דאלין מלאכין תמן אבהן תמן, ובאתר דאבהן תמן שכינתא תמן כי היא מקבלת מהג"ת: ובה ויחל דהיינו חלה לשון תפלה, בה צלינא נספירת המלכות (כמבואר זוהר נחשית כל. ללוח' איהי מטה ולא שכינה), הדא הוא דכתיב (שמות לב יא) ויחל משה את פני יהו"ה אלהיו, (דברים ג כד) כתרגומו ולני משה. עו גס חלה לשון התחלה כמ"ש אדני"י יהו"ה אתה החלות להראות את עבדך, ובה ע"י השכינה חלה התחילה לחול זכות אבות על האלוקים, ובה ע"י השכינה תמה זכות אבות לרשעים, דהוון מקבלים אגרייהו בהאי עלמא כמ"ש ומשלב לשונאיו על פניו להאזינו ואין זכות אבות עומדת להם:

דמסטרא דימינא מקו הימין דתמן י' דגס הויה דאיהו חכמה, שרותא דהיינו לאשית דשמא דיהו"ה משס נכנית השכינה כסוד ה' כחכמה יסד לרין, דאיהו השכינה אחזי מלאה זכותא על בנהא לפני הקב"ה מימינא מכה החכמה והחסד שנקו הימין, דתמן מלד החסד סס רמ"ח פקודין דעשה:

מסטרא דאת ה' בתראה, דאיהו לשמאלא דגבורה, דתמן לא תעשה דאינון שס"ה, דתמן נדונין רשעים גמורים, תמה לון זכות אבות, ואתהפך לון שם יהו"ה, הוה"י, ואוליפנא מהמן הרשע, (אסתר ה יג) וכל זה אינו' שוה"ל. (ע"ב הרע"א מהימנא):

^מ שמות פרק לב (יא) ויחל משה את פני יְדוֹד אֱלֹהָיו וַיֹּאמֶר לְמָה יְדוֹד יְחַרָּה אִפְךָ בְּעַמְּךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּכֹחַ יְדוֹד וְגָדוֹל וְבָדֵד חֻקָּה:

שהיא וזהו **גם זאת** [גם] דהיינו "גם" דהיינו חלה, היא "זאת" דהיינו מלכות/גם. נמצא ע"י תפלה שהיא בחי' מלכות בחי' שכינה, זוכה לשכינה שהיא בחי' קדושת א"י, שעל ידה מכניע את הרשעים, נמצא שצריך בחי' א"י כדי לעורר ולגלות בחי' א"י.

"גם זאת" רומז לחלה שהיא מלכות ושכינה, **כי גם** זה בחי' **ניחלה**, כי "גם" אותיות מג, רמז לחלה **שהיא**

שיעור מ"ג ביצימה/י"ג. והוא דהיינו חלה היא בחי' **ירושת א"י/י"ג**, כי זאת המצוה נצטוו **שיעשו תיכף/י"ג** מיד בבואם כולם/י"ג לארץ ישראל, כשיהיה להם קמח מדגן א"י, וגם קודם שיקבלו נחלתם, מצווים להפריש חלה מן העיסה, **כמ"ש (במדבר טו) ו/י** והיה באכלכם מלחם הארץ תרימו **תרומה מראשית עריסותיכם חלה תרימו תרומה (ס"א) ו/י**. והתגלות קדושת א"י שהיא בחי' שכינה בחי' חלה כנ"ל, זה ע"י שחלה זכות אבות כמבואר בזוהר שלח קעד הנ"ל שם אומר הרעיא מהימנא **כי באתר**

²² כנ"ל באות ב'

²³ המלכות מכונה זאת כמ"ש בזאת יבא אהרן אל הקדש כן איתה כ"פ בזוהר בכהארז"ל.

²⁴ בתקפא ח' ע"ס דגש

²⁵ חתולו - ביצים

²⁶ **משנה עריות פרק א (ב) שמאי אומר, מקב לחלה. והלל אומר, מקביו. וחכמים אומרים, לא כדברי זה ולא כדברי זה, אלא קב ומחצה חביבים בחלה. ומשהגדילו המדות אמרו, חמשת רבעים חביבין. רבי יוסי אומר, חמשה פטורין. חמשה ועוד, חביבין:**

רע"ב - חמשה ועוד חביבים - דקסבר רבי יוסי מדה מדברית היו ביצים גדולות משלנו אחד מעשרים בביצה לכל ביצה והלכה כחכמים דקב ומחצה ירושלמי דהיינו ששה לוגין ירושלמיות שהן שבעה לוגין וביצה וחומש ביצה מדבריות הן שיעור חלה והן מ"ג ביצים וחומש ביצה. ורמב"ם און וחקר ותקן ובדק ומצא שמשקל ה' מאות ועשרים דרה"ם מקמח חטים הוא שיעור הקמח החייב בחלה ומשקל הדרה"ם ידוע במצרים היום ובכל ארץ ישראל שהוא משקל ס"א גרגירי שעורות בקרוב:

²⁷ **מה שנקט כאן ירושה ולא רק התגלות כמ"ש לעיל באות ב', אולי כי כשחלה זכות אבות אזי לא רק מתגלית השכינה, שהיא קדושת א"י, אלא עוד גם מתגלה שיש לנו זכות בארץ, כיון שהאבות קבלוה בירושה, כי בלא זה תמיד מתעורר טענת גולנים אתם, כמבואר בתורה מד. אבל צ"ע כי עיין בתורה ו' דייקנו שם שאברהם ע"י קושיית במה אדע כבר לא קיבל את הארץ בירושה אלא מתנה. אבל כאן אפשר שזה לא קשה כלל כי מדובר בכל הג' אבות ואחר שאברהם קבלה אזי יצחק ויעקב קבלוה בירושה וכל שכן אנחנו.**

²⁸ **עיין באור הלוקוטים אות נ"ז.** שמצות חלה נצטוו ישראל לקיים מיד ולא אחרי ירושה ונחלה כשאר מצוות התלויות בארץ ועוד היא שונה שמצוה זו לבע"ע לא נצטוו אלא כשכל ישראל בארץ ועוד שרק מצוה זו נצטוו מדרבנן גם בהיותם בארץ אויביהם.

וזה לשונו - מה שכתב על אודות החלה, שהיא בבחינת ארץ ישראל, כי על זה המצוה נצטוו שיעשו תיכף. מבואר היטב בדברי חז"ל ועיין במסכת כתובות פרק שניו שהיא משונה משאר חיובי הפרשות (כמו תרומה ומעשרות) שנתחייבו בבואם אל הארץ. כי רק במצות חלה לבד, נתחייבו מיד בבואם אל הארץ, קודם י"ד שנה שבכבוש וחילוק. ובכלל הנ"ל בהקדמה, שכונתו על כל פרטי הענין שמזכיר בדבריו הקדושים. יתבאר לפי זה ודעת הראב"ד והטור ו, שיש לה עוד שינוי משאר הפרשות בענין ארץ ישראל. כי לדעתם, אין מוכרח לשאר הפרשות מציאות קדושתה לכל ישראל ושהיו כל ישראל נמצאים בהארץ, אבל לא כן במצות חלה, שגם לדעתם, מוכרח לחיובה מדאורייתא, התפשטות קדושתה על כל ישראל, כי בה לבד כתיב בבואכם. ולדעתם הנ"ל, רק עליה לבד יזהיר הכתוב בבואכם, שעל זה דרשו בביאת כולכם וכו'. ואף גם זאת, נפלא ונראה לפי זה, המשכת קדושתה שבארץ גם על ארץ אויבינו שמבאר בענין זה. כי בה לבד נמצא חיוב דרבנן בכל הארצות, ולא כן בשאר הפרשות, כנודע:

²⁹ **עיין באה"ל הנ"ל דמשמע ממנו שיש מעלה מיוחדת הקשורה לכאן במה שצריך ביאת כולם דייקא. וצ"ע מדוע.**

³⁰ **במדבר פרק טו (יח) דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם בנאכם אל הארץ אשר אני מביא אתכם שמה: (יט) והיה באכלכם מלחם הארץ תרימו תרומה ליהוד: (כ) ראשית ערסותיכם חלה תרימו תרומה פתומת גרן כן תרימו אתה:**

פרש"י - (כ) ראשית ערסותכם - כשתלושו כדי עיסותיכם שאתם רגילין ללוש במדבר וכמה היא (שמות טז) וימודו בעומר עומר לגלגלת (ושיעורו מ"ג ביצים וחומש ביצה) תרימו מראשיתה כלו' קודם שתאכלו ממנה ראשית תלקח חלה אחת תרומה לשם ה':

חלה - טורטי"ל לבע"ע: כתרומת גורן - שלא נאמר בה שיעור ולא כתרומת מעשר שנא' בה שיעור אבל חכמים נתנו שיעור לבעל הבית אחד מעשרים וארבעה ולנחתום אחד מארבעים ושמונה:

³¹ **עיין ספרי** [במדבר ריש פיסקא קי] **חובא בפרש"י שם** [ע"פ בבואכם אל הארץ פסוק יח שם]

³² **ספרי במדבר פרשת שלח פיסקא קי** - וידבר ה' אל משה לאמר דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם בבואכם אל הארץ אשר אני מביא אתכם שמה, ר' ישמעאל אומר שינה הכתוב ביאה זו מכל ביאות שבתורה שבכל ביאות שבתורה הוא אומר והיה כי תבאו אל הארץ והיה כי יביאך ה' אלהיך וכאן הוא אומר בבואכם ללמדך שכיון שנכנסו ישראל לארץ מיד נתחייבו בחלה: אשר אני מביא אתכם שמה, מיכן אתה אומר פירות ח"ל שנכנסו בארץ חייבים בחלה יצאו מיכן לשם ר' אליעזר מחייב ור' עקיבא פוטר. ר' יהודה אומר פירות ח"ל שנכנסו /שנכנסו/ לארץ ר' אליעזר פוטר שנא' והיה באכלכם מלחם הארץ ולהוציא את של ח"ל ור"ע מחייב שנ' שמה בין של ארץ בין של ח"ל יצאו מיכן לשם ר"א מחייב שנ' והיה באכלכם מלחם הארץ בין בארץ ובין בח"ל ור"ע פוטר שנ' שמה שם אתה חייב חוץ לשם אתה פטור.

פרשת חלה ותרומה בפרשת שלח דייקא שמעתי מהריצ"ח (מט 32 בסוף) כי תבואו אל הארץ נצטוו נסכים ותרומה דייקא בחי' להרים מנטה למעלה, היפך הנהגת המדבר שהיתה ממעלה למטה, כי זו הייתה התשובה למרגלים, שעומק כוונתם הייתה על זה שלא רוצים לרדת מהנהגת המדבר, וזה רמז להם הקב"ה במצוות נסכין ותרומה, שהעיקר הוא העלאת מ"ן מהארץ דייקא, עיין לקמן פסוק יט שיסוד זה הוא מהשפת אמת. ומספרים על זה מליצה שבא בחור ת"ח לרבי שלו ושאל מדוע עלי לשאת אשה. ואמר כי הקב"ה רצה שיכנסו לא"י.

דאבהן תמן שכינתא תמן, דהיא בחי' חלה, היא ארץ ישראל, ועל ידי בחי' ארץ ישראל, לא די שניצול מרע עין של רשעים, אלא גם רואה בהם מה שהם רצו לראות בו.

ועד עכשיו הרשעים עברו משכיות לבם [ס"ו/ס"ו] דהיינו שטובתם עברה את מה שציפו בלבם, כמבואר שם שדוד המלך מתאר את טובת הרשעים בעוה"ז שהשיגו יותר ממה שהתאוו. אבל כל זה הוא רק בחי' למוד זכות ואריכות אף של הקב"ה שממתין להם עד שתמלא סאתם להאבידם, ועכשיו על ידי ויחל דהיינו תפלה כנ"ל, על ידי זה חלה זכות אבות שע"י מתגלית השכינה בחי' חלה, ואז על ידי חלה תרומה, דהיינו על ידי ארץ ישראל, מתקיים שב לימיני עד אשית אויבך הדם לרגליך, ורואה ברשע מה שהרשע רצה לראות בו, ודייקא ע"י שלמד עליהם זכות והמתין להם נעשה לבם של הרשעים מחלת לב. כי תוחלת ממושכה מחלת לב/ס"ו (משלי יג) [ס"ו] דהיינו שהתוחלת הממושכה של הצדיק היא שגרמה מחלת לב לרשע/ס"ו :

וזדהו דהיינו שכל הנ"ל רמוז בדברי דוד המלך בפסוק, (תהלים לז פסוק לד) [ס"ו] קוה אל ה' ושמור דרכו, זה בחי' תיקון התפילה שמקווה ומתפלל להש"י ושומר דרכו דהיינו שמיישר ליבו ומאמין שאין עיוות המשפט בדרכי ה' אע"פ שהרשע מצליח, בחי' דריכת הקשת שתחילה מושך החץ לאחור בחי' המתנה ולמוד זכות ואח"כ יורה אותו, וכן מצינו בריש תורה ב' שהקשת בחי' התפילה כמ"ש בחרבי ובקשתי ותרגם אונקלוס בצלותי ובעותי. וע"י התפלה שהיא קשת מתנוצץ אור זכות אבות והן תלת גוונים דקשת כמבואר בתורה מב שהגווי הקשת הן לבוש השכינה תפלה רומזים לג' אבות, שהם אור האבות המתנוצץ כנ"ל. וע"י שמתנוצץ אור זכות אבות על ידי זה וירוממך לרשת ארץ [ל"ו], זהו בחי' ארץ ישראל. ועל ידי זה בהפְּרַת רשעים תראה [ע"א], שע"י ארץ ישראל שהיא ימין רואה במפלת הרשעים בחי' שב לימיני וכו' עד אשית אויבך הדם לרגליך כנ"ל [ל"ב]:
וזדהו שכן ארץ ע"י ורעה אמונה {תהלים שם} [ע"ג], ע"י אמונה שהיא התפילה, עי"ז בא לבחי' א"י :

²² * עיין תהלים עג ז' [לשון הפסוק משכיות לבב. ועי"ש פרש"י]

²⁰ תהילים פרק עג (ז) יצא מחלב עינמו עברו משכיות לבב:

ופרש הרד"ק (ז) יצא מחלב עינימו. מרוב שומן ידמו שיצאו עיניהם כאילו אין להם עינים, כי בעובי שומן הפנים יתכסו העינים. ובמדרש (ש"ט), עיניהם יוצאות מן הדברים השמנים שהם אוכלים ויושבים להם תחת עיניהם. ועיניהם בולטות מפניהם, שכן אתה למד שמן העניות ומן הרמעות עיניו של אדם מעמיקות. וכן בני קרח אומרים (מזמור פח, י), עיני דאבה מני עוני. עברו משכיות לבב, ומתרגמינן מצפה (בראשית לא, מט) שכותא, וכן נקרא הלב שכוי (איוב לח, לו), או מי נתן לשכוי בינה, כמי שצופה הדברים במחשבה. כלומר, כל מה שצופה לבם מטובות העולם שיבואו להם יותר ויותר באו להם ועברו על מה שחשבו. ובמדרש (ש"ט), עברו משכיות לבב, הרבה נתת להם יותר ממה שהם מבקשים. יש שהיה מסכים להיות בעל זמורה, עשית אותו דוכוס. ומי שהיה מסכים להיות שלטון, עשית שר צבא. על כל מה שהם מסכימים העברת עליהם, ובשביל כך ממרום ידברו:

²¹ בתרלו – מחלה (כלשון הפסוק) לשון מחלת נמצא גם בפסיקתא רבתי טו ועוד

²⁰ תוחלת ומחלת לשון חלה עיין באור הליקוטים אות נ"ב. שגם בההעלאתו הנ"ל מדבריו הקדושים, מבאר יותר בלשון הכתוב, תוחלת וכו'. כי גם לזה, מסוגלת מצות הח'לה, להיות נהפך על ראשו לבד, כל התוחלה, שמח'לה' ומצפה להחלותו ולהעטותו כחלה ועיסה טמאה, זה לעומת זה, עד כי יהיה אפר וכו' כמוב"פ:

²¹ משלי פרק יג (יב) תוחלת ממשכה מחלה לב ועץ חיים תאנה באה:

רש"י (יב) תוחלת ממשכה – מבטיח עצמו על חבריו ואינו עושה. מחלה לב – מביאה חולי ללב, ואין מחלה זה שם דבר כמו (שמות כ"ג) והסירותי מחלה מקרבך אלא כמו (ויקרא י"א) מעלה גרה. ועץ חיים תאנה באה – מסורס הוא כלומר תאנה באה הרי הוא כעץ חיים תוחלת שהוחל הקדוש ברוך הוא לישראל וצפה שישבו והם לא שבו סוף באה להם למחלת לב וכשתאותרו באה שהם עושין רצונו עץ חיים היא להם:

²² מחלת לב דייקא. עיין תורה נד שהרע עין של הרשע ממיית את לבו כדמצינו בנבל וימת לבו ובאבשלום שתקעו שבטים בלבו דייקא עי"ש אות ד'.

²³ תהילים פרק לז (לב) צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו: (לג) ידוד לא יעזבונו בידו ולא ירשיענו בהשפוטו: (לד) קנה אל ידוד ושומר דרכו וירוממך לרשת ארץ בהפְּרַת רשעים תראה: (לה) ראיתי רשע עריץ ומתערה פְּאֹרַח רַעַן: (לו) ויעבר והנה איננו ואבקשהו ולא נמצא:

²⁷ המשך פסוק הנ"ל

²⁸ סוף הפסוק הנ"ל

²⁹ באות א'

²⁷ תהילים פרק לז (ג) בטח בידוד ועשה טוב שכן ארץ ורעה אמונה:

אות ט

לעיל באות ו' באר שצריך לבטל בתפילתו ג' קולות של הרשעים ובפשטות היה משמע שזה המשך למה שנתבאר באות ד' שצריך לבטל הרע שבמתפללים עימו דהיינו בחי' אפר הנזכר בפרה אדומה הרומזת לתפלה הנ"ל שעל ידה זוכים לזכות אבות וכו' וכאן מתבאר שהקולות הנ"ל שצריך לתקן בתפלתו יכולים להיות גם של רשעים גמורים גדולים שלא מתפללים עימו כגון רשעים גדולים שרצו להשמיד את כלל ישראל ובפרט עוג שגם היה לו אחיזה בימין דלעיל נתבאר שעל ידה רואה הצדיק במפלת הרשע עוד מתחדש כאן שגם הרשע יכול ע"י אחיזה בבחי' ימין בחי' א"י שלא יכול הצדיק להכניעו. וזה חידוש גדול לעיל למדנו שהאחיזה בימין היא בחי' מסירת המלחמה להקב"ה אבל הרשע בוודאי לא מתכוון לזה ואעפ"כ מתבאר כאן שאיזה אחיזה בבחי' ימין/ע"י כבר נותנת כח למי שאוחז בה שלא יוכלו להפילו. עוד מתחדש כאן שתפלת הצדיק שמתכוון בתפילתו לתקן את הרע של הג' רשעים הנ"ל זה נחשב להתגרות בו לכן לא מספיק שהוא צדיק ממנו אלא צריך להיות צדיק גמור כמבואר בגמ' צדיק ממנו בולע כשהשעה משחקת לו.

ודע שלא כל אדם יכול לתקן קולות הנ"ל בתפילתו אלא רק צדיק גדול, צדיק גמור וכמבואר בגמ' ברכות ובתורה ח' שהרשע שהשעה משחקת לו צדיק ממנו בולע ורק צדיק גמור יכול להכניעו/ע"י, כי לפעמים הקולות הנ"ל של הרשעים שצריך לתקנם בתפילתו, הם יוצאים מרשעים גדולים כל כך, עד כי כל מי שעומד כנגדם הוא מסכן נפשו אע"פ שעומד כנגדם רק בתפילה ולא בגלוי/ע"י. וצריך לזה תפילה גדולה כמו תפילת משה רבינו עליו השלום בחי' ויחל משה כנ"ל. ואפילו משה רבינו עליו השלום ע"י אירא מעוג מלך הבשן, כי אחיזה עוג הי' סמוך לימין, שהוא ארץ ישראל, עד שאמר הקדוש ב"ה למשה אל תירא אותו (במדבר כא) ושמזה לומדים שהיה ירא, והסיבה ליראתו מעוג היתה כי אמר הא ימינא דילי אסתלק כי הימין של משה רבינו היה במה שהתחבר לאהרן איש החסד וכאן שמלחמה עם עוג כבר היה אחרי שנפטר אהרן, כמובא בזהרפ"א (חקת דף קפד.)^ט, ועוג אחיזתו בימין, שהוא מבני ביתא דאברהם^ט שהיה עבד של אברהם

^ט בלק"ה פורים ה' מבואר שהמן כל אחיזתו היתה במה שכל מציאותו באה לעולם רק ע"י הטעות של שאול שהיה משבט בנימין שלא הרג את אגג מיד. משמע שכל אחיזה כלשהי בימין היא כח עצום.

^{טז} עיין תחילת פירוש באיבי הנחל תורה זו עפ"י תורה ח' שלכל רשע יש צינור שממנו מקבל חיותו וע"י שמלמד עליו זכות מחלש כוחו כי נמתק ע"י קצת הרע שלו, וע"י שלומד שהלימוד זכות על הרשע הגמור שמבואר כאן הוא לימוד זכות המבואר בתורה רפ"ב ותורה קלו דהיינו למצוא בו נקודה טובה שע"י עולה מדרגה ממילא גם רשע גמור נמתק קצת רשעתו ע"י.

^{טז} מתורו - בתפלתו

^{טז} אולי כי רשע גדול יש לו שר למעלה שגלחם עבדו וצ"ע. שהרי הרשע בעצמו לא יודע מזה כלל, אלא שקשה א"כ איך הצדיק מתקן אותו. ונראה שבתפילתו מעורר בלבו בדרך נעלמת חיזוק אמונה וחיזוק הלב. שלפ"ז ההתגרות היא רק בשר העליון הנותן לו כח. וצ"ע

^{טז} מתורו - תפלה

^{טז} גם בדפוס ותורו - ירא, ובתורו - הי' ירא בתורו (הי' ירא, בתשכ"ה הי' ירא

^{טז} במדבר פרק כא (לג) ויפנו ויעלו דרך הבשן ויצא עוג מלך הבשן לקראתם הוא וכל עמו למלחמה אדרעי: (לד) ויאמר ידוד אל משה אל תירא אותו כי בידך נתתי אותו ואת כל עמו ואת ארצו ועשית לו פאשר עשית לסיחון מלך האמורי אשר יושב בחשבון: (לה) ויבו אותו ואת בניו ואת כל עמו עד בלתי השאיר לו שריד ויירשו את ארצו:

^{טז} מתורו - בזהר

^{טז} זוהר ח"ג דף קפד. תא חזי, כתיב ויאמר יהו"ה אל משה אל תירא אותו, תרין אותו אינון שלימין באורייתא, בתרין וי"ן (עיין מתוק מדקש), חד דא, וחד (דברים כב ב) עד דרוש אחיך אותו, מאי טעמא, בגין דאינון אות ממש, עד דרוש אחיך (אחיך ממש) אותו, דבעי לפרשא ההוא אות דהיינו הסיון דההוא אבידה: אוף הכא דין אותו, דא עוג דאתדבק באברהם שמתו חסד דהיינו ימין, ומאנשי ביתיה של אברהם הוה, וכד אתגור אברהם, מה כתיב וכל אנשי ביתו וגו' נטלו אותו, דא עוג דאתגור עמיה, וקביל האי את קדישא, כיון דחמא עוג דישאל מקרבין גביה להלחם נו, אמר הא ודאי אנא אקדימנא זכותא דקאים לון דהיינו שזכות המילה שלי קמה לשלם שהרי נטול לפני יחקה, ודא שוי לקבליה חז מה שלם וחיק אותו להלחם בהם:

ביה שעתא דחיל משה, היך יכיל לאעקרא רשימא של אות נבית דרשים אברהם נעוג, אמר ודאי הא ימינא דילי מית ימין שלי שזא אהרן שמתו חסד נסתלק, דהא ימינא בעיא להאי והי ימין לייך כדי לנטל האות שנקשם בו ע"י הימין, אי נימא הא אלעזר תחת אהרן, לא כן כי ימינא דסיהרא של יושע הוא ולא דילי כי משה נח"י תפארת, והאי את של עוג לימינא של תפארת ז"א הוא, כי דאברהם לימינא של תפארת ז"א הוא: מיד אמר קודשא בריך הוא, אל תירא אותו, ולא תדחל לההוא אות דיליה, ואפילו לימינא לא אצטרין, כי בידך נתתי, דהיינו שמאלא דילך יעקר ליה מעלמא, דהא הוא פגים רשימא דיליה בטומאת עניות, ומאן דפגים להאי את, אתחזי לאתעקרא מעלמא ראו לו להעקר מהעולם מעלמו, כל שכן שמאלא דילך דאיהו ירך, יעקר ליה מעלמא, בגין כך [ודף קפד/ב] אתעקר מעלמא, ואפילו דאיהו תקיפא מבני גברייא, ובעא לשיצאה להו לישראל, נפל בידיה דמשה ואשתצו:

^{טז} בזהר חקת קפד. הנ"ל מאנשי ביתו שנימולו עימו ומה האות ירא משה ואל"ה הקב"ה אל תירא דהא הוא פגים רשימא דיליה ע"י ש

ונימול עמו ומשה גם חשש שיש לו זכות מצות המילה שהיא אות ברית, **וארצו סמוך לארץ ישראל** [פד] דהיינו הבשן שהיא בגבול המזרחי צפוני ממזרח לכנרת וימת החולה (היום נקרא הגולן/פה), **ובשביל זה היה ירא משה ממנו להתגרות בעוג/ג',** ואם משה רבנו ירא מרשע גדול כ"ש שאר בני אדם, **שצריך מאוד^פ לפשפש את עצמו** קודם שמשתדל להכניע איזה רשע, **ולהבין שורש הרשע איך אחיזתו, אם יוכל להתגרות בו ולשיצאה לו** דהינו לכלות אותו :

עתה יבאר כיצד כל התורה הזו רמוזה במאמר של אבא שאול שבו פתח את התורה

וזהו שאמר אבא שאול, קובר מתים הייתי. דהיינו שהיתה השתדלותו תמיד לראות **בְּהִפְרַת רְשָׁעִים,** ורשעים נקראים מתים כי ניתקו עצמם ממקור החיים הרוחניים דהיינו הקב"ה, נמצא **שבחייהם פִּחְקוּיֵן מַתִּים** [פג/צ] וכפי שנתבאר לעיל עיקר כוונתו על רשעת הרשעים ועל היצה"ר הוא הס"מ המתלבש בהם, כמבואר לעיל שהשתדלותו בזה היתה בדרך של לימוד זכות והתחזקות במדת העין טובה ובתפלה תיקן ושרף את הרע הבא מהם. **פעם אחת רצתי אחר צבי צבי** הוא כנוי לארץ ישראל כפי שיבאר לקמן, דהיינו שכדי לראות במפלת הרשעים רץ לגלות קדושת א"י, **כי עיקר**

^{פד} עיין במדבר פרק לב לג ויתן להם משה לבני גד ולבני ראובן ולחצי שבט מנשה בן יוסף את ממלכת סיון מלך האמרי ואת ממלכת עוג מלך הבשן הארץ לעריה בגבלת ערי הארץ סביב:

^{פה} עיין גיטין ח. דוד המלך כבש את סוריא ופרש"י שהיא ארם צובא והיא בצפון להלן מעכו ולמ"ד שכיבוש יחיד נקרא כיבוש היא חייבת במעשרות ושביעית וצ"ע אם הכוונה גם לבשן שהוא יותר ממזרח דמאחר שנקראת סוריא היום היא בארץ הבשן ואילו צפון עכו היא לבנון. (וצריך לבדוק היכן ארם צובא למפרשים אחרים) עכ"פ לפ"ז הסמיכות לארץ גורמת אחרי שנכבש ע"י דוד לקצת קדושת א"י כבר לעולם לכאורה שהרי הגמ' דברה בזמנם. אבל צ"ע שמצד הסמיכות הרי לסיחון היה יותר אחיזה בארץ, כי חלק ממואב היה אצלו כמ"ש שמואב טיהר בסיחון, ומואב ועמון יש בהן קצת קדושת א"י כמבואר במשנה ידיים פ"ד מ"ג שיש בה חיוב מעשרות. וזה היה כבר בזמן הכניסה לארץ כי ראובן וגד נחלו שם. וצ"ע עיין במדבר לב לג שגם את הבשן קבלו ראובן וגד וחצי המנשה. וא"כ למה לא אמרו בשמנה ידיים הנ"ל שגם הבשן חייב במעשרות.

^{פז} צ"ע כי משה רבנו היה ירא להלחם בעוג בגלוי ומה הראיה לביטול הקולות הנ"ל שזה בהעלם בתפלה. אלא משמע שעיקר המלחמה היא תמיד עם השר למעלה. עיין בוהר בשלח סה: שמלחמת עמלק ברפידים היתה שיהושע לחם בעמלק הגשמי ומשה בשר שלו למעלה.

^{פח} מתרלו - מאד

^{פח} גם בדפוס קרוין, ומתרלו - קרויין

^{פח} * ברכות יח:

^צ ברכות דף יח: והמתים אינם יודעים מאומה (קהלת ט' ה') אלו רשעים שבחייהן קרויין מתים שנאמר (יחזקאל כא ל') ואתה חלל רשע נשיא ישראל. פנסי-יחזקאל הנביא אמר זאת על לזקיהו כשקיה ענין חי וקורו חלל. ואי בעית אימא מהבא על פי שנים עדים או (על פי) שלשה עדים יומת המת חי הוא אלא המת מעיקרא:

מפלתן של רשעים הוא ע"י ירושת א"י^א, דהיינו ע"י המשכת קדושת א"י ולעיל בתחילת התורה אמר ע"י התגלות קדושת א"י, בבחי' שב לימיני וכו' עד אשית אויבך הדום לרגליך כנ"ל [ב], וא"י היא צבי היא לכל הארצות (יחזקאל כ')^ב דהיינו שנמשלה בכמה דברים לצבי לכן מכונה בפי הנביאים ארץ הצבי^ג. ונכנסתי בקולית של מת, היינו שרצה לתקן קולות הנ"ל של הרשעים. ורצתי אחריו שלש פרסאות, היינו בחי' התפלה^ד כי פרסה היא רגל כמ"ש (ויקרא יא ג') כל מפרסת פרסה, ותפלה קראת רגל לעיל אות ה' כמ"ש רגלי עמדה עי"ש (פלא"ח/י), שהם ג' תפילות שתיקנו אנשי כנסת הגדולה, ועל ידם מתנוצץ אור ג' אבות כמבואר בגמ' שאברהם תיקן שחרית ויצחק מנחה ויעקב ערבית, וגם כל תפלה בעצמה היא בחי' קשת שיש בה ג' גוונין הרומזים לג' אבות כמבואר לעיל אות ח', שהם בבחי' רגלי הכסא [י] כי צדיקים מרכבתו של מקום ע"י שהצדיק מתקן מדה השייכת לו בשלימות, כגון חסד לאברהם וגבורה ליצחק ותפארת ליעקב ונעשו ג' רגלים לכסא דהיינו מרכבה לשכינה ודוד המלך שתיקן ספירת המלכות השלים הרגל הרביעי, וזה שסיפר אבא שאול שרץ אחרי הצבי, והכוונה שבתפלתו רצה לגלות קדושת א"י כדי להמשיך אור א"י שהיא בחי' צבי הנ"ל. וצבי לא הגעתי וקוליות^ה לא כלתה דהיינו שאת א"י לא גליתי ואת הקולות לא ביטלתי, דהיינו שאבא שאול מספר שלא השיג ע"י תפילתו את בחי' א"י/ט, דהיינו ביטול קולות הנ"ל של הרשעים שמעלימים את קדושת א"י. וכשחזרתי לאחורי, היינו אחר גמר תפילתי, שאז פוסע האדם

^א הלשון ירושה צ"ע וכבר הערנו לעיל בתחילת התורה בזה שעוג והמן ועוד נפלו בלא שהיתה לישראל זכות ירושת הארץ בפועל ואולי כיון שירושת הארץ תלויה בגילוי קדושתה לכן נקרא גילוי קדושתה לשון ירושה.

^ב באות א

^ג יחזקאל פרק כ (ו) ביום ההוא נשאתי ידי להם להוציאם מארץ מצרים אל ארץ אשר תרתי להם זבת חלב ודבש צבי היא לכל הארצות: (טו) וגם אני נשאתי ידי להם פמדר לבלתי הביא אותם אל הארץ אשר נתתי זבת חלב ודבש צבי היא לכל הארצות:

המצודות ציון פירש צבי – ענין הדר ויופי

^ד עיין שמואל-ב פרק א' יט הצבי ישראל ופירש המצודות שהכוונה לארץ ישראל. ובירמיהו ג' יט ארץ חמדה נחלת צבי

ובספר השורשים לרד"ק – אות הצדי – ערך צבה ומוה נקראת ארץ ישראל צבי אל הנגב ואל המזרח ואל הצבי (דניאל ח, ט), ויעמד בארץ הצבי (שם יא, יז). בין ימים להר צבי קדש (שם יא, מה). לפי שהיא ארץ חפץ. ויש מפרשים אותם כולם לשון הדר ופאר. ודעת רבותינו ז"ל (כתובות קיב, ע"א). כי לפיכך נקראת ארץ ישראל צבי מה צבי קל ברגליו מכל החיות אף ארץ ישראל קלה לבשל פירותיה מכל הארצות:

עיין גיטין דף נז. אמר ליה (כני מנינא להאוא לוקוי) ארץ צבי כתיב בה מה צבי זה אין עורו מחזיק את בשרו אף ארץ ישראל בזמן שיושבין עליה רווחא ובזמן שאין יושבין עליה גמדה.

ועיין בן יהודע שם – נ"ל בס"ד עשה הקב"ה כן בטבע הארץ בדרך נס, להורות דארץ ישראל שייכה לישראל, ובת זוגם היא, ושלחם היא מעת בריאת העולם, ולא יאמרו לסטים אתם שכבשתם את ארץ כנען, דהא חזינן בארץ זו ויושביה כמו טבע הצבי, דהבשר הם ישראל, והעור היא הארץ, וכמו דהצבי אין עורו מחזיק בשרו אחר הפשט, כן ארץ זו שהיא העור, אינה מחזיקת את הבשר שהם ישראל, אחר שהופשטה ונפרדה מהם. ובזה יובן מכנף הארץ זמירות שמענו וישעיה כ"ד ט"ז, כנף לשון קיבוץ כמו כנף ואתו כולי עלמא, והיינו מן כינוף וקבוץ הארץ שנתכווצה בזמן החרבן, זמירות שמענו, שמע לשון הבנה, והיינו, כי בזה נעשה דמיון הצבי לצדיק הוא זרע ישראל, שאין עורו שהיא הארץ מחזיק את הבשר, שהוא זרע וישראל, אחר שהופשט ממנו:

^ה אולי אפשר לרמוז גם כי פרסה לשון פרוסה דהיינו מחצה ואיתא בחז"ל תפילה עושה מחצה

^א פרפראות לחכמה אות ב שם באות ט', ורצתי אחריו שלש פרסאות היינו בחינת התפלה שהם ג' תפלות ועל ידם מתנוצץ אור ג' אבות שהם בבחינת רגלי הכסא וכו' רוצה לומר כי פרסה הוא מלשון רגל כידוע וכבר מבואר לעיל אות ה' שרגל זה בחינת התפלה, ועל כן השלש תפלות נקראים כאן שלש פרסאות ועל ידם מתנוצץ אור ג' אבות (כמבואר לעיל אות ח') וגם ידוע מאמר רז"ל תפלות אבות תקנום, כי הג' אבות תקנו השלש תפלות, והאבות הם בבחינת רגלי הכסא, ועל כן גם הם מרומזים בענין השלש פרסאות: אות ג ועיין מדרש רבה דברים פרשה א' מענין עוג שהיה מכניס עין רעה ביעקב ובניו ומה שנאמר בו (דברים ג) כי בידך נתתני אותו כבר פסקתי דינו מימות אברהם יצחק ויעקב וכו' כי הכנעתו על ידי אור זכות אבות ותבין לענינינו:

^ב עיין זוהר ויצא קנו. דוד שיצא מיהודה השלים את תיקון ד' רגלי הכסא

^ג בתרלז - וקוליות

^ד עיין שיש"ק ח"ב אות ערב על מאמר זה וצבי לא הגעתי, ועיין שיש"ק ח"ב אות ערב שרבנו סיפר על זה מעשה במלך אחד שהלך עם פמליתו לצוד צבאים ורדפן ולא השיגו ואנשיו נתיאשו והמלך אמר אני אם לא אצוד את הצבי חיי אינם נוחים לי ואני חייב לצודו ובכך ארדוף אחריו עד שאתפסהו. גם עיין שם ח"ו אות לא שרבינו אמר אבל אני כן השגתי את הצבי וכוונתו היה שזכה לבוא לארץ ישראל בפועל על אף כל הקשיים וניסיונות ומכשולות שעברו עליו. ומסתמא גם רמו שהצליח עי"ז לבטל את קולות הרשעים הגדולים וצ"ע לאיזה הכוונה.

^ה מתרצו - תפלות

לאחוריו ג' פסיעות יא]. אמרו לי הסיבה שלא עלה בידי לתקן הקולות ולגלות קדושת א"י כי קולות של עוג מלך הבשן היא, ואין כל אדם יכול לתקן קולות כאלו, כי אחיזתו בימין כנ"ל. ואפי' משה רבינו היה ירא מפניו, עד שהבטיחו הקב"ה אל תירא אותו כמוב' בזהר (שם חקת קפד הנ"ל):

ובשביל זה, בחי' רשע כעוג, נקרא פליט שנפלט מהמשפט זמן רב. כמ"ש (בראשית יד) ויבא הפליט שנפלט/י^א ובא ממלחמת ארבעה המלכים בחמשה המלכים להודיע לאברהם שלוט בן אחיו נשבה במלחמה ואותו הפליט פרש"י שם זה עוג שנפלט מהמבול/י^ב ואיתא במדרש שהאריך ימים עד משה בשכר פסיעות שרץ להודיע לאברהם על שבי לוט ובזכותו ניצל לוט שממנו יצא משיח/י^ג. ועיין פרש"י במדבר יג לג (ועיין ילקוט שמעוני בראשית פ"ה רמז מב ופדר"א פכ"ב) שהיה מהנפילים בני שמחזאי ועזאל שהם מלאכים שהפיל הקב"ה לארץ בימי דור אנוש כיון שקטרגו על בריאת האדם והם הולידו מבנות הארץ נפילים (עיין בראשית ו' ד' ובתרגום יונתן שם) דהיינו ענקים דהיינו עוג וסיחון וכמותם {ב"ר לך לך פ' מב [טו]/י^ד וע' נדה סא.י^ה} ובתוספות שם [יח]/י^ו וע' מ"ר דברים פ"א [כא]/י^ז, שרצה שיהרג אברהם

^א יומא נג: וש"ע או"ח סימן קכג א.

^ב עפרש"י על במדבר פרק כא פסוק לד עה"פ אל תרא אותו – ויבא הפליט הוא עוג שפלט מן הרפאים שהכו כדרלעומר וחביריו בעשתרות קרנים שנא' (דברים ג) כי רק עוג מלך הבשן נשאר מיתר הרפאים:

^ג עיין מזרחי שם יד יג דלפי פשוטו כתיב וישאר אך נח ואשר אתו בתיבה לפ"ז עוג לא נפלט מהמבול, אבל מדרשו שאך נח היינו שהיה גונח מכאב נשיכת האריה ומטורח העבודה, ולפ"ז אפשר שעוג נפלט גם מהמבול.

^ד כיצד נפלט אם ע"י סמך לתיבה או שהיה בארץ ישראל נחלקו בזה ותלוי במחלוקת דכתיב ארץ אשר לא גושמה ביום זעם האם לא מתו בה כלל או שמההבל שהגיע לשם מהמבול בן מתו בה.

^ה ואע"פ שנתכוין לרעה קיבל שכר וכן מצינו בבלק בסנהדרין קה: שבזכות קרבנותיו זכה שיצאה ממנו רות בת עגלון ואע"פ שנתכוין לרעה (שפתי חכמים במדבר כא לד) וכן איתא בהוריות מבלק למדו לעולם יעסוק אדם בתורה אפילו שלא לשמה

^ו שם באות ח'

^ז מדרש רבה בראשית פרשה מב פסקה ח' ויבא הפליט ריש לקיש בשם בר קפרא הוא עוג הוא פליט ולמה נקרא שמו עוג שבא ומצא את אברם יושב ועוסק במצות עוגות הוא לא נתכוון לשם שמים אלא אמר אברהם זה קונין הוא ועכשיו אני אומר לו נשבה בן אחיך והוא יוצא למלחמה ונהרג ואני נוטל את שרי אשתו א"ל הקב"ה חייך שכר פסיעותיך אתה נוטל שאת מאריך ימים בעולם ועל שחשבת להרוג את הצדיק חייך שאתה רואה אלף אלפים ורבי רבבות מבני בניו ואין סופו של אותו האיש ליפול אלא בידן שנאמר (דברים ג) ויאמר ה' אלי אל תירא אותו כי בידך וגו'

^ח נדה דף סא. ויאמר ה' אל משה אל תירא מכדי סיחון ועוג אחי הוו דאמר מר סיחון ועוג בני אחיזה בר שמחזאי הוו מאי שנא מעוג דקמסתפי ומאי שנא מסיחון דלא קמסתפי אמר רבי יוחנן אר"ש בן יוחי מתשובתו של אותו צדיק אתה יודע מה היה בלבו אמר שמא תעמוד לו זכות של אברהם אבינו שנאמר ויבא הפליט ויגד לאברהם העברי ואמר רבי יוחנן זה עוג שפלט מדור המבול

^ט פרש"י – עוג פלט מן המבול – שברח לא"י כדאמרינן בחלק: וצ"ע אולי הכוונה לזבחים קיג: שם נחלקו רבי יוחנן וריש לקיש אם ירד מבול בא"י ולר"י הראם שראה רבב"ח (עיין תורה יד אות ה') וכן עוג וסיחון פלטו מהמבול ע"י שהיו בא"י אבל לר"ל היו צמודים לתיבה.

^י תוס' ד"ה זה עוג – מקשה הרי גם סיחון נפלט מהמבול

^{יא} תוספות – זה עוג שפלט מדור המבול – הכי נמי נפלט סיחון מדור המבול כיון דאחי הוו אלא דהך הפליט קים ליה דהוא עוג ולא סיחון מהאי טעמא גופיה כיון דחיל ליה משה ועוד אמר (בפרק רבי אליעזר) (דף לד) שעוג מצא לאברהם אבינו שהיה עומד בגרנות לתקן עוגות לפסח ועל שם זה נקרא עוג ומייתי ליה משום דמחוי כלישנא בישא דאמר במדרש עוג אמר בלבו אלך ואומר לאברהם וילחם וימות ואשא שרה אשתו אפילו הכי היה ירא משה שמא תעמוד לו זכות אברהם:

^{יב} דברים רבה פרשה א' פסקא כה

^{יג} מדרש רבה דברים פרשה א פסקה כה – ד"א ויאמר ה' אל משה אל תירא אותו כי בידך אתננו אין כתיב כאן אלא כי בידך נתתי אותו אמר הקב"ה כבר פסקתי דינו מימות אברהם כיצד בשעה שנשבה לוט בן אחיו ובא עוג ובישר את אברהם שנאמר (בראשית יד) ויבא הפליט אמר ר"ל משום בר קפרא פליט היה שמו ולמה נקרא שמו עוג שבא ומצא את אברהם עסוק במצות בעוגות הפסח ולא בא לשם שמים אלא לשם נזיה של שרה בלבו הריני מבשר אותו והגודו הורגו ונוטל אני את שרה אשתו אמר לו הקב"ה אי רשע כך אמרת חייך שאני נותן לך שכר רגליך ומאריך לך שנים ומה שחשבת בלבך הריני הורג אברהם ונוטל את שרה ביד בני בניה עתיד אותו האיש ליפול.

^{יד} ד"א כי בידך נתתי אותו כי בידך אתננו אין כתיב כאן אלא כי בידך נתתי אותו כבר פסקתי את דינו מימות יצחק כיצד בשעה שמל אברהם את יצחק בנו עשה משתה וקרא לכל מלכי כנען שנאמר (בראשית כא) ויעש אברהם משתה גדול וגו' מהו גדול שכל גדולים היו שם אף עוג היה שם באותה שעה אמרו לו לעוג לא כך היית אומר אברהם פרדה עקרה הוא ואינו מוליד כיון שראה את יצחק אמר מהו זה אין זה כלום באצבעי אני הורגו אמר לו הקב"ה כך אמרת ע"מ שתראה אלפים ורבבות יוצאים ממנו ובידם אותו האיש עתיד ליפול.

^{טו} ד"א כי בידך אתננו אין כתיב כאן אלא נתתי כבר פסקתי את דינו מימות יעקב כיצד בשעה שנכנס יעקב אצל פרעה לברך אותו שנאמר (בראשית מז) ויברך יעקב את פרעה היה עוג יושב שם באותה שעה אמר לו פרעה לעוג לא כך היית אומר אברהם פרדה עקרה הוא ואינו מוליד הרי בן בנו ושבעים נפש מירכו אותה שעה התחיל עוג מכניס עין רעה עליהן אמר לו הקב"ה אי רשע מה אתה מכניס עין רעה בבני תימס עינו של אותו האיש עתיד אותו האיש ליפול בידך הרי כי בידך נתתי אותו אמר הקב"ה לישראל כשם שבעולם הזה היו

וישא (כב) **את שרה** [כג] דהיינו עין רעה שהיתה לו על אברהם, שקינא בו על אשתו/כד. **והוא** עוג בבחי' [כה] **צופה רשע לצדיק אברהם וכו'** ומבקש להמיתו, **ה' לא יעזבנו בידו** דהיינו על ידי ידו, **בבחי' ותאחז במשפט ידי**. **והקב"ה כבש משפטו ממנו זמן רב** מאז שרצה שיהרג אברהם/כז ועוד קודם שהרי היה בדור המבול, **עד זמן מרע"ה/כח** כמבואר בברכות נד שעקר הר גדול ורצה להשליכו על כל מחנה ישראל והקב"ה שלח נמלים שחוררו בהר ונכנס ראשו של עוג בתוכו ומשה בחרבו הכהו בקרסול והרגו, **ובשביל זה נקרא פליט, בבחי' (איוב כג)/כט** **ואפלטתה לנצח משופטי, שנפלטת מהמשפט זמן כביר כמה מאות שנים כנ"ל** :

ועי"ז דהיינו ע"י כריתות הרשעים, אזי **הצדיקים שהם עושי טוב/ל**, **זוכים לפני ה'** דהיינו צדיק וטוב לו כי פני ה' היא הארת פנים והנהגת למעלה מהטבע בחי' נשיאות פנים בחי' לפנים משורת הדין כמבואר בתורה מז. **כי קודם כריתות הרשעים, לא היו פני ה' מכוסה ומוסתר בעושי רע/כ** כי פונה

אומות העולם שומעים שמעכם ומתיראין ומתפחדין מכם כך לעתיד לבא שנאמר (דברים כח) וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך:

כב **צ"ע לשון ישא** והרי היה עבד אברהם ואין לעבד קדושין בבת ישראל (ש"ע אבן העזר מד ח') ועיין פרש"י שבת קמו. הנחש השיאני לשון נישואין (הובא בתורה ז) ונחש בודאי אין לו קדושין אלא מדרש הכי נמי מדרש. ואולי דווקא נקט לשון נישואין דהיינו ביאה דייקא אבל לשון קיחה הוא קדושין וזה לא שייך.

^כ מובא בפרש"י שם

כד **וכנראה שעוג ידע** מעלתה הרוחנית של שרה שהיא מרכבה לשכינה כמבואר בחיי מוהר"ן תקסג (המקור בלק"ה בשר בחלב ב' ו' ששמע מרבינו שבימי אברהם השכינה נקראת שרה ובימי יצחק רקבה וכו') וע"י שישא אותה יכבוש את השכינה לגלות. גם בוזה וירא דף קיב. מבואר שאברהם קרא לשרה אחותי ובת אבי כוונתו היה להשכינה ע"ש.

^כ תהלים לו לב

כז **וצ"ע מדוע** היה צריך לכבוש הדין כלפיו ולמה נתחייב מיתה הרי רק רצה לגרום ואף שמדובר באברהם שהוא כלל ישראל אז אבל מאידך בפועל אע"פ שלא בכונה הציל את נצוץ משיח שהיה בלוט. והרי אפילו גוי גמור שהקב"ה מצרף מחשבה למעשה (עיין תוס' קדושין לט:) אין הכוונה שחייב מיתה על כל מחשבה וכו"ש עוג שהיה עבד כנעני שחייב במצוות אשה ישראלית צ"ע אם דינו בזה בישראל או גוי. ובישראל לא מצרף מחשבה רעה למעשה ואפילו שהרהורי עבירה קשין מעבירה אבל עונש אין. כמבואר בקדושין מ. ועיין פנים יפות עה"ת שמות כח ו' עה"פ ויעשו אפוד דאיתא שמכפר על הרהור וקשה למה צריך כפרה על הרהור לבד ותירץ בעבר ושנה מצרף מחשבה למעשה (לעונש יסורים) ע"ש. עוד עיין קדושין שם שמחשבה שעושה פירות דהיינו שמביאה לידי מעשה מצרפה הקב"ה למעשה גם בישראל.

כח **במדבר פרק כא** לה ויכו אותו ואת בניו וכו'

כט **איוב פרק כג** (ז) שם ישר נוכח עמו ואפלטתה לנצח משפטי:

^כ מתרצו - שנמלט

ל **דהיינו להבדיל** מעושי רע שהם הרשעים כמבואר לקמן

^כ גם בדפוס ותורלד - היו, ומתורלו - הי'

לב **ליקוטי הלכות או"ח** - הלכות פורים הלכה ה אות י' - בבחינת כי אתה עמל וכעס תביט לתת בידך. **עד שפני ד' נסתר בהעשי רע** שהוא הקמן. ואז בעת שפני ד' נסתר בהם אז יש להם כל הגדלה והכבוד. וזה בחינת הסרת הטבעת מיד המלך להקמן, כי הטבעת הוא חותם המלך שכל משפטי המלך נחתמים על ידו, כמבאר שם בענין שכל משפטי המלכות היו על - ידי הטבעת, ואז השם יתברך הרים משפטו מפניו, אדרבא, בבכיל, הסתיר פניו ומשפטו בתוכו ומסר לו את המשפט באותו העת בבחינת שזוכה בדין כאלו כל המשפט בידו, כי פני ד' מסתר בעושי רע כנ"ל, כי פני ד' זה בחינת המשפט שיוצא מפני ד', כמו שאומרים, "מלפניך משפטנו יצא". וכמו שכתוב, "ושמתי פני באיש ההוא וכו'" וכיוצא בזה. ואז בעת שהשם יתברך מלמד זכות על הרשע אז מושיט את ידו עליו ומסתיר הפנים והמשפט חס ושלום, בבחינת פני ד' בעשי רע וכו'. ואז יש להם כל הגדלה והכבוד כנ"ל וזוכה בדין כאלו המשפט אצלו וזה בחינת הסרת הטבעת המלך חותם המלך, דהיינו משפטי המלך שנמסר אז להקמן כנ"ל, כי עכשיו כל המשפט מסתר אצלם בגלות. ועל - פן, אפלו בקדשה כשורצים לפעל איזה משפט ותקיפות בשביל קיום דתנו הקדוש. צריכים לפעל על ידם דיקא, (כמו שכתב רבנו זכרוננו לברכה במקום אחר סימן כ), כי פני ד' שהוא המשפט מסתר אצלם כנ"ל:

אות יא וההסתרה הזאת שפני ד' מסתר בעושי רע שאחר פן נעשה מפלתם על - ידי זה בבחינת פני ד' בעשי רע כדי להכריחם כנ"ל, ההסתרה הזאת זה בחינת אסתור שגלוקה לבית המלך אחשורוש, כי אסתור היא בחינת הסתרה, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה, אסתור מן התורה מניין שנאמר, "ואנכי הסתר אסתיר וכו'". כי אסתור היתה יפת תאר וטובת מראה, כי חוט של חסד משוף עליה, כי נמשך עליה יפי וזון מפנים העליונים מבחינת שלש מאות ושבעים נהורין של אור הפנים העליונים. נמצא שאסתור היא בחינת הפנים העליונים שנתתה בהסתור והעלם גדול שנתעלמה הקדשה כל כך עד שגלוקה אסתור הצדקת לבית המלך אחשורוש, שזהו בחינת פני ד' בעשי רע כדי להכריחם שגלוקה אסתור, שהיא בחינת ההסתרה שנסתר פני ד' בעשי רע. ועל - ידי זה נכרת הקמן וירעו שהוא הרע עין, ועל - פן דיקא אחר שגלוקה אסתור לבית המלך, אז דיקא נתגדל הקמן, כמו שכתוב, "אחר הדברים האלה גדל המן וכו'". כי אז דיקא בעת שפני ד' מסתר בעשי רע, אז יש להם כל הגדלה על - ידי פני ד' דיקא המסתר בהם, שהיא בחינת אסתור שגלוקה לביתם. ואחר כך על - ידי זה דיקא הוא מפלתם בבחינת פני ד' בעשי רע להכריחם כנ"ל, (כמבאר במאמר הנ"ל). והעקר הוא התפלה, כי בעת ההסתרה שרע עין מתגבר ופני ד' מסתור בהם.

מעסקיו להאבידם כמ"ש ונתתי פני באיש ההוא/ל^ג, ורבינו מבאר שאין הכוונה שמענישו מיד, אלא להפך, שנוהג עמו לפנים משורת הדין שהיא אריכות אפיים שכאילו נושא להם פנים בבחי' "רשע וטוב לו" ולא מענישם, אבל כדי להכריתם, בבחינות הכתוב (תהלים לד)/ל^ד פני ה' בעושי רע להכריתם כי כשפני ה' ברשע אע"פ שזה להכריתו אבל בינתיים עד שרואה הצדיק במפלת הרשע אזי הנהגת לפנים משורת הדין היא אצל הרשע וממילא לא אצל הצדיק/ל^ה, כי סילוק המשפט מהרשע, זה בעצמו הכח שניתן לו לייסר את הצדיק, שהרי זה כל רצונו כמ"ש צופה רשע לצדיק להמיתו, שרק להמיתו לא ניתן לו, אבל לייסר אותו אע"פ שגם זה בהשגחה כן ניתן לו, וממילא חסר בהנהגת הלפנים משורת הדין ונשיאות הפנים שמגיע לצדיק.

ועכשיו דהיינו כשהצדיק בתפילתו מגלה קדושת א"י אזי **תיכף כשרואים בכריתות רשעים, תיכף נתגלה פני ה' לעושי טוב** הכוונה כי פני ה' הם השגחתו הגלויה וכל זמן שמלמד זכות על הרשע אזי ניתן רשות לרשע לייסר את הצדיק שזה בחי' הסתרת פני ה' ע"י שכביכול פני ה' הם אצל הרשע, אבל כשרואה הצדיק במפלת הרשע שחוזר להיות צדיק וטוב לו זה בחי' שחוזר הארת והתגלות פני ה' על הצדיק:

וזוהו (שם קה) [ל"ו] /ל^ו בקשו פניו תמיד דהיינו שלפניו זוכים ע"י תמיד, להנהגת פני ה', דהיינו השגחתו הגלויה, זוכים ע"י שמגלים קדושת א"י הנקראת תמיד, כי ע"י תמיד, שהוא בחי' א"י-ארץ ישראל [ל"ח] /ל^ט, כמ"ש (דברים יא) /מ עיני ה' אלקיך בה תמיד^א, על ידי א"י, תזכו למצוא פני ה', כי ע"י א"י תזכו לראות בהכריתות רשעים כנ"ל:

וזוהו כריתות הרשעים הנ"ל זה בחי' כלליות מלאך סנד"ל שהוא עולם העשיה המלביש את רגלי הקדושה, בחי' הדום לרגליו ית' (כמבואר בתורה נד) **במלאך מט"ט שר הפנים** שהוא בעולם היצירה/מב^א, נמצא כלליות שני המלאכים הנ"ל היא כלליות עשיה ביצירה, זה נעשה ע"י שכופלין הפסוק כל

^ג **אולי אפשר** לבאר בעוד שני אופנים את הפסוק ונתתי פני באיש ההוא. דהיינו עפ"י תורה קצב (וכן בתורה מז) שפנים הם אמת ולפ"ז הקב"ה מאיר הארת אמת גדולה לרשע למעלה מהכלים שלו ומת משבירת כלים בבחי' המבואר במ"א שמכת חושך מצרים היתה ע"י או רהגנו שנתגלה. ואופן שני שמפנה פניו אליו וע"י נחשב כחוטא בבית המלך וזה מעורר עליו דין קשה ביותר.

^ד **תהילים פרק לד** (טז) עיני יְדוֹד אֶל צְדִיקִים וְאֶזְנֵי אֶל שׁוֹעֲתִים: (יז) פְּנֵי יְדוֹד בְּעֵשִׂי רַע לְהַכְרִית מֵאֶרֶץ זָכְרָם: (יח) צַעֲקוּ וַיְדוֹד שָׁמַע וּמָכַל צְרוּתָם הַצִּילָם:

^ה **אע"פ שעניני ה'** את צדיקים תמיד, יש חילוק בין עיני ה' /לפני ה' /כי עיני ה' היא השגחה כללית, שבתוכה אפשר שישלם לרשע טוב על מעט מעשיו כדי להאבידו להציל את הצדיק, אבל הנהגת פני ה' היא הנהגה של לפנים משורת הדין הנהגה ממש בפועל. כי עיני ה' היא לשון רצון וצפיה כמ"ש אשא עיני אל ההרים, אבל פנים היא הארת מדת ואמת מתרי תפוחין שביג תקוני דיקנא שם השם קל בחי' הארת מקיף של אמת. עיין תורה מז שאז זוכה לעשות מופתים דהיינו לפנים משורת הדין כמ"ש ישא ויאר ה' פניו אליך. אלא שיש גם פנים של זעת כמו ונתתי פני באיש שנאמר ג"פ בויקרא לגבי העובד למולך והאוכל דם ואם לא תלכו בחקתי וביחזקאל יד

ועיין צדקת הצדיק לר' צדוק- אות צד) פעמים משיג האדם הארה ועל ידי זה מגיע ליראה והוא פנים של זעם וכשמגיע על ידו לאהבה הוא פנים של רצון ועל ידי היראה שיש לו הוא מתקן הזעם שבפנים ומתהפך לרצון ובא אחר כך לאהבה. אבל אם מדחה אז מפניו על ידי הוללות ומחשבות אחרות אז אין ניתקן חס ושלום ואז הוא ונתתי פני באיש ההוא וגו' (ויקרא כ' ה') רחמנא ליצלן. ובכל מקום פני הוא פתיחות אורו. כי לעולם הקב"ה פותח שער לתשובה ובשעת מיתתו אדם רואה שכינה זה נקרא פנים של זעם כי לעולם פנים הוא הארה כאשר מגיע לאדם כי כשהשם יתברך נותן פניו בו ומסתכל אליו הרי באורך נראה אור (תהלים ל"ו י') ואמר (שמות ל"ג י"ד) פני ילכו והניחותי לך כי יראה איננה נייחא כנודע:

^ו י' ובדברי הימים-א טו יא

^ז **תהילים פרק קה** (ד) דַּרְשׁוּ יְדוֹד וְעֹז בְּקִשׁוּ פְּנֵי תְּמִיד:

ר"ק (ד) דרשו ה' ועזו. הארון נקרא עז, כמו שאמר (מומור עח, סא), ויתן לשבי עזו. כלומר, דרשו משכן הארון ושם התפללו לפניו. וכן בקשו פניו, שתתפללו לפניו תמיד. ובמדרש (שו"ט), אמר רבי יוסי ב"ר חלפתא לרבי ישמעאל בנו, אתה מבקש לראות את השכינה בעולם הזה, עסק בתורה בארץ ישראל, כלומר כי בארץ ישראל הם פני השכינה ושם תקובל תפלתו מהרה:

^ח * עיין מדרש שוחר טוב שם (מומור קה) [ועיין לעיל תורה לו אות ז שם ציין בתרלו גם ראשית חכמה תשובה פ"ו. ועיין לעיל תורה מד ולקמן סוף תורה רלד]

^ט **מדרש תהלים שוחר טוב**- מומור קה - הודו ליי' קראו בשמו. אמר רבי יוסי בר חלפתא לרבי ישמעאל בריה, אתה מבקש לראות את השכינה בעולם הזה, עסק בתורה בארץ ישראל, שנאמר, דרשו יי' ועזו בקשו פניו תמיד. וזכרו נפלאותיו אשר עשה.

^י **דברים פרק יא** (יב) אֶרֶץ אֲשֶׁר יְדוֹד אֱלֹהֶיךָ דִרְשׁ אֶתָּה תְּמִיד עֵינֵי יְדוֹד אֱלֹהֶיךָ בְּהַ מְרִשִׁית הַשָּׁנָה וְעַד אַחֲרֵית שָׁנָה:

רש"י (יב) אשר ה' אלהיך דרש אותה - והלא כל הארצות הוא דורש שנאמר להמטיר על ארץ לא איש אלא כביכול אינו דורש אלא אותה וע"י אותה דרישה שדורשה דורש את כל הארצות עמה: תמיד עיני ה' אלהיך בה - לראות מה היא צריכה ולחדש בה גזירות עתים לטובה ועתים לרעה וכו' כדאיתא ברי"ה: מרשית השנה - מר"ה נדון מה יהא בסופה:

^{כא} כך הגרסא גם בדפוסים ותרלז. ומתורלו - תמיד עיני ה' אלקיך בה (כמ"ש בפסוק) ועיין לעיל תורה מד סוף דף נד: גם שם נקט בה תמיד כמו כאן

^{כב} **ונקרא שר העולם** כמו המלך של עולם העשיה. לכן טעו העולים לפרסד (נתבאר בתורה לא) כגון אחר שסבר שהוא עוד קב"ה וטעה שיש ח"ו שתי רשויות. וטעם ששר העולם הוא מחוץ לעולם דהיינו ביצירה ולא בעשיה כי המלך הוא בחי' כתר בחי' מעל קומה שרק ע"י יש בכוחו לתקן את העולם כי התיקון תמיד ממלעלה מהמקום הפגום כי מניה וביה א"א לתקן.

הנשמה [מג] בסוף מזמור קנ שאומרים בפסוקי דזמרא של שחרית (**כמוב' בכוונות**) [מג]/מה) מבואר שם שמזמור קנ בכללותו שיש בו ה' הללויה ושישה פסוקים ורומז לעולם היצירה וע"י שכולל פסוק אחרון נעשה ז' פסוקים שרומז לז' אותיות המלאך סנדלפון שהוא בעשיה נמצא ע"י כפל הפסוק כל כנשמה תהלל קה עולה ומתחבר ונכלל העשיה ביצירה. עוד מבאר שם שהפסוק כל הנשמה תהלל ר"ת כה"ת הוא שם קדוש היוצא משם עב ובשם הזה הרג משה את המצרי (כמ"ש למה תכה/מ"ו) ושם זה רומז לב' עינים (עיין בפנים את החשבון) ובכח השם הזה היו נותנים עיניהם ברשע להענישו. ואיתא במדרש כל הנשמה תהלל קה רוצה לומר **בכל נשימו' ונשימה צריך להלל את ה' {בראשית רבה פ' יד} [מג]** ורבנו מבאר שכפל הנשימה באופן של כפל ההלל בזה מתגבר על הרשע הצופה להמיתו ולבטל ממנו את הנשימה ואת ההלל דהיא חיותו הרוחנית כמ"ש תפלה לאל חיי (בריש תורה ט/מ"ו).

וע"י עין הרע נכפל הנשימה, כנראה בחוש, כשיש לאדם עין הרע, אזי מגהק [מג] ו' נראה שצ"ל מפהק/נ"א ופותח פיו לקבל נשימה כפולה דהיינו שהוא טבע שטבע הקב"ה באדם שכשיש עליו

²² תהלים קנ ו'

²³ פרי עץ חיים שער הזמירות פ"ה ד"ה הללויה הללו אל בקדשו. וכן מודפס בכל בסדורים בפסוקי דזמרא.

²⁴ **פרי עץ חיים** – שער הזמירות – פרק ה – הללויה הללו אל בקדשו. הם בג"ר, הרי כי ה' הללויה הם, והם כוללים כל הי"ס דיצ"י, ויש בו שישה פסוקים, סוד י"ס דיצ"י שהם ו' אותיות ו"ק דמטטרו"ן. והכוונה, לעלות עשיה ליצירה.

"כל הנשמה תהלל יה, ר"ת כה"ת, שם א' מע"ב שמות, וגם עולה במספר שמי"ה שהוא באוון, בסוד הנשמה. בדרושים כתב וז"ל, והוא יוצא מפסוק ויאמר לרשע למה תכה רעך, כי בזה השם הכה משה את המצרי, והוא בסוד ב' אלהים בסוד אחרונים וכו' אותיות מלואן, שז"ס על מה תכ"ו עוד. וז"ס רק בעיניך תבי"ט, עם ד' אותיות, עולה כה"ת. והענין, כי ע"ב ק"ל הם ב' עינים שהם ג' ר"ב, עם י' אותיות גי' ר"ב, וב"פ ר"ב ע"ה, עולה כה"ת. הרי כה"ת ב' עינים, שבהם מביט, בכח השם הזה היו מסתכלים ברשעים ומענישים, וז"ס ושלוות רשעים תראה, ובהכפל פסוק ז' יהיה ז"פ, נגד ז' אותיות דסנדלפון, שהוא העשיה המתחבר ביצירה: ועיין פרפראות לחכמה שהאריך כאן.

²⁵ **עוד בעניין השם הזה עיין פל"ח אות ז' – וז"ל – ועיין בסידור קול יעקב בכוונות ובא לציון מבואר לכוון בסופי תיבות של פסוק כי לא עזבת דורשיך** ה' בשם הקדוש ת"כ"ה והוא מסוגל להכניע הקליפות ולהכריח הרשעים וכו' ובפרי עץ חיים מבואר שהמכוון אז בזה השם ניצול באותו יום מאדם רע

וע' במגלה עמוקות אופן קצ"ה מובא גם כן ענין זה, ושם מבואר שזה סוד מה שהתפלל משה ליכנס לארץ ישראל וכו' עיין שם (וביותר מבואר הענין לפי דברי רבינו ז"ל במאמר זה שעל ידי ירושת ארץ ישראל זוכין לראות בהכרת רשעים בחינת (תהלים ל"ז) וירוממן לרשת ארץ בהכרת רשעים תראה וכו' כנ"ל)

ועיין **שם עוד** שזה מרומז גם בסוף התפלה על כן נקוה לך וכו' לראות מהר"ה בתפארת עוזך ס"ת מרמו על שם הקדוש הנ"ל ולפי דברי רבינו ז"ל מבואר הענין ביותר, כי כל תפלתנו עכשיו הוא שאנו מחזקים עצמינו בתפלה גם בעת הגלות וזמן הצלחת הרשעים שאז כביכול פני ה' מכוסה ומוסתר בבחינת (תהלים ל"ד) פני ה' בעושי רע וכו', ואנו מאמינים כי צדיק ה' ושכל זה הוא לטובתנו וכו' כנ"ל וכבר נתבאר שעל ידי תפלה כתיקונה זוכין לראות בהכרת רשעים שאז נתגלה פני ה' לעושי טוב, שזה בחינת מה שמט"ט שר הפנים שהוא ביצירה מאיר לעשיה וכבר ידוע מה שמבואר בזה הקדוש כי תפארת מקנן ביצירה וזה בפנימיות עוד יותר שזה בחינת התגלות פני ה' ממש, על כן מתפללין בסוף התפלה לראות מהרה בתפארת עוזך וכו' כי עכשיו כביכול פני ה' מוסתר, וכמוכן גם במאמר אית לן בירא סי' ל"א וכל זה גם כן לטובתנו, ואנו מתפללין שנוכה לראות בהכרת רשעים שזה בחינת והגילולים כרות יכרתן, על דרך שאמרו רז"ל (ברכות י) חוטאים לא נאמר אלא יתמו חטאים וכו' (תהלים ק"ד), וזה להפנות אליך כל רשעי ארץ וכו' לפניך ה' אלקיני יכרעו ויפולו וכו' וכו' שכל זה בחינת התגלות פני ה' לעושי טוב בחינת לראות מהרה בתפארת עוזך לראות דייקא כנ"ל ושם מרומז השם כ"ה"ת הנ"ל שהוא בחינת עינים בבחינת רק בעיניך תביט וכו' כנ"ל

ובזה מבואר גם כן מה שכתב רבינו ז"ל בקשו פניו תמיד, כי על ידי תמיד שהוא בחינת ארץ ישראל כמו שכתוב (דברים י"א) עיני ה' אלקיך בה תמיד, על ידי ארץ ישראל תזכו לראות בהכרת רשעים היינו כנ"ל, כי מחמת שעיני ה' אלקיך בה תמיד, ועיני ה' הם בבחינת השם כ"ה"ת הנ"ל, שעל ידו רואין בהכרת רשעים ונתגלה פני ה' על ידי זה ועיין שם במגלה עמוקות אופן קצה הנ"ל, מענין מה ששלחה אסתר להתך, מרמו גם כן על שהשתדלה בכח השם הזה הקדוש הנ"ל וגם זה מבואר ביותר על פי מה שמבואר בלקוטי הלכות הל' פורים הל"ה הנ"ל:

²⁶ שם אות ט' ודברים רבה ב' לו

²⁷ **כל זה מביא הפל"ח עי"ש אות ו' – וז"ל – ועיין לקמן בס' ר"ח גם כן על פסוק (תהלים ל"ז) צופה רשע לצדיק וכו' שכתב שם אבל אלו הרשעים מרבים במחלוקת מרבים במכסה וכו' וזהו ומבקש להמיתו כמו כשמכסין את האדם מראשו ועד רגליו עד שאי אפשר לו להנשים וכו' . נמצא מבואר שהרשעים רוצים לבטל נשימת הצדיק וחיותו לגמרי חס ושלוה וכן במאמר זה הנ"ל אות ד' מבואר גם כן, כי מתחלה נעקם לבו וכו' (וממילא מובן כי אז היה קשה לו להתפלל), ואחר כך כשרואה צדקת ה' ונתיישר לבו בשלימות אמונה אז מחזק את עצמו ומתפלל שזה בחינת הנ"ל, שלא די שאין הרשע מבטל את הצדיק מתפלתו ואמונתו שזה עיקר חיותו ונשימתו כמו שכתוב (חבקוק ב) וצדיק באמונתו יחיה וכתוב (תהלים מ"ב) תפלה לאל חיי (וכמבואר בדבריו ז"ל במאמר אמור אל הכהנים סי' ב' ובמאמר תהומות סי' ט' ובשאר מאמרים) אף גם גורם לו להתחזק יותר בתפלתו גם בעת הצלחת הרשע שאז הוא בחינת פני ה' בעושי רע וכו' כנ"ל, שזה בחינת מה שגם בעת כפילת הנשימה שבא על ידי עין הרע צריכין אז גם ההלל לכפול כנ"ל, בפרט כשזוכה להנצל מעין הרע הזה ורואה בהכרת רשעים שאז נתגלה פני ה' לעושי טוב, אז בודאי צריך להתחזק בתפלה ביותר, שזה בחינת כפילת הפסוק כל הנשמה תהלל וכו' שיוצא מראשי תיבות של השם הקדוש כה"ת, שבכח השם הזה הצדיק מסתכל על הרשעים ומענישם בבחינת רק בעיניך תביט וכו' כנ"ל:**

²⁸ עיין אבניה ברזל סו הובא בשיש"ק ח"א תקס ועיין משנה בנדה סג. ואלו הן הווסתות מפקחת וכו' ולא נזכר מגהקת. ועיין פרישה או"ח צו אות א' מה הוא גיהוק ופיהוק

עין רעה שרוצה להחליש חיותו אזי הגוף מנסה להתגבר על זה ע"י שכולל נשימתו ע"י פיהוק, וכשהנשימה כפולה דהינו כשיש רע עין החפץ להמיתו בגשמיות צריך לדעת שגם חיותו הרוחנית שע"י התפלה נחלשת, לכן גם ההלל צריך לכפול כנ"ל כי הלל הוא בחי' תפלה וע"י תפלה מתקן קולות הרשעים ומעורר זכות אבות ומגלה קדושת א"י ורואה במפלתם כנ"ל, ובפרט אחרי שניצול מהרשע שצריך להלל ולהודות לה', שהציל אותו מעין הרע הזאת, והוא רואה בהכרת רשעים. וזהו שנתבאר לעיל שקודם כריתת הרשעים היה פני ה' מוסתר על ידם בבחי' רשע וטוב לו צדיק ורע לו וע"י כריתות הרשעים מתגלה פני ה' שזה בחי' מט"ט שר הפנים מאיר פניו לעשיה, היינו שעושי טוב שנמצאים בעשיה זוכין לפני ה' כנ"ל, ע"י כריתות הרע עין שגרמו לכפילת הנשימה :

(ע"כ לשון רבינו ז"ל) נב

עד כאן ביאור חברותא לתורה נה

¹ עיין שיש"ק ח"א אות תקס- רבי מאיר זכרון- לברכה ספר, אשר אברך ספר לפני רבנו זכרון- לברכה, שסיים מסכת נדה, ושאל אותו רבנו זכרון- לברכה: אם- בן אמרו לי: מפני מה, פשיש לאדם עין הרע הוא מנהק בפיו? דהיינו: "גענעצין", ובסמוך אמר התורה סימן נ"ה ב"לקוטי מוהר"ן", ושם מרמז הענין הנ"ל, וש"ך לזה גם ענין הגיהוק שבטמאת הנדה. (אבני"ה ברזל, שם סעיף ס"ז). וצ"ע לבאר ענין הקשר בין פהוק הנדה לפהוק שמחמת העין הרע

¹⁸ נדה דף סג. משנה כל אשה שיש לה וסת דיה שעתה ואלו הן הוסתות מפקת ומעטשת וחוששת בפי כריסה ובשפולי מעיה ושופעת וכמין צמרמורות אוחזין אותה וכן כיוצא בהן וכל שקבעה לה שלשה פעמים הרי זה וסת:

פרישה על או"ח סימן צז (א) ולא יגהק ולא יפהק וכו'. גיהוק פעמים שאדם מוציא מגופו לפיו נפיחה וריחה כריח המאכל שאכל. פיהוק חין מלקוחיו פותח פיו להוציא רוח כאדם שרוצה לישן או שעומד משינה. רש"י ברכות דף כ"ד ע"א:

²² בדפ"ר כאן (צילום 104 טור ד) נדפס מתורה קפב עד תורה קצב ואחריה תורה סד ואחריה קצג קצד ואחריה סח טע ע סג עא עב טב קצה עד רז ואח"כ נו נח נט ואח"כ מתורה רח עד תורה רכ ואחריה רפב (חלק ממנה) ואחריה מתורה רכא ועד תורה רנש ואח"כ תורה עז עח עט פ ואחריה עג עד עה עו ואחריה נו (צילום 138 טור ד)

